

eul\_wid: qwm-ax

Ἀριστείδης ὁ ῥήτωρ · Aristides the Orator

## On Political Discourse

Περὶ πολιτικοῦ λόγου

**Period:** Ῥωμαϊκὴ Roman

**Dialect:** Ἀττικίζουσα Atticizing

**Domain:** Ῥητορικὴ Oratory

**Format:** Λόγος Oration

1.1 ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ Υ. Τάδε σοι περὶ τῶν ιδεῶν καὶ ἀρετῶν ἐξ ὧν συνίσταται ὁ πολιτικὸς λόγος, καὶ δι' ὧν δοκιμάζεται, καὶ πολλοῦ ἄξιος προάγεται, ὥσπερ ἐκ μερῶν καθ' ἕκαστον συντιθέμενος, πανταχόθεν ὀλόκληρος καὶ τελείως ἔχων αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ, αἵτινες τοιαῖδε καὶ τοσαῖδε εἰσὶ, σεμνότης, βαρύτης, περιβολή, ἀξιοπιστία, σφοδρότης, ἔμφασις, δεινότης, ἐπιμέλεια, γλυκύτης, σαφήνεια καὶ καθαρότης, βραχύτης καὶ συντομία, κόλασις. ΠΕΡΙ ΣΕΜΝΟΤΗΤΟΣ. Ἡ μὲν οὖν σεμνότης καθολικῶς συνίσταται τριχῇ, κατὰ γνώμην κατὰ σχῆμα καὶ κατὰ ἀπαγγελίαν.

1.1.1 γνώμην δὲ λέγω τὸν νοῦν καὶ τὰ ἐπινοήματα, ἐν οἷς εὐρίσκεται τὰ πράγματα, σχήματα δὲ τὸν τύπον τοῦ λόγου, ἐν ᾧ ἐκφερόμενα τὰ νοήματα ἦτοι τοιόνδε ἢ τοιόνδε τὸν λόγον φαίνεσθαι ποιεῖ. καὶ ταῦτα τὰ πλείστην δύναμιν ἔχοντα ἐν τῷ λόγῳ καὶ ὅσῃν τὰ ἔμψυχα καὶ κινούμενα παρὰ τὰ ἐναντίως ἔχοντα. ἀπαγγελίαν δὲ λέγω αὐτὴν τὴν λέξιν δι' ἧς ἀπαγγέλλεται τὰ ἐπινοήματα. Κατὰ δ' οὖν γνώμην σεμνὸς ἔσται σοι λόγος ἐκ τῶν προτετιμημένων ἐννοημάτων, προτετιμημένα δὲ ἐστὶν ἐνὶ λόγῳ, ὅταν τις ἐνδόξοις πράγμασι χρῆται, καὶ περὶ ἐνδόξων τι λέγῃται, καὶ ὅσα σπάνιά ἐστι καὶ παλαιά.

1.1.2 ἔνδοξα δὲ ἐστὶ πρῶτα μὲν τὰ τῶν θεῶν, οἷον ὅταν εἰς τὰ θεῖα ἐπανάγῃς τὰς ἐννοίας, θεῶν εὐνοίαν, τύχης χρηστότητα, οἷον ἐπὶ πολλῶν ἄν τις ιδεῖν δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δέ, ὅταν εἰς τὰ προτετιμημένα ἄγῃς, τὸ τιμᾶν γονέας, προγόνους, τοὺς πρῶτους καταστήσαντας τὰ νόμιμα, καὶ ἐτέροις τὰ αὐτὰ παραινῇς, καὶ ὅλως τὰ ἐν τῷ βίῳ προτετιμημένα καὶ ταῦτα σεμνότητος μετέχει, οἷον ἐλευθερία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, ὅταν λέγῃς ὅρον καὶ κανόνα τῆς εὐδαιμονίας τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς πεποιημένα, καὶ ὅλως μυρία ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν, ἃ καὶ δῆλὰ ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἐντὸς ἅπαξ τῆς θεωρίας ταύτης.

1.1.4 Καὶ τὰ τοιαῦτα σεμνότητος μετέχει, ὅταν περὶ βίου καὶ θανάτου διεξέρχῃ, οἷον πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, ἢ ὅταν λέγῃς καὶ φύσεις διαιρῇς καὶ διορίζῃς, οἷον οὐ γὰρ γένος ἐστὶ φιλίων καὶ πολεμίων. Ἐν οἷς ὁ μέγιστος κίνδυνος ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ ἢ ἐπακολουθήσαντα καὶ ἐπισπασθέντα τῇ φύσει τῶν ἐννοημάτων, καὶ καθάπαξ ἀποστάντα τῶν ὑποκειμένων διαφθεῖραι [δὲ] τὸ δόκιμον τοῦ λόγου καὶ ὑπόκενον ἐργάσασθαι καὶ γενέσθαι παρόμοιον τοῖς μετεωρολόγοις τῶν σοφιστῶν, ἢ τὸ μέτρον τὸ ἐν τούτοις ἐπισκεψάμενον, εἰς

ὅσον ἐξαίρεται ὁ ἀγωνιστικὸς λόγος καὶ οἷστισιν ἀναμειγνύμενος οὐκ ἀμοιρεῖ ἐν τοῖς ὅροις τοῦ ἀγωνιστικῆν μένειν τὴν σεμνότητα καὶ μὴ διαμαρτεῖν.

- 1.1.5 ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς διακούουσι. Νῦν δὲ ἐπανεέλθωμεν ἐξ ὧν συνίσταται ἡ σεμνότης ἡ ἀκινδυνότερα.
- 1.1.6 ταῦτα δὲ ἐστὶν αἵ τε ἔνδοξοι πράξεις καὶ τὰ διανοήματα καὶ τῶν ἔργων τὰ σπανιώτατα καὶ παραδοξότατα, οἷον τὸ τὸν Ξέρξην ἐπινοῆσαι τὸν Ἑλλήσποντον ζεῦξαι καὶ διορύξαι τὸν Ἄθων καὶ πλεῦσαι, καὶ Ἀθηναίους ὑπομεῖναι ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ εἰς τὰς ναῦς ἐμβῆναι, καὶ Λακεδαιμονίους βασιλεῖ πύλας ἀποκλεῖσαι. μεγάλα γὰρ ταῦτα καὶ σεμνότητος ἔργα καὶ [τὰ] διανοήματα, καὶ ταῦτα εἰκότως καὶ τὸν λόγον εἰς σεμνότητα ἐξαίρει. Παραδείγματος δὲ ἕνεκα ἔστω νόημα αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἐκ τῆς ἐννοίας σεμνότητος μετεσχηκὸς οὐ μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων καὶ τοὺς ἐμ Πλαταιαῖς παραταξαμένους.
- 1.1.7 ἐνταῦθα γὰρ τὸ μὲν ζητούμενον ἦν εἰ δέον ἢ οὐ δέον ἢ πόλις ἐκινδύνευσεν ἐν Χαιρωνείᾳ, εἰ ἡμάρτηται τὸ προελέσθαι τὸν πόλεμον τοῦτον ἢ οὐ. τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον, καὶ τὸ κατασκευαστικὸν γέγονεν, οὐχ ἡμάρτηται, ὅτι οὐδ' οἱ πρόγονοι ἡμαρτον οἱ ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντες. τὸ δὲ καὶ ὁμόσαι ὡς κατὰ θεῶν τῶν προγόνων, τοῦτο ἔχει τὴν ὑπερβολὴν τῆς σεμνότητος, οὐ μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων. δῆλον δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἐνδόξοις καὶ καθ' ὑπερβολὴν τῶν ἀγώνων ὁ καιρὸς τῶν τοιούτων ἐννοημάτων, οὐχ ὅταν βλάβης ἢ ἄλλου τινὸς τῶν φαυλοτάτων κρίνωμέν τινα ἢ κρινώμεθα. φαίη δ' ἂν τις καὶ τὸ τοῦ ὅρκου σχῆμα εἶναι πᾶν· αὐτὸ γὰρ τὸ οὐ μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας οὐκ ἔστιν ὅρκος, ἀλλὰ παράδειγμα, οἷον οὐχ ἡμαρτήκατε τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας ἀράμενοι κίνδυνον, ὥσπερ οὐδ' οἱ ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντες· καὶ γὰρ ἐστὶν ὅμοιον τῷ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπάντων σωτηρίας κίνδυνον ἄρασθαι τὸ ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαι. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα εἰς παράδειγμα ἀντὶ τοῦ εὐθέως εἰπεῖν ἐσχημάτισε, πρὸς τε τὸ λαμπρὸν ἅμα καὶ ἀξιόπιστον εἰς ὅρκου φαντασίαν μεταβαλὼν. Καὶ τὸ ἀρχαιολογεῖν δὲ σεμνότητος, οἷον λογιζόμενοι δὲ ὅτι μητέρα Ὀρέστης ἀπεκτονὼς εὐμενῶν θεῶν δικαστῶν τυχὼν ἀποφυγγάνε ι.
- 1.1.8 κατὰ γνώμην μὲν οὖν οὕτω γίνοιτ' ἂν σεμνότης. Κατὰ σχῆμα δὲ οὕτως, ὅταν ἀποφαντικοῖς τις χρῆται τοῖς σχήμασιν, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος ὁ Δημοσθένης ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ἂν τε μικρὰν ἂν τε μεγάλην πόλιν οἰκῶς ι, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται ι.
- 1.2.2 Ἡ ὅταν ἀποστάσεσι τις χρῆται, ἔστι δὲ ἡ φύσις τοῦ σχήματος τῆς ἀποστάσεως τοιάδε τις, ὅταν τοῦ συμπλέκειν κατὰ τὸ ἐξῆς καὶ συναρτᾶν ἀλλήλοις ἀποστάντες εἰς ἀρχὴν ἰδίαν ἐπανάγωμεν, ὥστε τὸ συνημμένον τῶν ἐννοημάτων χωρισθὲν ἀποστήναι, ὡς ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς ἐν τῷ κατὰ Φιλίππου τὸ μὲν κατασκευαζόμενον, δεινὰ ποιεῖ Φίλιππος· τάδε γὰρ ποιεῖ καὶ τάδε, οἷον Θετταλίαν καταδεδούλωται, αἱ δ' ἐν Εὐβοίᾳ πόλεις ἤδη τυραννοῦντα ι, ἐφ' Ἑλλήσποντον οἴχετα ι, πρότερον ἦκεν ἐπ' Ἀμβρακίᾳ ν, Ἥλιν ἔχει τηλικαύτην πόλιν ἐν Πελοποννήσῳ. καὶ αὐξητικόν, καὶ τοιαῦτα ποιοῦντος οὐδεὶς κωλύει τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς λέγει καὶ ταῦτα εἰδότες οἱ Ἕλληνες οὐ πέμπομεν πρέσβεις περὶ τούτων καὶ ἀγανακτοῦμεν ἐν τέλει, ὥστ' ἐκείνου ποιοῦντος τί αὐτοὶ ποιοῦμεν; καὶ τὸ αὐξητικὸν ἐκ διαφορᾶς, καὶ ταῦτα τῶν προγόνων οὐχ ὅπως τοῖς βαρβάροις τι τούτων συγχωροῦντων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν Ἑλλήνων τοῖς ἐνδοξοτάτοις, οὐ Λακεδαιμονίοις, οὐκ Ἀθηναίοις, οὐ τὰ τελευταῖα Θηβαίοις. εἴτα ἡ αἰτιολογία ἐπὶ πᾶσι τί οὖν τὸ αἴτιον τούτῳ ν; ἐνταῦθα πρόσεχε ἤδη τῷ τῆς ἀποστάσεως σχήματι· σαφηνείας γὰρ σοι ἕνεκα πρότερον πάντα ἐπεξήλθον. εἰ μὲν συμπλέξας τὸ κατασκευαστικὸν νόημα ἐβούλετο ἐξενεγκεῖν, οὕτως ἂν ἐποίησεν, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τοὺς παρὰ τῶν ἄρχειν βουλομένων ἢ διαφθεῖρειν τὴν Ἑλλάδα χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσουν, οὗτος δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ διακόψας τὴν συμπλοκὴν τῶν νοημάτων καὶ ἀποστήσας ἀπὸ τοῦ συνῆφθαι αὐτὸν αὐτῷ, εἰς ἀρχὴν ἀναγαγὼν

λέγει ἦν τι τότε, ἦν ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς τῶν πολλῶν διανοίαις· τί ἦν τοῦτο; τοὺς παρὰ τῶν ἄρχων βουλομένων ἢ διαφθεῖρειν τὴν Ἑλλάδα χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσειν. εἴτα ἕτερον ἐγένετό τι κατὰ τὸ σχῆμα, καίτοι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐννόημα ὃν, ἐάν τε συμπλέξας εἴπω, τί οὖν τὸ αἴτιον τούτων; ὅτι ἐκεῖνοι μὲν οὐχ οὕτως διανοοῦντο, ἐάν τε καὶ ἀποστάσει χρησάμενος ἐπαναγάγω, ἦν τι τότε, ἦν ἐν ταῖς τῶν πολλῶν διανοίαις, καὶ ἐτέρωθι δὲ ἐν ἐπαγγελίᾳ χρησάμενος λέξω δὲ μετὰ παρησίας· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἄλλως δυναίμην, εἴτα ἀποστήσας ἐπάγει πάντες ὅσοι πρότερον ἐκπεπλεύκασιν παρ' ὑμῶν στρατηγοί. κακεῖνα δὲ ἀποστάσεως τὰ σχήματα. καλόν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καλὸν ἢ τῶν δημοσίων πραγμάτων φυλακὴ, κακεῖνο ἀντικείμενον τούτῳ, μισρόν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μισρὸν τὸ θηρίον καὶ ἄμικτον. οὐχ ὅτι δὲ καὶ ἄλλα μυρία θεωρήματα οὐ πρόσσετι καθ' ἕκαστον τούτων τῶν θεωρημάτων, διὰ τοῦτο κατ' εἶδος οὐχ ὑπεμνήσθην· καὶ γὰρ καὶ ἐπαναδίπλωσις ἐν ἐνίοις αὐτῶν γέγονε, καὶ καθόλου ἐξηγήνεται οὐκ ἐπὶ μέρους, ἀλλ' ἡμῖν πρόκειται καθ' ἕνα καστον τῶν γενικῶν σχημάτων παραδεικνύναι, καὶ σὺ δὲ οὕτως ἡξίωσας, καὶ ὅλως δὲ ἐπὶ μιᾷ ἐννοίᾳ πολλάκις πλείω συμπίπτει θεωρήματα, καὶ μάλιστα ὅποσα αὐτῶν τῆς αὐτῆς ἐστὶ συγγενείας, καὶ ἐξ ὧν τελείως πᾶσι τοῖς αὐτοῦ μέρεσι κατεσκευάσται ὁ λόγος προσλαμβάνει, ἐννοία, σχήματι, ῥυθμῷ, λέξει. ἡμῖν δὲ νῦν ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ μόνου τοῦ σχήματος, καὶ ταῦτα τοῦ κατ' ἐννοίαν μόνου. καὶ ἄλλαι δὲ εἰσὶν ἀποστάσεις, οἷον οὐδὲν δεινόν, οὐδ' ἐλεεινὸν Μειδίας πείσεται, ἐὰν ἴσα κτήσεται τοῖς πολλοῖς ὑμῶν, καὶ πάλιν πλούσιοι πολλοὶ συνεστηκότες, τὸ δοκεῖν τινες εἶναι δ' εὐπορίαν προσηληφότες, καὶ πάλιν μισεῖ Μειδίας ἴσως ἐμ' ἐ. Καὶ αἱ διαστάσεις σεμνότητα ἔχουσιν, οἷον ὅταν εἴπῃ τί οὖν ἐπιχειρεῖ; πόλεμον ποιῆσαι τοῖς Ἀμφικτύοσι καὶ περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχὴν, τὸ μὲν γὰρ χωρὶς τῆς διαστάσεως τοιοῦτον οἷον ἡγεῖτο γὰρ ὁ Φίλιππος, εἰ μὲν τῆς ἰδίας ἔνεκα ἔχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ τοὺς Θηβαίους συμπεῖθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδένα προσέξιν αὐτῷ τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς αἰτίας λαβὼν ἡγεμὼν αἰρεθῇ, ῥᾶον ἡλπιζε τὰ μὲν παρακρούσασθαι, τὰ δὲ οἷσινσι δῆποτε.

1.2.3 τί οὖν; πόλεμον ποιεῖ τοῖς Ἀμφικτύοσι καὶ περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχὴν. τοῦτ' ἂν ἦν τὸ χωρὶς τῆς διαστάσεως συγκεχυμένον καὶ ταπεινόν, τὸ δὲ ἐξᾶραι εἰς τὴν σεμνότητα ἢ διάστασις ἢ διὰ μέσου, τί οὖν ἐπιχειρεῖ; εἴτα τὸ πρᾶγμα τὸ μετὰ τὴν διάστασιν πόλεμον ποιῆσαι τοῖς Ἀμφικτύοσι. καὶ ἐτέρωθι τὸ χεῖριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. καὶ ἐνταῦθα τὸ μὲν χωρὶς τῆς διαστάσεως ἦν ἂν εὐθὺς ἐπαγαγεῖν, οὐδὲν γὰρ τῶν δεόντων ποιούντων ἡμῶν. ποῦ οὖν ἡ διάστασις; ἐν τῷ διὰ μέσου, ἐν ᾧ διαστήσας λέγει τί οὖν τοῦτο ἐστὶν· ὅτι οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ἡμῶν. ἀλλ' αὐτὰ μὲν κατὰ πρᾶγμα αἱ διαιρέσεις, τί οὖν ἐπιχειρεῖ, ἢ πάλιν τί οὖν τοῦτο ἐστὶν; ἐκεῖναι δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ τινος ἐπικρίσεως, ὅταν λέγῃ, καὶ γὰρ οὕτως ἔχει, ὕβρισται μὲν ἐγὼ καὶ προπεπηλάκισται τὸ σῶμα τοῦμόν τότε. ἀεὶ δὲ παρακολουθεῖ τῇ διαστάσει καὶ τὸ εὐκρινῇ τὸν λόγον ποιεῖν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ σαφῇ. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι τὰ θεωρήματα τοῦ λόγου πολὺ κάλλος ἐφέλκεται, ἡμεῖς δὲ νῦν ἐνὸς ἐσμὲν τοῦ γενικωτάτου. Σεμνότητος δὲ σχῆμα καὶ ὅταν πλαγιασμοῖς τις χρήται· ὅπου μὲν γὰρ ὀρθοῦται τὰ νοήματα, κόπτεται καθ' ἕνα καστον ὁ λόγος, καὶ τοῦ καθαρωτέρου μᾶλλον τρόπου τὸ σχῆμα, οὐ τοῦ σεμνοτέρου· διὰ τοῦτο ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην ἕως μὲν ὀρθῶς ὁ Δημοσθένης τὰ νοήματα, καθαρὸς εἶναι δοκεῖ ὁ λόγος, οἷον λέγονται οἱ τριάκοντα χρήματα δανείσασθαι παρὰ Λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ.

1.2.4 ἄλλο νόημα τοῦ αὐτοῦ τρόπου, ἐπειδὴ δὲ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη, πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ χρήματα ἀπήντησάν. καὶ τὸ ἐξῆς τῷ αὐτῷ τρόπῳ εἰ ὀρθῶς προήγαγεν, οὕτως ἂν εἶπε, λόγοι οὖν ἐγίνοντο, καὶ οἱ μὲν τοὺς ἐξ ἄστεος ἡξίουσαν ἀποδοῦναι τὰ χρήματα, οἱ δὲ τοὺς ἐκ Πειραιῶς, ἀλλὰ διεφθείρετο ὁ τόνος τοῦ σχήματος καὶ ἡ σεμνότης, διὰ τοῦτο πλαγιάσας λέγει, λόγων δὲ γιγνομένων καὶ τῶν μὲν τοὺς ἐξ ἄστεος ἀποδοῦναι κελεύοντων, τῶν δὲ τοὺς

ἐν Πειραιεὶ τοῦτο πρῶτον τῆς ὁμονοίας σημεῖον ὑπάρξα ι. καὶ ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ κατὰ Φιλίππου πολλῶ ν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖο ι, λόγων γιγνομένων περὶ ὧν Φίλιππος ἀδίκη ῖ. καὶ ἄλλο τι πεπλαγιασμένον ἐπὶ τούτῳ καὶ πάντων εὖ οἷ δ' ὅτι φησάντων γ' ἅ ν. καὶ πάλιν ὄντων δέ ε', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖο ι, τῶν παρόντων πραγμάτων πᾶσιν ὡς ἐγὼ κρίνω φοβερῶ ν, οὐδένες μὲν ἐν μεῖζονι κινδύνῳ τῶν πάντων εἰσὶν ὑμῶ ν. Τοῦτο δὲ πρῶτον τῶν σχημάτων εἰδέναι χρή, ὅτι κοινωνίαν τινὰ ἔχει ἐν τῷ λόγῳ τό τε ἀξίωμα καὶ ἡ σεμνότης· ὅπου γὰρ ἀξίωμα ὁ λόγος προσλαμβάνει, ἐκεῖ καὶ σεμνότης.

- 1.2.5 ἔστω δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ τῆς γνώμης ἔτι τὸ εἰκόσι χρῆσθαι σεμνότης καὶ ἀξίωμα ἔχοντα τὸν λόγον ἐργάζεται, ὥσπερ ἐν θαλάττῃ πνεῦμα ἀκατάστατον ὡς ἂν τύχη κινούμενο ν, καὶ πάλιν ὥσπερ σκηπτὸς ἢ χειμάρρους ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε ν, καὶ ἐτέρωθι πάλιν ἐπεὶ ὅτι γε ὥσπερ περίοδος ἢ καταβολὴ πυρετοῦ ἢ ἄλλου τινὸς κακοῦ καὶ τῷ πάνυ πόρρῳ δοκοῦντι νῦν ἀφεστάναι προσέρχεται οὐδεὶς ἄγνοε ῖ. Καὶ τὸ γνωμολογεῖν δὲ τῆς σεμνότητός ἐστιν, οἷον τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται ι.
- 1.2.7 Καὶ τὸ τὰ ἥττον ἐκτετιμημένα ἐκβάλλοντα καὶ ἀναιροῦντα ἀντεισάγειν τὰ μᾶλλον προτετιμημένα τῆς σεμνότητός ἐστιν, οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν οὔτε πλίνθοις ἐγ' ὧ, ἀλλ' ἂν τὸν ἐμὸν τειχισμόν θέλης μαθεῖ ν, νῦν τὰ μᾶλλον προτετιμημένα εὐρήσεις ὅπλα καὶ πόλεις καὶ τόπους καὶ λιμένα ς. Σεμνότης δὲ ἔχει καὶ ὅταν μὴ εὐθὺς ἐπιτρέχῃς τῷ εἰσαγομένῳ, ἀλλὰ προσλαμβάνῃς τὰς δυνάμεις αὐτῶν καὶ προαναρτᾷς τὸν λόγον.
- 1.2.8 Ἐν δὲ τι κοινὸν ἢ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν ἑαυτῇ κέκτηται φυλακτήριον ν, καὶ οὐκ εὐθὺς ἐπήγαγε καὶ εἶπεν ἀπιστίαν, ἀλλὰ προσλαβὼν τούτου τὰς δυνάμεις καὶ ἀναρτήσας, ὃ πᾶσι μὲν ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον ν, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους ς, καὶ ἄλλη ἐπανάληψις τί οὖν ἐστὶ τοῦτ' ο, εἴτα τὸ εἰσαγόμενον ἀπιστί α. ὅμοιον δὲ τούτῳ κάκεῖνο ὃ καὶ τοῦ Περσῶν ἐκράτησε πλούτου καὶ ἐλευθέραν ἤγε τὴν Ἑλλάδα α, καὶ οὔτε ναυμαχίας οὔτε πεζῆς μάχης ἤτ' ατ' ο, νῦν δὲ ἀπολωλὸς ἅπαντα λελύμαντα ι, καὶ ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε πάντα τὰ πράγματ' α, καὶ τοσούτων προεκκειμένων οὕτω εἴρηται τὸ τί, ἀλλ' ἐπαναλήψει χρησάμενος νῦν εἰσάξει, τί οὖν ἦν τοῦτ' ο; εἴτα τὸ εἰσαγόμενον καθ' ἑαυτό, ὡς ἐκεῖ ἀπιστία, οὕτως ἐνθάδε, τοὺς παρὰ τῶν ἄρχειν βουλομένων ἢ διαφθεῖρειν τὴν Ἑλλάδα χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσου ν. Καὶ οἱ ἀφορισμοὶ δὲ οἱ ἐν τῷ καθόλου σεμνότης ἔχουσιν, οἷον πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχου ς, πίστι ν, εὖνοια ν.
- 1.2.10 Καὶ τὸ ὑπέρχεσθαι δὲ αἰεὶ τὰ ἔνδοξα ἢ πρόσωπα ἢ πράγματα ἀπάγοντα ἀφ' ἑαυτοῦ σεμνὸν πάνυ, οἷον καὶ τούτων οὐδὲν καινόν ν, οὐδὲ εὐρημα ἐμό ν, ἀλλὰ παλαιὸς ὢν οὗτος παρέβη νόμος οὕτω κελεύει νομοθετεῖ ν, καὶ πάλιν οὐ λόγους ἑμαυτοῦ λέγω ν, ἀλλὰ γράμματα τῶν ὑμετέρων προγόνων ν. Σχῆμα δὲ καὶ τοῦτο τῆς σεμνότητος τὸ ἀσύνδετα παρατιθέναι τὰ νοήματα, ἐφεξῆς ἐπιτιθέντα ἀλλήλοις, οἷον Μειδίας Ἀναγυράσιος προβέβλητα ι, τὰ ἀπόρρητα οἶδε ν, ἢ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ ῖ.
- 1.2.11 καὶ πάλιν ἐφ' Ἑλλήσποντον οἶχεται ι, πρότερον ἦκεν ἐπ' Ἀμβρακίαν ν, Ἥλιν ἔχει τηλικαύτην πόλιν ἐν Πελοποννήσῳ φ, Μεγάροις ἐπεβούλευσε πρῶν ν, οὐ θ' ἢ Ἑλλὰς οὔτε ἢ βάρβαρος τὴν πλεονεξίαν χωρεῖ τοῦ ἀνθρώπου υ. Κατὰ δὲ ἀπαγγελίαν γίνεται σεμνότης οὕτως, ὅταν τις ὀνομαστικαῖς χρήται ταῖς λέξεσιν ἀντὶ ῥηματικῶν, οἷον πλεονέκτημα α, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖο ι, μέγα ὑπῆρξε Φιλίππῳ φ.
- 1.3.1 καὶ τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνομισθῇ η. Καὶ ὅταν τροπικαῖς ἀντὶ ιδίων ταῖς λέξεσι χρήσῃ, οἷον τὴν δωροδοκίαν νόσημα εἶπεῖν, νόσημα α, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖο ι, δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα α.

- 1.3.2 καὶ ἐτέρωθι πάλιν εἶτα τὸν τοῦτο τὸ μηχανήμα ἐπὶ τὴν πόλιν ἰστάντ α. καὶ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου σὺ δὲ πληρωτῆς τοιοῦτου γεγονῶς ἐράνου σεαυτῷ τουτονὶ δίκαιος εἶ συλλέξασθα ι. Καὶ τὸ κατὰ πλῆθος λέγειν καὶ τὰ ὀνόματα ἐφεξῆς παρατιθέναι τῆς σεμνότητός ἐστιν, οἷον εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ φοβερὸς ἅπασιν Ἑλλησι καὶ βαρβάροις.
- 1.3.4 Καὶ τὸ τὰ πρόσωπα ἀφαιροῦντα ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων προάγειν τὸν λόγον σεμνὸν σφόδρα. εἰ μὴ Θεσπιαὶ καὶ Πλαταιαὶ καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην ἀφείλετο τὴν ἀλήθειαν \*\* ἀλλ' οἱ λέγοντες τὰ περὶ Θεσπιέων καὶ Πλαταιέων, ὁ δὲ ἀφελὼν τὰ πρόσωπα τῶν εἰπόντων αὐτὰ λέγει ἐφ' ἑαυτῶν, εἰ μὴ Θεσπιαὶ καὶ Πλαταιαί. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν ἐγὼ δὲ οἶμαι τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν οὐχ ὑμᾶς δεῖν πείθειν· καὶ τὸ ἀντικείμενον εἶπεν ἀλλὰ Φίλιππον, ὁ δὲ ἀφελὼν τὸ πρόσωπον ἐπὶ τοῦ πράγματος ἀόριστον εἶπεν, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράσσοντ α. καὶ πάλιν ἐτέρωθι βουλόμενος δεῖξαι ὅτι Φίλιππος ἐστὶν ὁ τὸν πόλεμον ποιῶν ἀντὶ τοῦ οὕτως εἰπεῖν, εἰ δὲ Φίλιππος τὰ ὅπλα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ὁ δὲ ἕτερος εἶπε. Σεμνότητος δὲ καὶ τὸ τοῖς ἐν γένει μᾶλλον [ἂν] ὀνόμασι χρῆσθαι, ἐν γένει δὲ λέγω, χρυσός, ἄργυρος.
- 1.3.5 τὸ μὲν γὰρ ἐκ τούτων ἐστὶ τὸ ἐπὶ εἶδους καὶ μέρους λεγόμενον, χρήματα, εὐπορία, πρόσοδος. ὁ δὲ Θουκυδίδης ἀντὶ τούτων εἰς τὸ ἐν γένει ἀναγαγὼν σεμνότητα εἰργάσατο, λέγει δὲ ὁ Ἑρμοκράτης περὶ τῶν Καρχηδονίων χρυσὸν γὰρ καὶ ἄργυρον πλεῖστον ἔχουσιν ἀντὶ τοῦ πλουσιώτατοι γὰρ εἰσιν, ἢ ἐτέρως μεταβαλὼν, πλούσιοι γὰρ εἰσιν. καὶ ὁ Δημοσθένης ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν Ἀρίθμιος ἐκόλασθη, ἐπειδὴ διέφθειρε τινὰς χρήμασιν ἐν Πελοποννήσῳ, ὁ δὲ ἐν γένει εἰπὼν ὅτι χρυσίον ἐκόμισε παρὰ βασιλέως σεμνότητα εἰργάσατο. Χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι καὶ ἐξ ἐνὸς ὀνόματος γίνεταί σεμνότης, ὡς ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, ὅπου λέγει ὅτι χρὴ κυρίας τηρεῖν τὰς στήλας.
- 1.3.6 πῶς ἐξῆρεν εἰς σεμνότητα; ἐν τῷ τελευταίῳ ὀνόματι, ἵν' ἐκεῖναι τοῦ τῆς πόλεως ἥθους μνημεῖον ᾧσιν. ΠΕΡΙ ΒΑΡΥΤΗΤΟΣ.
- 2.1.1 Βαρύτης δὲ γίνεται καθολικῶς κατὰ γνώμην καὶ κατὰ σχῆμα, κατὰ δὲ τὴν ἀπαγγελίαν οὐ πάνυ τι. κατὰ μὲν οὖν γνώμην γίνεται βαρύτης οὕτως, ὅταν ἢ κατηγορεῖν τις προάγῃται αὐτὸς ἑαυτοῦ ἢ τῶν οἰκείων τινὸς ἢ φίλων· βαρὺ γὰρ τὸ τοιοῦτον ἂν εἴη ἐξὸν ἐπαινεῖν, ἢ ὅλως τούτων τινὸς ὑπὲρ ὧν λέγει ἢ πρὸς οὓς λέγει, ὡς ὁ Δημοσθένης περιείργασμαι μὲν ἐγὼ, περιείργασται δὲ ἡ πόλις ἢ πεισθεῖσα ἐμοί, ἔστω δὲ πάντα τὰ ἀμαρτήματα καὶ ἀδικήματα ἐμὰ. Ὅπου δὲ καθ' ὑπερβολὴν δύνασαι ἀποδείξαι μὴ ἀδικοῦντα σεαυτὸν, ἐκεῖ δὲ θρασύτητι χρῆσθαι τοιαύτῃ, ὥστε ἀφαιρεῖν σεαυτὸν συγγνώμης ἢ φιланθρωπίας τῆς παρὰ τῶν δικαστῶν, ὡς ὅταν λέγῃς μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθαι, μηδ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπέρει πεπολίτευμα ι, ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἡδὲ βαρύτης κἀνταῦθα γίνεται.
- 2.1.2 καὶ ἐπὶ φίλου δὲ ὡσαύτως βαρύτης γίνεται, ἐὰν ἀφαιρῇς αὐτὸν ἢ συγγνώμης ἢ φιλανθρωπίας δικαστῶν. βαρύτης γίνεται καὶ ὅταν τι ἄτοπον σεαυτῷ ἐπαράσῃ, οἷον καίτοι τεθνάναι μᾶλλον ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι βούλομαι ι. Καὶ ὅταν ἄτοπὸν τι προτείνῃ τοῖς ἀκούουσιν, ὃ μὴ ἂν ἐκόντες δέξαιντο, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος ἐπεξελθὼν τὰ συμβαίνοντα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τοιοῦτων ῥητόρων, σὺν βαρύτητι προέτεινε τὸ ἄτοπον, εἰ μὲν οὖν ὑμεῖς ταῦτα βούλεσθε καὶ μετὰ τῆς ἡμετέρας γνώμης οὗτοι ταῦτα ποιοῦσι ν, ὁδῶ βαδίζειν καὶ ἔαν δεῖ.
- 2.1.4 Καὶ ὅταν εἰς ἄτοπον ἀπάγῃς τὸν λόγον, βαρύτητα εἰργασαι, ὡς ἐν τῷ πρὸς Καλλικλέα, οὐ γὰρ δὴ ἐκπτεῖν με αὐτὸ Καλλικλῆς ἀναγκάσει, ἢ ὅταν ὁμολογούμενα ἄτοπα τῷ ἀντιδίκῳ συγχωρῇς, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος, εἰ πονηρός ἐστιν Ἀριστογείτων ἀπλῶς καὶ πικρὸς καὶ συκοφάντης ς, δίδωμι, συγχωρῶ, Φιλόκρατές ς, σοὶ τῷ τοιοῦτῳ τὸν ὅμοιον σώζει ν. Καὶ

ὅταν πάντα τις διελὼν ἔν τι καταλείπη τῷ ἀντιδίκῳ, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ [τοῦ] μηδὲν ἦττον ἢ κατ' αὐτοῦ, βαρύτης γίνεται, οἷον πλὴν ἔστι νῆ Δία α, ἐστὶν ἀδελφός τις αὐτῷ ὁ τὴν καλὴν δίκην αὐτῷ λαχὼν ν.

- 2.1.5 καὶ πάλιν ἀνελὼν δι' ἃ οὐ δεῖ ἐπάγει πλὴν εἰ τοῦτό τις εἴπο ι, μανέντε ς· ἄλλο γὰρ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ν. Καὶ ὅταν εἰς κρίσιν ἀνάγῃς τεθνηκότων ἐνδόξων, βαρὺ δοκεῖ τὸ τοιοῦτον εἶναι, οἷον καίτοι πηλίκον ἂν στενάξαιεν οἱ πρόγονοι ι.
- 2.1.6 καὶ πάλιν καίτοι τίνα ποτὲ οἴεσθε τοὺς προγόνους ὑμῶν ὀργὴν ἢ ψῆφον θέσθαι κατὰ τῶν αἰτίων τούτου τοῦ ὀλέθρου υ; Βαρύτητος δὲ καὶ τὸ ἃ μηδεὶς ἂν εἴποι ὑπολιπεῖν ὡς ῥηθησόμενα, ἐροῦμεν νῆ Δία τοῖς Ἑλλήσι ι, Τιμοκράτους νόμος ἐστὶ παρ' ἡμῖν ν· ἀναμείνατε οὖν τὴν ἐνάτην πρυτανεῖαν ν· εἴτα τότ' ἔξιμε ν.
- 2.1.8 Καὶ τὸ συγχωρεῖν δὲ τὰ παρελθόντα ἄτοπα, ὡς τὸ μέχρι οὖν τοῦδε διωρίσθω ὑμῖν ν, βαρύτης. Βαρύτητος δὲ καὶ τὸ ἀπεύχεσθαι τὰ ἄτοπα, καίτοι μὴ γένοιτο ο, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ι, τὰ πράγματα ἐν τούτῳ.
- 2.1.9 τεθνάναι δὲ μυριάκις κρεῖττον ἢ κολακεῖα τι ποιῆσαι Φιλίππῳ. Κατὰ δὲ σχῆμα οὕτω βαρύτης γίνεται, ὅταν τις τῷ τῆς διανοίας σχήματι χρῆται, οἷον ὁμοίος γε ε, οὐ γὰρ ρ; Σόλων νομοθέτης καὶ Τιμοκράτης, ἢ πάλιν καλὴν γε οἱ πολλοὶ ἀπειλήφασιν Ὠρειτῶν χάριν ν, ὅτι τοῖς Φιλίππου φίλοις ἐπέτρεψαν ἑαυτοῦ ς, τὸν δὲ Εὐφραῖον ἐμίσου ν, καλὴν γ' ὁ δῆμος ὁ Ἐρετριεύην ν, ὅτι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις ἀπήλασαν ν, Κλειτάρχῳ δὲ ἐνέδωκαν ἑαυτοῦ ς, καὶ δὴ δουλεύουσί γε μαστιγούμενοι ι.
- 2.2.2 Βαρύτητος δὲ καὶ τὸ τοῖς σχετλιαστικοῖς χρῆσθαι σχήμασιν, οἷον Χαρίδημον ν, οἶμοι ι, καὶ τὸ τοῦ Αἰσχίνου παντελῶς ἐκαρτερεῖτε ὡς σιδήρειοι ι. καὶ αἱ ἀποσιωπήσεις δὲ τὸ αὐτὸ σοι δυνήσονται, οἷον τί ἂν σέ τις εἰπὼν ὀρθῶς προσείποι ι; Βαρύτης δὲ γίνεται καὶ ὅταν προαχθῇς εἰπεῖν τι λυπηρὸν κατὰ τῶν ἀκουόντων, ὃ οἶεται βαρέως ἂν αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τις, εἴτα ἀνορθώσης ὡς μὴ ἔχων αὐτοῦ μετριώτερόν τι εἰπεῖν, ὡς ἔχει καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, εἰ δὲ τὸ περιφανὲς ἀζήλωμα τῆς βουλῆς ἢ τὸν Ἄρειον πάγον προσβλέπετ ε, τῆς Ἀριστογείτονος κρίσεως ἀναμνησθέντες ἐγκαλύψασθε· οὐ γὰρ ἔχω πρᾶότερον πρόσφθεγμα τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ἐμὲ αὐτὸν εἰπεῖν ν.
- 2.2.4 Βαρύτητα δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον ἔχει, ὅταν δοὺς ὡς ὑπάρχον τί σοι, εἴτα ἀνελὼν αὐτὸ ἐπιδιστάσης, ὥσπερ ἔχει καὶ τὸ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὑμῶν οἴκοι μενόντων ν, σχολὴν ἀγόντων ν, ὑγιαίνοντων ν, δοὺς τοῦτο ὡς ὑπάρχον αὐτοῖς εὐθύς ἀνείλκεν ἐπιλαβόμενος, εἰ δὴ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ὑγιαίνειν φήσαιμε ν. Καὶ αἱ διαπορήσεις δὲ αἱ ἐν τοῖς σχετλιασμοῖς βαρύτητα ἔχουσιν, ὥσπερ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, ὧ τί ἂν εἰπὼν μῆτε ἁμαρτεῖν δοκοῖην μῆτε ψευσαίμην ν; λίαν ὀλίγωρο ι.
- 3.1 ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΒΟΛΗΣ. Περιβολὴ δὲ γίνεται καθολικῶς, κατὰ γνώμην, κατὰ σχῆμα, κατὰ ἀπαγγελίαν.
- 3.1.1 κατὰ μὲν γνώμην οὕτως, ὅταν ἀόριστά τις προσλαμβάνῃ τοῖς ὠρισμένοις, οἷον πολλαχόθεν μὲν οὖν ἂν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν ν, τοῦτό ἐστι τὸ ἔξωθεν προσλαμβανόμενον ἀόριστον, νῦν τὸ ὠρισμένον οὐχ ἥκιστα δὲ ἀφ' ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. καὶ πάλιν πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγε ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα Αἰσχίνο υ. τοῦτο ἀόριστον, νῦν τὸ ὠρισμένον ἐν ἀθροίσματι προσληφθέν, δύο δέ ε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ι, καὶ μεγάλ α, εἴτα ταῦτα κατ' εἶδος ἐμέρισεν ἐν μὲν ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων νῦν ἐμοὶ ὁ ἀγὼν ν, ἕτερον δὲ ὃ φύσει πᾶσιν ὑπάρχει ι, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως ς, τοῖς ἐπαινοῦσι δ' ἑαυτοὺς ἄχθεσθαι ι. ἅπαντα γὰρ ταῦτα περιβολῆς ἐστίν, ἢ πρόσληψις τοῦ ἀόριστου πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγε ἐλαττοῦμαι ι, τὸ ἐν ἀθροίσματι συλλαβεῖν δύο δέ ε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ι, καὶ μεγάλ α, τὸ κατ' εἶδος μερίσαι ἐν μὲν τὸ μὴ περὶ τῶν ἴσων εἶναι τὸν ἀγῶνα α, ἕτερον δὲ τὸ

πάντας οὕτως ἔχει ν , τῶν μὲν λοιδορούντων ἡδέως ἀκροᾶσθα ι , τοῖς ἐπαινοῦσι δὲ ἑαυτοὺς ἄχθεσθα ι. καὶ τρίτον παράδειγμα ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖ ν , ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖο ι , δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν φανεράν γιγνομένην τῇ πόλει ι, εἴτα ἡ ἐπὶ τὸ ὠρισμένον ἀπαγωγή οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι ι. καὶ πάλιν πολλὰ μὲν οὖν τῶν ὑ π ' ἐκείνου πραχθέντων ἄξια ἐπαίνο υ , μέγιστον δὲ πάντων ἡ τῶν τειχῶν ἀνάστασι ς. Περιβολὴ δὲ καὶ τοῦτο ὅταν ἐν γένει προτιθῇς τὰ πράγματα, εἴτα κατ' εἶδος ἐπεζίης, ὡς ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, ὃ μὲν βούλεται εἰσαγαγεῖν, τοῦτό ἐστιν οὐ τοίνυν μὴ Λεύκων ἀδικηθῇ μόνον δεῖ σκοπεῖ ν, ἀλλὰ καὶ Ἐπικέρδης, ὃ δὲ πρὶν εἰπεῖν τὸ κατ' εἶδος τὸ ἀλλὰ καὶ Ἐπικέρδης τὸ ἐν γένει προὔλαβεν ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς εὖ πράττω ν , εἰς δέον δὲ νῦν γέγονεν αὐτῷ τὸ λαβεῖν πα ρ ' ὑμῶν τὴν ἀτέλεια ν, εἴτα νῦν ἦλθεν ἐπὶ τὸ κατ' εἶδος διαστήσας τίς οὖν οὗτός ἐστι ν ; Ἐπικέρδης ὁ Κυρηναῖο ς.

3.1.2 καὶ πάλιν τὰς εὐεργεσίας τοῦ Ἐπικέρδους εἰσάγων τὸ ἐν γένει προλαβὼν οὕτως εἰσήγαγε κατ' εἶδος [τὸ ἐν γένει] ἀλλὰ τῷ παρὰ τοιοῦτον καιρὸ ν , ἐν ᾧ καὶ τῶν εὖ πεπονθότων ἔργον ἦν εὐρεῖν ἐθέλοντά τινα ὧν εὐεργέτητο μεμνήσθα ι. νῦν λέγει ἃ ἐποίησε κατ' εἶδος οὗτος γὰρ ἀνὴρ τοῖς ἡτυχηκόσιν ἐν Σικελίᾳ τῶν πολιτῶν ἔδωκε μνᾶς ἑκατό ν. καὶ πάλιν ἐν γένει οἰκοδομήματα μὲν γε καὶ κόσμον ἱερῶν καὶ λιμένων καὶ τῶν ἀκολουθῶν τούτοις τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον κατέλιπον ἡμῖν ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθα ι. εἴτα κατ' εἶδος Προπύλαια ταῦτ α , ὃ Παρθενῶ ν , νεώσοικο ι. καὶ πάλιν ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην τοὺς προσέχοντας τῷ νόμῳ βουλόμενος ἐξετάσαι καὶ διαβαλεῖν πρῶτον ἐν γένει αὐτῶν ἐμνήσθη ἥρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικο ι , καὶ μάλιστα οἱ δεινοὶ λέγειν ἄνδρε ς, εἴτα κατ' εἶδος Λεωδάμας Ἀχαρνεὺς καὶ Κηφισόδοτος ἐκ Κεραμέω ν, εἴτα πάλιν ἐν γένει συλλαβὼν ἃ δὲ πρὸς τούτους ὑπολαμβάνοι τ ' ἂν δικαίω ς , ἀκούσας ε, εἴτα πάλιν κατ' εἶδος πρῶτον μὲν πρὸς Λεωδάμαντ α. ὅταν μὲν οὖν μὴ ψιλὰ κατ' εἶδος λέγῃς, ἀλλὰ προλαμβάνῃς τὰ ἐν γένει, περιβολὴν ποιεῖς. Ἔτι περιβολῆς, ὅταν τις διὰ μέσου τοῦ νοήματος ἢ τῶν νοημάτων, πρὶν ἀπαρτίσαι τὸν νοῦν, ἕτερα ἐμβάλῃ νοήματα, ὅπερ ἐὰν μὴ ἐν τινι μέτρῳ γένηται, δεινὴν ἀσάφειαν ἐργάζεται.

3.1.3 παράδειγμα δὲ τῆς περιβολῆς ταύτης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους, εἰκότως δ ' ἃ ν , ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖο ι , καὶ προσέχοιτέ μοι τὸν νοῦν καὶ με τ ' εὐνοίας ἀκούσατε ἃ λέγ ω, εἴτα συστατικὰ τοῦ ὅτι δεῖ προσέχοντας ἀκοῦσαι, ἄλλο ἐπὶ ἄλλῳ ἐπεμβεβλημένον, καὶ ταῦτα πεπλαγιασμένα, ἐπεὶ δὲ γὰρ οὐχὶ τῶν ἐνοχλούντων ὑμᾶς οὐδὲ τῶν πολιτευομένων πα ρ ' ὑμῖν ὧν [ τ ι ] πράγμα τηλικοῦτον φημὶ δεῖξιν πεπραγμένο ν , ἐὰν ὅσον ἐστὶν ἐν ὑμῖν συναγωνίσῃσθέ μοι καὶ προθύμως ἀκούσῃτ ε. καὶ οὐχ ἐν τὸ ἐκβησόμενον αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἀκοῦσαι ἀγαθόν, ἀλλὰ δύο, τὸ μὲν ἐκ τοῦ παρόντος τοῦτό τε σώσετ ε, τὸ δὲ ἐκ τοῦ μέλλοντος καὶ ποιήσετε μὴ κατοκνεῖ ν , ἐὰν τίς τι καὶ ἡμῶν οἴηται δύνασθαι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἀγαθό ν. τοῦτο μὲν οὖν πεπλήρωται καὶ οὐδὲν λείπει αὐτῷ, ὃ δέ, ἵνα πλείων ἡ περιβολὴ γένηται, καὶ τὸ ἐναντίον παραθεῖς ἐπ' ἀνέλαβε. τί δὲ ἦν τὸ ἐναντίον τοῦ καὶ μᾶλλον τινα προθυμηθῆναι ἂν ποιῇσαι τι τὴν πόλιν ἀγαθόν; νῦν δὲ πολλοῖς τοῦτο φοβούμενοι ς , λέγειν μὲν ἴσως οὐ δεινοῖ ς , βελτίοσι δὲ ὅμως ἀνθρώποις τῶν δεινῶ ν , οὐδὲ σκοπεῖν ἐπέρχεται τῶν κοινῶν οὐδέ ν. καὶ τοῦτ' ἂν ἀπήρτιστο, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα οὐκ ἤρκεσεν, ἀλλὰ καὶ κατασκευὴν τοῖς προειρημένοις ἐξ ιδιότητος προσέθηκεν ἐγὼ γοῦν ἀπώκνησα ἃ ν , εὖ ἴστ ε , καὶ αὐτὸς τὴν γραφὴν ταύτην ἀπενεγκεῖ ν, ὥστε τοῦτον τὸν τρόπον συμπεπλέχθαι τὸ προσέχειν λέγοντι. καὶ τότε ἄτοπον οὐκ ἔσται, τὸ ὀκνεῖν τινὰς τὴν πόλιν εὖ ποιεῖν, ὡς νῦν γε ὀκνοῦσι, διὰ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ λέγειν· ἐγὼ γοῦν μικροῦ ὤκνησα καὶ αὐτός. πῶς οὖν κατηγορεῖς; καὶ τούτου ἐξ ιδιότητος ἢ κατασκευῆς, ὅτι δεινὸν ἡγοῦμαι πρότερον μὲν, ὅτε ἔπλευσα τριηραρχῶν εἰς Ἑλλάσποντον εἰπεῖν καὶ κατηγορῆσαι τινῶν, οὐς ἀδικεῖν ὑμᾶς ἡγούμην, νῦν δὲ ἡσυχίαν ἄγειν καὶ σιωπῆσαι πρᾶγμα ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει κατασκευάζοντας ὁρῶν τινὰς ἀνθρώπους. μή τί σοι δοκεῖ ὀλίγα ἐπεμβεβληθῆναι νοήματα,

ἵνα εἰς τοῦτο καταλήξῃ πᾶσα ἡ ἔννοια; Ἵνα δὲ ἔτι σαφέστερόν σοι γένηται ὁποῖόν τί ἐστι τὸ διὰ μέσου ἐμβαλεῖν πλείω νοήματα, ἐκεῖνο σαφέστατον παράδειγμα ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητόν, ἐν νόημα ἐκ προσώπου, καὶ διὰ καιροῦς τινὰς ἰσχύοντα γράφοντας εἰρήνην ἀθάνατον συνθέσθαι τὴν κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνῃ, τὸ πρᾶγμα τὸ γινόμενον, τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ καὶ οὐπω ἀπήρτισται, ἀλλ' ἐπεμβάλλει.

3.1.4 πάλιν πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν δημοσίᾳ μὲν πάντας ὑμᾶς τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν καὶ μήτε τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι κοινωνεῖν ἐθέλει, δυσκόλως τε ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων, καὶ οὔτε δικαίων οὐθ' ὑμῖν συμφερόντων· εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντα, νῦν πρόσεχε τοῖς ἐπιβεβλημένοις, τὰς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντα, ἄλλο νόημα ὄρκον ὑπὲρ τῆς πόλεως ὁμωμοκότα, ὃν εἰλήφατε ἐπ' αὐτοφώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, νῦν τὸ συμπληροῦν τοῦτον ἀφεῖνα. Περιβολὴν δὲ ποιεῖ καὶ ὅταν τις μὴ ἀκόλουθα ἐξετάζῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τάναντία προσλαμβάνῃ, ὡς ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας τὸ μὲν ἀπλοῦν ἦν καὶ τὸ ἀκόλουθον οὕτως, ἐπεὶ γὰρ ἐχειροτονήσατε τοῦτον πρεσβευτήν, ὡς φυλάζοντα τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα τὸ ἐναντίον προσλαβὼν οὕτως ἐπάγει τὸ ἀκόλουθον ἐχειροτονήσατε τοῦτον πρότερον τὸ τί μὴ ποιήσοντα, εἴτα τὸ τί ποιήσοντα, οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερά, οὐδ' ὡς τῶν πεπιστευκότων τῷ Φιλίππῳ, εἴτα νῦν τὸ ἀκόλουθον, ἀλλ' ὡς φυλάζοντα τοὺς ἄλλους.

3.1.5 καὶ πάλιν ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας, ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ἡ ἐκκλησία, παρελθὼν Αἰσχίνης πρῶτος ἡμῶν ἀπάντων, καὶ οὐκ εὐθύς τὸ ἀκόλουθον ἐπήνεγκεν, τάδε ἀπήγγειλεν, ἀλλὰ πρότερον κατὰ τὸ ἐναντίον τοῦ ἀκολούθου ἃ δέον ἀπαγγέλλειν οὐκ ἀπήγγειλε, τίνα δὲ ἦν ταῦτα; πρῶτον τοῦ μὲν ἀπαγγέλλειν τι περὶ τῶν πρεσβευσμένων ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἡμφισβήτη μὴ ἀληθῆ λέγειν ἐμὲ παμπληθὲς ἀπέσχε, εἴτα νῦν κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἃ ἐποίει καὶ ἐδημηγόρει καὶ τοιούτους εἶπε λόγους. ἵνα δὲ εἰδῆς ὅτι συγγένειαν ἔχει τὰ τῆς περιβολῆς θεωρήματα, εἵπομεν ἐν τοῖς ἐπάνω ὅτι περιβολή ἐστι τὰ ἐν γένει προλαβόντα κατ' εἶδος ἐπάγειν, ἀλλὰ καὶ νῦν λέγωμεν ὅτι περιβολή ἐστι τὸ μὴ μόνον τὰ ἀκόλουθα ἐξετάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐναντία τῶν ἀκολούθων· ἐνταῦθα ἀμφοτέρω πεποίηκεν, ὃ μὲν οὐκ ἐποίει, ὃ δὲ ἐποίει, προθεῖς τὸ ἐναντίον πρὸ τοῦ ἀκολούθου, τὰ δὲ ἐν γένει προλαβὼν κατ' εἶδος, τὰ μὲν ἐν γένει εἰπὼν ἐν τῷ εἶπε δὲ τοιούτους λόγους καὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἔχοντας ἀγαθὰ ὥστε ἅπαντας λαβὼν ὑμᾶς ὥχεται. ταῦτα μὲν ἐν γένει, νῦν τὸ κατ' εἶδος ἔφη γὰρ ἦκειν πεπεικῶς Φίλιππον, εἴτα πάλιν ἐν γένει πάνθ' ὅσα συμφέρει τῇ πόλει, εἴτα κατ' εἶδος καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. καὶ ἐν τῷ κατὰ Μειδίῳ δὲ ὡς δέον εἴ τις ὕβρισθαι ὑπὸ τούτου, τὸ μὲν ἀκόλουθον δίκης ἀξιοῖ τυχεῖν, τὸ δὲ ἐναντίον τοῦ ἀκολούθου καὶ μὴ σιωπᾶ. Περιβολῆς δὲ καὶ τὸ μὴ ψιλὰ τὰ νοήματα εἰσάγειν, τουτέστι τὰ πράγματα, ἀλλὰ προσλαμβάνειν αὐτῶν τὴν γνῶμην τῶν τοιούτων ἢ τὴν ποιότητα τῆς γνῶμης.

3.1.6 οὕτω περιβολὴν εἰργάσατο δοκοῦσι δέ μοι Λακεδαιμόνιοι μάλα δεινῶν ἔργων ἀνθρώπων ποιεῖν, εἴτα τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτῶν, νυνὶ γὰρ φασι δεῖν ἐκεῖνοι Ἡλείους μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ κομίσασθαι, καὶ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλευσάσθαι, εἴτα ἐπάγει ὧν ἕνεκα ταῦτα προελήφθη εἰ τὸν τόπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας ἣ πολεμεῖτε ἐνθυμηθείητε. Περιβολὴν δὲ ποιεῖς καὶ ὅταν πρὶν τὸ εἰσαγόμενον εἰπεῖν, τὸ κατασκευαστικὸν αὐτοῦ προλάβῃς, οἷον ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην εἰ μὲν ἀπλῶς καὶ χωρὶς περιβολῆς ἔλεγεν, οὕτως ἂν εἶπε, καὶ τῶν μὲν τοὺς ἐξ ἄστεος κελεύοντων ἀποδοῦναι, τῶν δὲ κοινῇ συνδιαλῦσαι, νῦν δὲ ὅρα πῶς προέλαβε τὰ κατασκευαστικά καθ' ἑκάτερον, καὶ τῶν μὲν οὐκ εὐθύς εἶπε τοὺς ἐξ ἄστεος, ἀλλὰ διὰ μέσου τοὺς δανεισαμένους ἀποδοῦναι κελεύοντων, τοὺς ἐξ ἄστεος, τῶν δ' ἐκ, καὶ οὐκ εὐθύς ἀντέθηκε, κοινῇ διαλῦσαι,

ἀλλὰ πάλιν προέλαβε τὸ κατασκευαστικὸν τῶν δὲ τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι σημεῖον ἀξιούντων κοινῇ διαλύσασθαι τὰ χρήματ α.

3.1.8 Περιβολῆς καὶ τοῦτο, ὅταν μὴ ψιλὸν τὸ εἰσαγόμενον λέγῃς, οἷον ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην τὸ μὲν εἰσαγόμενον, τοῦτο μὲν ἐν τοῖς κυρίοις νόμοις ὑπάρχον τὰς δωρεὰς ὅσας ὁ δῆμος ἔδωκε κυρίας εἶναι, ὁ δὲ προὔλαβε τὴν ποιότητα τοῦ εἰσαγομένου τοῦτο μὲν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις ὑπάρχο ν, εἴτα ἡ ποιότης προσληφθεῖσα καλὸ ν , ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖο ι , καὶ σαφέ ς, καὶ νῦν τὸ εἰσαγόμενον, τὰς δωρεὰς ὅσας ὁ δῆμος ἔδωκε κυρίας εἶνα ι. καὶ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἡ ἐπικρίσις δίκαιον ὧ γῆ καὶ θεο ί. καὶ ἄλλως ὅπου ἂν μὴ ψιλὰ τὰ πράγματα εἰσάγῃς, ἀλλὰ προλαμβάνῃς τι αὐτῶν ἢ ἐπάγῃς τι αὐτοῖς, περιβολὴν ἐργάσει. Περιβολὴν δὲ ποιεῖς καὶ ὅταν εἰσάγων τι παρ' αὐτοῦ, οἷον Κόνων ὑμᾶς τοσαῦτα εὐεργέτησε, μὴ εὐθύς εἴπῃς τί ἐποίησεν, ἀλλὰ προλαβὼν ἐκ τίνων τίνα ἐποίησε, πῶς ἐχόντων ἐποίησεν, ὡς ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην τὸ μὲν εὐεργέτημα κατεναυμάχησε ν, ὁ δὲ πρὶν τοῦτο εἰπεῖν προλαβὼν προσηγάγετο, καὶ πῶς ἐχόντων τί ἐποίησεν μετὰ τὴν τοῦ δήμου κάθοδο ν , τὴν ἐκ Πειραιῶ ς , ἀσθενοῦς ἡμῶν τῆς πόλεως οὔσης καὶ ναῦν οὐδεμίαν κεκτημένη ς , στρατηγῶν βασιλεῖ ι , πα ρ ' ἡμῶν οὐ δ ' ἦντιναοῦν ἀφορμὴν λαβὼ ν, νῦν τὸ γενόμενον ὑπ' αὐτοῦ κατεναυμάχησε Λακεδαιμονίου ς.

3.2.1 Κατὰ δὲ σχῆμα περιβολὴ γίνεται οὕτω. τὸ καθ' ὑπόθεσιν σχῆμα μάλιστα περιβολὴν ἐργάζεται, καὶ ὅταν τις ὑποστάσει χρῆται. ὅ τι δὲ εἰσιν ἐν τῷ λόγῳ αἱ ὑποστάσεις καὶ ὅσον δύνανται, ἐπὶ παραδειγμάτων γνώσῃ, ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος εὐθύς ἐν ἀρχῇ ὕβρισθεῖ ς , ὧ ἄνδρες δικασταί , καὶ παθὼν ὑπὸ Κόνωνος τούτου γ ε, καὶ τὸ μὲν ἀπλοῦν ἦν οὕτως εἰπεῖν, πολλὰ καὶ δεινὰ ἢ καὶ διάφορα πράγματα, ὧν οὐδὲν γέγονε δεινότερον, ὁ δὲ διὰ τῆς ὑποστάσεως περιβολὴν εἰργάσατο τοιαῦτα ὥστε πολὺν χρόνον πάνυ μῆτε τοὺς οἰκείους μῆτε τῶν ἱατρῶν μηδένα προσδοκᾶν περιφευγεῖσθαι μ ε. διαφέρει δέ τι καὶ τὸ ἴδιον τῆς ὑποστάσεως· τούτῳ γὰρ πάνυ πρόσεχε, ὅτι εἰ μὲν ἀπλῶς εἶπεν, ὕβρισθεῖς, ὧ ἄνδρες δικασταί, καὶ παθὼν ὑπὸ Κόνωνος πολλὰ καὶ δεινὰ, ἀπήρτιστο ἂν τὸ νόημα καὶ οὐδενὸς προσέδει καὶ ἔδει μεταβῆναι, τὸ δὲ τῇ ὑποστάσει ἀναρτῆσαι ἐν τῷ εἰπεῖν καὶ παθὼν τοιαῦτα ἀκόλουθον ἔσχε τὸ ἐπαγαγεῖν ποδαπά, ὥστε πολὺν χρόνον πάνυ μῆτε τοὺς οἰκείους μῆτε τῶν ἱατρῶν μηδένα προσδοκᾶν περιφεύξεσθαι μ ε. ἡ ὑπόστασις οὖν τοῦτο δύνανται, πολλὰ ἐξ ἐνὸς ποιῆσαι τὸ ὄνομα καὶ περιβολὴν ἐργάσασθαι. καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος προῖων λέγει καὶ τὸ μὲν πρῶτον κακῶς ἔλεγο ν , τελευτῶντες δὲ καὶ πληγὰς ἐνέτεινάν μο ι. καὶ τὸ μὲν ἀπλοῦν ἦν εἰπεῖν, καὶ κραυγὴν πολλὴν καὶ θόρυβον περὶ τὴν σκηνὴν ἐποίησαν, ἀλλ' ἀπήρτιστο ἂν τὸ νόημα καὶ ὅμοιον ἦν ἐρριμμένῳ, νῦν δὲ ἡ ὑπόστασις τὴν περιβολὴν εἰργάσατο, καὶ τοσαύτην κραυγὴν καὶ θόρυβον περὶ τὴν σκηνὴν ἐποίησα ν· ἀκολουθεῖ γὰρ τῇ κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἀναρτήσῃ πάντως ἄλλο ἐπαχθῆναι νόημα, [τοσαύτην κραυγὴν ἐποίησαν] ὥστε καὶ τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς ταξιάρχους ἐλθεῖ ν. καὶ ἄλλη ὑπόστασις ἐν τῷ λόγῳ, τὸ μὲν ἀπλοῦν ἦν εἰπεῖν, κακῶς με διέθηκαν ἐναλλόμενοι καὶ παίοντες, ἡ δὲ περιβολὴ ἐκ τῆς ὑποστάσεως οὕτω διέθηκαν ἐναλλόμενοι καὶ παίοντες ς , ὥστε τὸ μὲν χεῖλος διακόψα ι. Περιβολῆς δὲ σχῆμα καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν.

3.2.2 παράδειγμα δὲ τούτου ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας, ὅπου λέγει τίνων οὖν χρή παρὰ πρεσβευτοῦ λόγον λαβεῖ ν; καὶ τὸ μὲν ἀπλοῦν ἦν οὕτως εἰπεῖν, ὧν ἀπήγγειλεν, ὧν ἔπεισε, τὸ δὲ τῆς περιβολῆς ἐν τῇ ἀπαριθμήσει πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν ἀπήγγειλ ε , δευτέρου δὲ ὧν ἔπεισε ε , τρίτον δὲ ὧν προσετάξα τ ' αὐτ ῶ. καὶ πάλιν ἐτέρωθι τοῦ χάριν δὴ ταῦτα διεξῆλθο ν; πρώτου μὲν, ἵνα γνῶτε καὶ μάθητε, δευτέρου δὲ οὐδὲν ἐλάττονος τούτου. Καὶ παραλείψεις περιβολὴν ποιούσιν, ὡς ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, ὅσα μὲν οὖν ἢ τοὺς χορευτά ς , ἐναντιούμενος ἡμῖν ἀφεθῆναι τῆς στρατείας ς , ἠνώχλησε ν , ἢ προβαλλόμενος ἑαυτὸν εἰς Διονύσια χειροτονεῖν ἐπιμελητή ν , καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα τοιαῦτα ἐάσ ω, καὶ πάλιν ὅτι μὲν γραφὴν λειποταξίου κατεσκεύασε κα

τ' ἐμοῦ καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα ἐμισθώσατο, τὸν μισθὸν καὶ λίαν εὐχερὴς, τὸν κονιορτὸν Εὐκλήμονα, ἕως.

3.2.3 χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι αἱ μὲν ἀόριστοί εἰσιν παραλείψεις, αἱ δὲ κατ' εἶδος. ἀόριστοι μὲν αἱ τοιαῦται, πάντα μὲν οὐ τ' ἂν ἔγωγε δυναίμην πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν οὐ τ' ἂν ὑμεῖς βούλοισθε ἀκούειν, ὅσα ἔλαβε παρ' ἀμφοτέρων δῶρα, μάλιστα δὲ τὸ γένος ποιεῖ. περιβολὴν μὲν οὖν ποιοῦσιν αἱ τοιαῦται ἐν τῷ ἀορίστῳ, αἱ δὲ κατ' εἶδος παραλείψεις, οἷον Ὀλυνθον μὲν δὴ καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θράκης ἐστὶν. καὶ αἱ μὲν κατ' ἀρχὰς γίνονται παραλείψεις, ὥσπερ αὕτη Ὀλυνθον μὲν δὴ καὶ Ἀπολλωνίαν, αἱ δὲ ἐπὶ τέλει, ὡς ἐν οἷς λέγει τὰς δὲ ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας αὐτοῦ καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παραλείπω στρατείας. τῶν δὲ ἐπὶ τέλει καὶ αὕτη ἢ παράλειψις περιβολὴν ἔχουσα, πολλὰ δὲ ἔχων καὶ ἄλλα ἐπιδείξει, ἃ τούτοις ἐστὶ πεπραγμένα, καὶ εἰσὶν ἐψευσμένοι, ἥδεώς μὲν ἂν ὑμῖν λέγοιμι ἐπειδὴ δὲ ἔξω τοῦ πράγματος ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἕως. αὐξήσεις δὲ περιβολὴν, ἐὰν μὴ ψιλὰς τὰς παραλείψεις λέγῃς, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτιολογίας αὐτῶν προστιθῇς, ὡς ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, ὃν μὲν οὖν τρόπον ὑμᾶς ἔχων πρὸς Πελοποννησίους ἅπαντας παρετάξατο ἐν Θήβαις, καὶ ὡς Γοργώπαν ἀπέκτεινεν ἐν Αἰγίῳ, καὶ ὅσα ἐν Κύπρῳ ἐποίησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπελθὼν ὀλίγου χώραν, οὐδαμοῦ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα οὐδ' αὐτὸν κατήσχυνε, καὶ ἡ αἰτιολογία, δι' ἣν παραλείπει, ὅτι ἀδύνατον κατὰ τὴν ἀξίαν εἰπεῖν, πολλή τε αἰσχύνῃ λέγοντος ἐμοῦ ταῦτα ἐλάττω φανῆναι τῆς παρ' ἐκάστῳ περὶ αὐτοῦ δόξης ὑπαρχούσης. μάλιστα δὲ περιβολὴν καὶ οἱ μερισμοὶ ἐργάζονται, ὅταν τὰ νοήματα μὴ καθ' ἑν εἰσάγῃς, ἀλλὰ μερίζων ἀντιτιθῇς, ὥσπερ ἐν Φιλιππικοῖς, εἰδ' ὅ μὲν ὡς αἰεὶ τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν ἐγνωκὼς ἔσται, ὑμεῖς δὲ ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον τῶν πραγμάτων.

3.2.4 τοῦτο μὲν οὖν εἰς πρόσωπα ἔστι μερίσαι τὸ νόημα, ἕτερον δὲ μερισθὲν εἰς πρόσωπον καὶ τόπον, οὐκοῦν ὑμῶν μὲν μὴ δυναμένων ἐνθὲνδε ἀναπλεῦσαι, ἐκεῖ δὲ μηδεμιᾶς οὔσης ἐτοίμου βοηθείας. πάντῃ δὲ ὁ Ἰσοκράτης χαίρει τούτῳ τῷ τρόπῳ τῶν μερισμῶν περιβολὴν ἐργαζόμενος, παραδείγματος δὲ ἕνεκα ἐν ἣ δύο ἐκ τοῦ περὶ τῆς εἰρήνης Ἰσοκράτους, εἰς τοῦτο γὰρ κατέστημεν, καὶ ὁ μερισμὸς, τῶν μὲν οἰκείων ἀμελείας, τῶν δὲ ἀλλοτρίων ἐπιθυμία, εἴτα λέγων τὰ ἐκ τούτων αὐτοῖς ἀποβάντα ἅτοπα μερίζει, τοὺς μὲν τάφους τοὺς δημοσίους τῶν πολιτῶν ἐνέπλησεν, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τὰ ληξιαρχικὰ γραμματεῖα ξένων. εἴτα πάλιν ἐξαριθμούμενος τὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν συμβάντα λέγει, ἐνέπλησεν αὐτοὺς ἢ θάλαττα τοὺς μὲν ἰδιώτας ἀδικίας, ἀνομίας, ῥαθυμίας, φιλοχρηματίας, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως οὐχ ἀπλῶς ἀντέθηκε τοῦδε καὶ τοῦδε, ἀλλὰ πάλιν ἐπεμέριξε, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως τῶν μὲν ὑπεροψίας, ἐπιθυμίας δὲ τῶν ἀλλοτρίων. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιμερισμοὶ περιβολὴν ἐργάζεσθαι δύνανται, οἷον οὐ μόνον τόδ' ἐποίησας, ἀλλὰ καὶ τόδε, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ὧν ἡμῖν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προἰεμένου, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων τε καὶ καιρῶν. καὶ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, οὐ τοίνυν μὴ Λεύκων ἀδικηθῇ μόνον δεῖ σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος, ἔστι δὲ τὸ κατὰ τὸν Ἐπικέρδην εἰσαγόμενον. καὶ πάλιν, οὐ τοίνυν μόνον, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἰδίᾳ γνόντας εὖ ποιεῖν ὑμᾶς καὶ παρασχόντας χρησίμους ἑαυτοὺς ἄξιόν ἐστιν εὐλαβηθῆναι ἀδικῆσαι, ἀλλὰ καὶ πολλοῦ, οἱ πόλεις ὅλας, τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, συμμάχους ἡμῖν ἐπὶ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου παρέσχοι, καὶ πάλιν οὐ τοίνυν μόνον ὁ Κόνων ὑφ' ἡμῶν τότ' ἐτιμήθη πράξας ἃ διεξῆλθον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν. Περιβολὴν δὲ ἔχει καὶ τὸ ἐκ παραθέσεως εἰσάγειν τὰ νοήματα, ὅταν μὴ ἀπλῶς εἴπῃ τόδε ἐγένετο καὶ τόδε, ἀλλ' ἀντὶ μὲν τοῦ τόδε γενέσθαι τόδε ἐγένετο, ἀντὶ δὲ τοῦ τόδε τόδε, ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας, ἀντὶ μὲν γὰρ τοῦ Θεσπιάς καὶ Πλαταιᾶς ἰδεῖν οἰκίζομένης Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν ἡκούσατε ἐξηνδραποδισμένας.

- 3.2.5 καὶ Ἰσοκράτης δὲ χαίρει τῷ ἐκ παραθέσεως σχήματι περιβολὴν ἐργαζόμενος, ἀντὶ μὲν γὰρ τοῦ φρουρεῖν τὰς ἄλλων ἀκροπόλεις τῆς αὐτῶν ἐπεῖδον τοὺς πολεμίους κυρίους γενομένους , ἀντὶ δὲ τοῦ παίδας ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς ἑαυτῶν φησιν ἐπιδεῖν ἀναξίως τρεφομένους, ἀντὶ δὲ τοῦ γεωργεῖν τὰς χώρας τὰς ἀλλοτρίας πολλῶν ἐτῶν οὐδὲ ἰδεῖν αὐτοῖς ἐξεγένετο τὴν ἑαυτῶν. Περιβολὴν δὲ καὶ αἱ συμπληρώσεις ἐργάζονται ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος, ὅτι μὲν τοίνυν οὐ μετρίας τινὰς καὶ φαύλας λαβὼν πληγὰς, καὶ τὸ ἀντικείμενον τῷ οὐ φαύλας λαβὼν πληγὰς, ἀλλὰ ἐπανελθὼν διὰ τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀσέλγειαν τὴν τούτῳ, ἐπάγει τί παθὼν πεποίηκεν, πολλῶ τῆς προσηκούσης ἐλάττω δίκην εἴληχε, νῦν τὸ συλληπτικὸν εἰς ἐπίτασιν ὁμολογούμενον, πολλαχόθεν νομίζω δῆλον ὑμῖν γεγενῆσθαι.
- 3.2.6 ὥς δὲ ἤδη παρακολουθοῦντί σοι τὰ καθ' ἕκαστον θεωρήματα τῆς περιβολῆς παρέδειξα, ἐφ' ὧν γέγονεν ἡ συμπλήρωσις, ἐπεὶ τό γε αὐτὴν θεῖναι τὴν συμπλήρωσιν τοιοῦτον ἦν, ὅτι μὲν τοίνυν οὐ μετρίας καὶ φαύλας τινὰς λαβὼν πληγὰς, ἀλλ' ἐπανελθὼν διὰ τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀσέλγειαν τὴν τούτων πολλῶ τῆς προσηκούσης ἐλάττω δίκην εἴληχε, νομίζω δῆλον ὑμῖν γεγενῆσθαι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι συμπληρώσεις θαυμαστὴν περιβολὴν ἐργαζόμεναι, ἅμα τε τὸ προειρημένον συμπληροῦσαι καὶ ἀπαρτίζουσαι καὶ μετὰ βασιιν ἐπὶ τὸ ἐξῆς εἰσαγόμενον παρέχουσαι, ὥς ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου, ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαιοῦν τοιαῦτα γράφειν περὶ ἐμοῦ πρὸς πολλοῖς ἄλλοις ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστὶ, μέχρις ἐνταῦθα ἡ συμπλήρωσις, εἴτα ἡ ἐπαγγελία τοῦ ἐφεξῆς, ἃ δὲ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ταῦτ' ἤδη λέξω. Καὶ τὸ πλαγιάζειν τὰ νοήματα μάλιστα περιβολῆς ἐστίν, ὥστε καὶ ἐν ταῖς ἀφηγήσεσιν, εἰ πλαγιασθεῖν τὰ νοήματα, θαυμαστὴν περιβολὴν ἐργάζεται, ὥς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου, καὶ ἔχων Ἰσχανδρον τὸν Νεοπτολέμου δευτεραγωνιστὴν, οὐκ ὥρθωσεν εἰπὼν, προσήει τῇ βουλῇ, ἀλλὰ πάλιν ἐπλαγίασε καὶ προσιῶν μὲν τῇ βουλῇ, προσιῶν δὲ τῷ δήμῳ περὶ τούτῳ.
- 3.2.7 καὶ ἄλλο πεπλαγιασμένον καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχοῦ πρέσβεις περὶ τούτων πέμψα, καὶ ἄλλο τοῦ αὐτοῦ τρόπου, καὶ ἀπαγγέλλω, καὶ ἕτερον ἐπὶ τούτων, καὶ διεξιὼν ἡλικὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἀδικοῦσι, οὐ τὰς ἰδίας μόνον πατρίδας οἱ δωροδοκοῦντες καὶ χρήματα λαμβάνοντες παρὰ Φιλίππου. πῶς δὲ ὁ Αἰσχίνης; Ἀμύντου μὲν γὰρ νεωστὶ τετελευτηκότος, καὶ ἄλλος πλαγιασμός, καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν, Περδίκκου δὲ καὶ Φιλίππου παίδων ὄντων. καὶ ἄλλος πλαγιασμός, Πausanίου δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν κατιόντος φυγάδος μὲν ὄντος, τῷ καιρῷ δὲ ἰσχύοντος, καὶ πάλιν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ πλαγιασμῷ, πολλῶν δὲ αὐτῷ συμπραττόντων, ἔχοντος δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν, εἰληφότος δὲ Ἀνθεμοῦντα καὶ Θέρμαν, Μακεδόνων δὲ οὐχ ὁμονοούντων, ἀλλὰ τῶν πλείστων τὰ Πausanίου φρονούντων, ἐπὶ τῶν καιρῶν τούτων, ὥρθωσε δὲ καὶ ἀνέπαυσεν ἡμᾶς ἐχειροτόνησαν Ἀθηναῖοι στρατηγὸν Ἰφικράτην. Κατὰ δὲ τὴν ἀπαγγελίαν γίνεται περιβολὴ οὕτως, ὅταν τις τοῖς ἰσοδυναμοῦσι χρῆται.
- 3.3.1 χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι τῶν ἰσοδυναμούντων τὰ μὲν κατὰ τὸ ἀκόλουθον παρατίθεται, τὰ δὲ κατὰ τὸ ἐναντίον τοῦ ἀκολούθου. τὰ μὲν κατὰ τὸ ἀκόλουθον, ὅπου λέγει ἔρρωσαι καὶ σαυτῷ πιστεύει, καὶ πάλιν τὴν μὲν ἀσέλγειαν καὶ τὴν ὕβριν, καὶ πάλιν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν περιουσίαν, ἢ τοὺς ἐταίρους καὶ φίλους. τὰ δὲ κατὰ τὸ ἐναντίον τοῦ ἀκολούθου ἰσοδυναμοῦντα πάλιν ταῦτα ἀμελούμενα ἰδὼν καὶ οὐδεμιᾶς βοήθειας τυγχάνοντα. ἰσοδυναμοῦν δὲ κακῆϊνο πάντας ὑμᾶς καὶ ὅλον τὸν δῆμον. Εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι καὶ τοῦτο οὐδενὸς ἔλαττον τὸ θεώρημά ἐστιν, ὅτι ἡ σεμνότης καὶ ἡ περιβολὴ κοινωνοῦσι κατὰ πάντα· καθ' ὅσα γὰρ καὶ συνίσταται, κοινωνοῦσιν ἀλλήλαις, καὶ δεῖ οὕτω διανοεῖσθαι περὶ αὐτῶν.

4.1 ΠΕΡΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ. Ἀξιοπιστία δὲ γίνεται διχῶς, κατὰ γνώμην καὶ κατὰ σχῆμα.

4.1.1

κατὰ μὲν γνώμην οὕτως, ὅταν τις προσυνίστησι τὰ ἑαυτοῦ δίκαια, ὡς ἀληθῆ ὄντα καὶ ῥάδια δειχθῆναι, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους, πάνυ μικρὸν ὑπέληφά μοι τὸν λόγον, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ῥάδιον εἶναι περὶ τοῦ παρὰ τοῦτον εἰρησθαι τὸν νόμον τὸ ψήφισμα. Ἀξιόπιστον δὲ καὶ τὸ τὰ ζητούμενα τῶν ἀποδεδειγμένων καὶ ὁμολογουμένων προσποιεῖσθαι εἶναι περιφανέστερα, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους ἀποδείξας τὸ παράνομον, ὑπολειπομένον ἐξετασθῆναι τοῦ ἀσύμφορου, ἀξιοπίστως προσλαβὼν προσεποιήσατο ἔτι καὶ τοῦ παρανόμου φανερώτερον τὸ ἀσύμφορον, τὸ ζητούμενον τοῦ ἀποδεδειγμένου ἐν οἷς λέγει, οὕτω γὰρ σφόδρα ἐναντίον τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα, μᾶλλον ἀσύμφορόν ἐστιν ἢ παράνομον.

4.1.3 Ἀξιοπιστίας δὲ καὶ τὸ τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς ἀραῖς χρῆσθαι, οἷον καλῶ δὲ ἐναντίον ὑμῶν τοὺς θεοὺς πάντας καὶ πάσας ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν Ἀττικὴν, καὶ τὸν Ἀπόλλων τὸν Πύθιον, ὃς πατρῴος ἐστὶ τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις, εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἵποιμι καὶ εἶπον καὶ τότ' εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ εὐτυχίαν μοι δοῦναι καὶ σωτηρίαν. εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονεικίας ἰδίας ἔνεκα, πάντων ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιήσατε. καὶ πάλιν πρῶτον μέν, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὐχομαι πᾶσι καὶ πάσαις ὅσῃν εὖνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. καὶ ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος, καὶ εἰ μὲν εὖορκῶ, πολλά μοι γένοιτο ἀγαθὰ καὶ μηδέποτε αὐτὶς τοιοῦτον μηδὲν πάθοιμι. εἰ δὲ ἐπιορκῶ, ἐξώλης ἀπολοίμην αὐτός τε καὶ εἴ τί μοι ἐστὶν ἢ μέλλει ἔσεσθαι. Ἀξιοπιστίας δὲ καὶ ὅταν τις τὰς κρίσεις τῶν ταῦτα ἀκουόντων ἐφ' οἷς ἂν λέγῃ προσλαμβάνῃ, ὡς καὶ παρ' ἐκείνοις ὁμολογουμένων τῶν πραγμάτων, ὅταν λέγῃ ἐν τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος, κεκρίσθαι δὲ τοῦτο τὸ πρᾶγμα πάλαι ἐπὶ τῆς ἐκάστου φύσεως οἴκοθε.

4.1.4 καὶ πάλιν, οἱ μὲν δικάζοντες ὑμεῖς ἤκετε μᾶλλον ἡμῶν τῶν κατηγορῶν εἰδότες καὶ ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ τοῦτο, καὶ ἐγγεγραμμένον ἐν ἀκροπόλει, καὶ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ λέγειν, ὥστε ἕκαστον ὑμῶν κατηγοροῦ τάξιν ἔχειν καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι, μὴ μαθεῖν δεῖσθαι. καὶ εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτο. οὐ γὰρ ἄλλοθι που βεβίωκα. Ἀξιοπιστίας δὲ καὶ τὸ ἰσχυρίζεσθαι τοῖς πράγμασιν, ὅταν λέγῃς, εὖ τοίνυν ἴστε, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐξηπάτησθε, καὶ δι' ἃ γε εἰκότως τοῦτο πεπόνθατε, ἀκούσατέ μου.

4.1.5 καὶ ἐν τῷ τῆς παραπροσβείας εὐθὺς ἀπισχυρίσατο, τὸ μὲν ἐξελέγχειν πολλὰ καὶ δεινὰ πεποιηκότα τοῦτον καὶ τῆς ἐσχάτης τιμωρίας ὄντα ἄξιον θαρρῶ καὶ πάνυ πιστεύω. καὶ ἐν τῷ κατὰ Στεφάνου, ἐπιδείξω δὲ ὑμῖν τουτονὶ Στέφανον καὶ μεμαρτυρηκότα ψευδῆ καὶ δι' αἰσχροκέρδειαν τοῦτο πεποιηκότα καὶ κατηγοροῦν αὐτὸν αὐτοῦ γιγνόμενον. τοσαύτη περιφάνεια τοῦ πράγματός ἐστιν. Ἀξιόπιστον δὲ καὶ τοῦτο, ὅταν ὦν πλεῖστον δοκεῖν ἀφεστηκέναι βούλεται, καὶ σφόδρα διαβάλλῃ ταῦτα ὡς δεινὰ καὶ χαλεπά, οἷον αἰτιασάμενος γάρ με ἃ καὶ λέγειν ἂν τις ὀκνήσειεν εὖ φρονῶν, τὸν πατέρα ὡς ἀπέκτονα ἐγὼ τὸν ἑαυτοῦ.

4.1.6 καὶ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, τῷ γὰρ ἀθλίῳ καὶ τάλαιπῶρ καὶ δεινῆς καὶ χαλεπῆς συμβάσεως αἰτία. καὶ πάλιν, οὔτε θεοὺς οὔτε ὅσιν ἐποίησατο ἐμποδῶν τοιούτῳ λόγῳ, οὐδ' ὥκνησεν, οὐδὲ πρὸς οὓς ἔλεγεν αὐτοὺς ἡσχύνθη. Ἀξιόπιστον δὲ καὶ τὸ τιμᾶσθαι προλαμβάνοντα καὶ ζημίας ὀρίζειν καθ' ἑαυτοῦ ἐφ' οἷς ἂν διεξίῃ, οἷον ἐγὼ πλέων ἐθελοντὴς πᾶσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος.

4.1.7 καὶ πάλιν ἐτέρωθι ἐν Φιλιππικοῖς, μήτε νῦν μήτε αὐθις ὡς ὑγιαίνοντί μοι προσέχρηε. Ἀξιοπιστία καὶ τὸ πλείω καθ' ἑαυτοῦ νέμειν τῶν ἀληθῶν, οἷον εἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς, δέκα θήσω, καὶ μὰ τοὺς θεοὺς ὅπερ εἶπον ἀρτίως, οὐκ οἶμαι πέντε εἶναι.

4.1.8 ἀλλὰ μὴν τῶν γε πολιτῶν οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ. οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἐκκαίδεκα. ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσι, εἰ δὲ βούλεσθε, τριάκοντα. Ἀξιοπιστίας καὶ τὸ ἐνδείκνυσθαι ὡς χαλεπὰ μὲν ὄντα περὶ ὧν ἐγχειρεῖ, διὰ δὲ τὸ λυσιτελεῖν τῇ πόλει ῥηθῆναι αὐτὰ λέγειν, κἂν αὐτός τι κινδυνεύῃ, ὡς ἐπὶ κοινῷ συμφέροντι, ἂν δέῃ τι καὶ παθεῖν, προηρημένως.

- 4.1.9 παράδειγμα δὲ τούτου ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς, ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὲν ὡς χαλεπὸν τὰ βέλτιστα λέγειν ἐστὶ ν· ἐξηπατημένων γὰρ ὑμῶν καὶ τῶν μὲν ταυτὶ , τῶν δὲ ταυτὶ προηρημένων ν , ἐὰν τάναντία τις ἐγχειρῇ λέγειν καὶ ὑμεῖς μὴ περιμένετε μαθεῖν , χαριεῖται μὲν οὐδετέροις , διαβεβλήσεται δὲ πρὸς ἀμφοτέρους ς· οὐ μὴν ἀλλ' αἰρήσομαι μᾶλλον αὐτό ς , ἂν ἄρα τοῦτο πάθῃ , δοκεῖν φλυαρεῖν ἢ παρ' ἃ νομίζω βέλτιστα προσέθαι τιςὶν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι. Ἀξιόπιστον δὲ καὶ ὅτι ἂν ἄλλος εἴποι ἐναντιούμενός σοι τοῦτο αὐτὸ προλαβόντα εἰπεῖν, οἷον ἐν τῷ περὶ συμμοριῶν ὃ μὲν διοικεῖται ἐστίν, ὅτι δεῖ ἐναντιωθῆναι τοῖς βασιλεῖ πολεμεῖν συμβουλευούσιν· ἐπεὶ δ' ἐκεῖθεν αὐτῷ ἀντέπιπτε, μὴ πολεμῶμεν οὖν τῷ κοινῷ ἐχθρῷ καὶ βαρβάρῳ; διὰ τοῦτο ἀξιοπύστεως προλαβὼν ὃ εἶπεν ἂν τις ἐκεῖθεν κατὰ βασιλέως, τοῦτ' αὐτὸς λέγει, ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων βασιλέα.
- 4.1.10 εἶτα ἃ νῦν αὐτὸς εἰσηγεῖται, οὐ μὴν διὰ τοῦτο παραινεῖσαι μ' ἂν τοῖς ἄλλοις πόλεμον πρὸς αὐτὸν αἴρεσθαι. Ἀξιόπιστίας δὲ καὶ ὅσα μὴ ἔχεις ἄλλοθεν συστήσαι, ἐξ ἀκοῆς ταῦτα πιστοῦσθαι, ἤκουον δ' ἔγωγε τινῶν ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι.
- 4.1.11 καὶ πάλιν, ὡς δ' ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγεννημένων τινὸς ἤκουον , ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἴου τε ψεύδεσθαι. ἀξιόπιστότερον δὲ τὸ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀκούοντας ἀναφέρειν ἔχειν, οἷον ὑμῶν ἀκηκοὺς ἔγωγε ὑμᾶς διδάσκειν ἔχω. καὶ πάλιν, ἃ παρ' ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων αὐτὸς ἀκήκοα. Ἀξιόπιστίας δὲ καὶ τὸ ἐπικαταψεύδεσθαι, οἷον ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου, ἐν οἷς λέγει τὸν Αἰσχίνην ὁψὲ Ἀθηναῖον γεγεννημένον, ὁψὲ γάρ ποτε , ὁψὲ λέγω, εἶτα ἀξιόπύστεως ἐπικατεψεύσατο, χθὲς μὲν οὖν καὶ πρώην [εἶτα] Ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ.
- 4.1.12 καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ Αἰσχίνου τὸ μὲν ἀληθὲς [καὶ] τὸν μὲν ἀνήρηκεν τῶν ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἐλθόντων ν, τὸ δὲ ἐξῆς ἐπικατεψεύσατο, οἷον τοῖς δὲ ἀπειλεῖ περιῶν ν. Ἀξιόπιστίας δὲ καὶ τὸ ὡς ἀναμνησθέντα τι εἰπεῖν, οἷον μικροῦ γε ὃ μάλιστα μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν παρῆλθον ν.
- 4.1.13 τοῦ δὲ αὐτοῦ τρόπου καὶ τὸ ὡς ζητοῦντά τι εἰπεῖν, λάβε δὴ καὶ τὸ τῷ Χαβρίᾳ ψήφισμα ψηφισθὲν ν . ὅρα δὴ καὶ σκόπε· δεῖ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναί ποτε ν. τὸ γὰρ μὴ ὡς παρεσκευασμένον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ καιροῦ ζητοῦντα εἰσάγειν ὁμοίον ἐστὶν αὐτοσχεδίῳ καὶ ἀξιόπιστον ποιεῖ τὸν λόγον. Παρὰ πάντα δὲ ἀξιόπιστίας τό τε ἐπισημαίνεσθαι τοῖς εἰσαγομένοις καὶ τὸ ὑπερβολαῖς χρῆσθαι.
- 4.1.14 ἐπισημαίνεσθαι μὲν, ὅταν λέγῃς, ὃ τοίνυν μάλιστα πάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς , ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι , φυλάξασθαι , τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. τοῦτό ἐστιν ἀρχόντων τῶν προειρημένων τῷ μέλλοντι εἰσάγεσθαι. ἢ δὲ ὑπερβολὴ ἐν τῷ ἐξῆς, οἷον εἰ γὰρ τις ἅπαντα ὅσα Λεπτίνης ἐρεῖ περὶ τοῦ νόμου ν , διδάσκων ὑμᾶς , ὡς καλῶς κεῖται συγχωρήσει τούτοις ἀληθῆ λέγειν αὐτό ν , ἐν γε αἰσχρὸν οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο , ἀναιρεθεῖν , ὃ συμβήσεται διὰ τοῦ νόμου κυρίου γενομένου τῇ πόλει. Ἀξιόπιστον καὶ τὸ ἐνίαις τῶν ἀντιθέσεων ὧν δοκοῦσι καθ' ἡμῶν λέγειν οἱ ἀντίδικοι συγχωρεῖν καὶ συγκατατίθεσθαι, ὡς ἐν τῷ κατὰ Μειδίου ἢ μὲν ἐκεῖθεν ἀντίθεσις, τάχα νῦν καὶ τοιαῦτα ἐρεῖ , ὡς ἐσκεμμένα πάντα λέγω ἐγὼ , εἶτα ἢ παρ' αὐτοῦ συγχώρησις μεθ' ὑπερβολῆς, ἐγὼ δὲ γ' ἐσκέφθαι μὲν ὁμολογῶ καὶ μεμελετηκέναι ὡς ἐνῆν μάλιστα ἐμοί.
- 4.2.1 Κατὰ δὲ σχῆμα γίνεται ἀξιόπιστία οὕτως, ὅταν τις τοῖς ὁμολογουμένοις ἀντὶ τῶν ζητουμένων σχήμασι χρῆται, ὡς ἐκεῖ, ἃ ρ' ὁρᾶτε καὶ λογίζεσθε τὴν ἐπιούσαν ὥραν τοῦ ἔτους ς , εἰς ἣν ἔρημόν τινες οἴονται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν ποιῆσαι. καὶ πάλιν ἀξιόπιστίας ἔνεκα ὡς ὁμολογούμενον τῷ σχήματι εἰσάγει, ἵστε γὰρ δὴ ποῦ τοῦθ' ὅτι τῶν ὑμᾶς ἀδικούντων ἐν ἐκάστῳ τίμημα ὑπάρχει. καὶ πάλιν, ἵστε μὲν οὖν ἴσως καὶ ἄνευ τοῦ παρ' ἐμοῦ λόγου ὅτι σπουδαῖος Χαβρίας ἦν ἀνήρ. Ἀξιόπιστον δὲ κατὰ σχῆμα καὶ ὅταν τις ἐπαγγελίᾳ ἐν τῷ λόγῳ χρῆται πάνυ γὰρ ἀξιόπιστον τὸ περὶ τῶν ζητουμένων κατεπαγγέλλεσθαι, ὡς ἐν τῷ πρὸς

Λεπτίνην τὸ μὲν ζητούμενον εἰ θήσουσι τὸν παρεισφερόμενον νόμον, ὁ δὲ κατεπαγγέλλεται λέγων, ἐγγυώμεθα ἡμεῖς, ἐγὼ, Φορμίω ν, ἄλλον εἴ τινα βούληται θήσειν τὸν νόμον.

4.2.2 καὶ πάλιν, ἐγγυώμεθα, ὑπισχνούμεθα, οἱ θεσμοθέται ταῦτα γραφόντων, ἐπὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα γινέσθω. Ἀξιοπιστίας δὲ καὶ ὅταν τις συνδρομαῖς χρήται, ὡς ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς, οἷον εἰ δέ τω δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ πραγματείας εἶναι, νῦν ἢ συνδρομὴ καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ.

4.2.3 τὸ γὰρ καθ' ἑαυτοῦ δοκοῦν τὴν πρώτην συγχωρεῖ, ἵνα τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰσάγη. Πάνυ ἀξιόπιστον δὲ καὶ τοῦτο, ὅταν τις παραλείψει χρήται.

4.2.4 ἔστι μὲν οὖν καὶ περιβολὴ τὸ σχῆμα, ὅμως δὲ πολλοῖς ἐφαρμόττον κατὰ χρεῖας διαφόρους πολλάκις ιδιότητά τινα ἔχει ἐν τῇ ἀξιοπιστίᾳ. ὅταν γὰρ παραλείπειν τι δοκῶν μὴ παραλείψης, ἐνταῦθ' ἔστιν ἡ ἀξιοπιστία, ὥσπερ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, τὰ μὲν οὖν ἄλλα, ὅσα χρησίμων ἑαυτὸν παρέσχεν οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ πρόγονοι, εἴτα παραλείψει ἐχρήσατο παραλείψω. καὶ πάλιν, αἰσχροῦς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κακῶς ἔχων ὁ νόμος, ὅμοιος φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ, εἴτα μηδὲν ἔτι ἔχων εἰπεῖν ἀξιοπίστως τῇ παραλείψει ἐχρήσατο, καὶ τὸ λοιπὸν ἐώ. Καὶ τὸ καθ' ἑαυτοῦ δὲ λέγειν τινὰ ὃν τρόπον κατὰ τῶν ἀντιδίκων, ἀξιοπιστίαν ἐμποιεῖ τῷ λόγῳ.

5.1 ΠΕΡΙ ΣΦΟΔΡΟΤΗΤΟΣ. Σφοδρότης δὲ γίνεται τριχῶς, κατὰ γνώμην, κατὰ σχῆμα, κατὰ λέξιν.

5.1.1 καὶ κατὰ μὲν γνώμην οὕτως, ὅταν τις ἐνδόξοις προσώποις ἐπιτιμᾷ, οἷον ἐξέστητ' ἐ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς τάξεως, ἐφ' ἧς ὑμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον. καὶ ἄλλο πάλιν ὅμοιον τούτῳ ἡσυχάζετε γὰρ μόνοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ πάλιν καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἑάσαντες αὐτοὺς μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι τὴν πόλιν. σφοδρότητα δὲ ποιεῖς καὶ ὅταν πράγματα ἢ πρόσωπα ἔνδοξα μὴ ὀκνῆς διαβάλλειν, οἷον τὸ μὲν ἐπαινεῖν τοὺς προγόνους πρᾶγμα ἐνδοξότατον, ὁ δὲ Δημοσθένης πῶς εὐθὺς ἐν ἀρχῇ διέβαλεν; οἱ μὲν ἐπαινοῦντες τοὺς προγόνους λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσι κεχαρισμένον, οὐ μὴν συμφέροντά γε ἐκείνοις οὐς ἐγκωμιάζουσι ποιεῖν. καὶ ὅλως δὲ τὸ ἐπιτιμᾶν σφοδρότητα ἔχει, ὡς ἐν ἐκείνοις, ἀμφοτέροί μοι δοκοῦσιν ἀμαρτάνειν καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσι καὶ οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις συνειρηκότερος. Καὶ τὸ διαβάλλειν δὲ πρόσωπα ἔνδοξα ὡς ἀτόπως ἔχοντα σφοδρότητα ποιεῖ, οἷον ὑμεῖς δὲ ὁ δῆμος ἐκνευρισμένοι χρήματα καὶ συμμάχους ἐν ὑπηρετοῦ καὶ προσθήκης μέρεσι.

5.1.3 Καὶ ὅταν δὲ ἀτόπως τις εἰκάζη, σφοδρὸν ποιεῖ τὸν λόγον, οἷον ὥσπερ σκορπίος ἡρκῶς τὸ κέντρον, ἄττων δεῦρο κάκεῖσ' ἐ, σκοπῶν τίς τι κακόν τι προστριψάμενος εἰς συμφορὰν καταστήσῃ. καὶ πάλιν οὔτε γὰρ μαγείρῳ μαχαίρας οὐδὲν ἐστ' ὄφελος ἥτις μὴ τέμνει, οὔτε βουλομένῳ δ' αὐτοῦ πᾶσι κακὰ καὶ πράγματα γίνεσθαι ὁ ταῦτα ἀποδωσόμενος συκοφάντης οὐδὲν ἐστ' ὄφελος. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἢ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον εἰκάμεν ἄνθρωποις. Σφοδρότης δὲ ἐστὶ καὶ ὅταν τις ὑπεραγανακτῇ, οἷον τοῦτο μὲν γὰρ οὐκ ἔχον ἐστὶν ὑπερβολὴν ἀκαθαρσίας, καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, τοῦτο γὰρ δὴ τοῦσχατόν ἐστι, καὶ πάλιν τῆς ἐσχάτης ὕβρεως οὐδὲν ἐλλείπει.

5.1.5 Καὶ ὅλως δὲ ὅπου σχεδὸν τι ἐφ' ὁμολογουμένοις ἀδικήμασιν αἱ κατηγορίαι γίνονται, διὰ τὸ πρόδηλα εἶναι τὰ ἀδικήματα, σφοδρότητος ὁ λόγος τυγχάνει, ὡς καὶ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος. τὸ δὲ μέγιστον εἰδέναι χρή, ὅτι ὅταν ἢ μὴ ἰσχυρὰ ζητήματα ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν, ἀλλ' ὑπάρχη θατέροις μὴ πρόδηλα αὐτὰ εἶναι, ὁ δὲ ὡς ἐπὶ ὁμολογουμένοις σχεδὸν τοῖς ζητήμασι συνάγει τὸν λόγον, οἷός ἐστιν ὁ κατὰ Μειδίον. Κατὰ σχῆμα δὲ οὕτω γίνεται σφοδρότης, ὅταν τις ἐπιφορικοῖς χρήται τοῖς σχήμασιν, οἷον αἰσχροῦς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κακῶς ἔχων ὁ νόμος καὶ ὅμοιος φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ.

5.2.1

καὶ πάλιν, εἵργετε οὗ ν , εἵργετε αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγῳ ν . καὶ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, καὶ ταῦτα πάσχω· ἐγὼ καὶ τοῦτον ὃν διεξέρχομαι τρόπον νῦν πρὸς ὑμᾶς ἐλαυνόμενος . καὶ ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας, τούτων οὐ γέγονε ν , ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι , δεινότερον α . Σφοδρότητα δὲ ἔχει καὶ τὸ τῆς ἀποστροφῆς σχῆμα.

5.2.2 ὅς , ὧ μιαιρώτατε πάντων ν , κεκλεισμένης σοὶ τῆς παρρησίας οὐ κιγκλίσιν οὐδὲ θύραις , ἃ καὶ παρανοίξειεν ἄν τις , ἀλλὰ τοσοῦτοις καὶ τηλικούτοις ὀφλήμασι , καὶ τούτων παρὰ τῇ θεῷ κειμένῳ ν , εἰς τὰ ἐντὸς τούτων βιάζει καὶ προσέρχῃ πρὸς ταῦτα , ἃ φ' ὧν ἀπελαύνουσί σε οἱ νόμοι , ἀπεσχοινισμένος πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει δίκαιοις . καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, τί λέγεις , ὧ μιαιρὰ κεφαλὴ , σὺ τὰ σαυτοῦ παιδιά ἀξιώσεις ἐλεεῖν ἢ σε τούτους , τοὺς ὑπὸ σοῦ δημοσίᾳ προπεπληλακισμένους ; Κατὰ δὲ ἀπαγγελίαν, τουτέστι κατὰ λέξιν, σφοδρότης γίνεται, ὅταν ὑπερβολὰς ποιῇς ἐν τῷ λόγῳ, οἷον πλούσιος , θρασύς , μέγα φρονῶν , μέγα φθεγγόμενος , βίαιο , ἀναιδής .

5.3.1 ὑπερβολὴν δὲ κάκεῖνο ἔχει, ὅταν εἴπῃς, ἡ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ . οὐθ' ἡ Ἑλλὰς οὐθ' ἡ βάρβαρος τὴν πλεονεξίαν χωρεῖ τάνθρωπον . καὶ ὅπου λέγει, προσκυνεῖν τοὺς ὑβρίζοντας ὥσπερ ἐν τοῖς βαρβάροις , οὐκ ἀμύνεσθαι κράτιστον ἔστα . Πάντα ἐξαίρει τὴν ἐν τῷ λόγῳ σφοδρότητα ἐργάζονται, ὡς ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος, εἰλκόμεν καὶ ἐξεδυόμεν , καὶ ὑγιῆς ἐξεληθὼν φοράδην ἦλθον οἴκαδ' ἐ , καὶ ὅπου λέγει περὶ τῆς μητρός, οὐ γὰρ εἶπεν ἐξεληλύθει, ἀλλὰ ἐμφαντικώτερον τῇ ὀνομασίᾳ, ἐξεπεπηδήκει ἡ μήτηρ' ἐν γὰρ τῷ ὀνόματι ἡ ἔμφασις.

5.3.3 Ὡςπερ δὲ πολλάκις εἶπομεν τὰς τροπὰς πολλαχοῦ μέγα δύνασθαι, τοῦτο καὶ ἐν τῇ σφοδρότητι, ὅταν λέγῃ κατὰ τῆς πονηρίας τῆς Ἀριστογείτονος σφοδρότητος ἔνεκα, κάπηλος καὶ μεταβολεύς καὶ μόνον οὐ ζυγὰ καὶ σταθμὰ ἔχων ἅπαντα ἐπώλε . ΠΕΡΙ ΕΜΦΑΣΕΩΣ.

6.1.1 Τρόπον μὲν τινα αἱ τρεῖς ἀρεταὶ τοῦ λόγου, ἡ τε σφοδρότης καὶ ἡ ἔμφασις καὶ ἡ τραχύτης, εἰ καὶ τῇ προσηγορίᾳ διεστήκασιν, τῇ γοῦν δυνάμει καὶ σφόδρα ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλαις ἐπὶ πλείστοις, καὶ ἡ τε σφοδρότης ἐμφαντικὸς λόγος ἐστὶν καὶ ἡ τραχύτης σφοδρότητα δύναται· ὁμως δ' οὖν κατὰ μὲν γνώμην ἔμφασιν ποιήσεις, ὅταν συνεχῇ τὰ πράγματα λέγῃς καὶ ἐπάλληλα, ὡς ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, ἐνίκησε μὲν τοίνυν Λακεδαιμονίους ναυμαχῶν καὶ πεντήκοντα μιᾶς δεούσης ἔλαβεν αἰχμαλώτους τριήρεις , εἶλε δὲ τῶν νήσων τὰς πολλάς , καὶ τρισχίλια αἰχμάλωτα σώματα δεῦρ' ἤγαγε , καὶ δέκα καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνεν ἀπὸ τῶν πολεμίων , καὶ πάλιν, ἑπτακαίδεκα μὲν πόλεις εἶλεν , ἑβδομήκοντα δὲ τριήρεις ἔλαβε , δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνε , τοσαῦτα ἔστησεν τρόπαια . ἕκαστον δὲ τούτων πρᾶγμα μὲν ἐστὶν καθ' ἑαυτό, τὸ δὲ συνεχῶς ἕτερον ἐτέρῳ ἐπενηνέχθαι τὴν ἔμφασιν πεποιήκεν. Ἐμφασιν δὲ ποιεῖ καὶ τὸ ἐπισημαίνεσθαι ταῖς ποιότησιν, ὅπου λέγει, θέαμα δεινόν , καὶ πάλιν νόσημα δεινὸν καὶ χαλεπὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπανορθώσεως δεόμενον .

6.1.2 καὶ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, ἀλλ' ὃ καὶ δεινόν , ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι , καὶ σχέτλιον ἔμοιγε ἀσέβημα , οὐκ ἀδίκημα μόνον τούτῳ πεπρᾶχθαι δοκεῖ . Κατὰ δὲ σχῆμα ἔμφασις γίνεται, ὅταν τις δεικτικοῖς χρῆται, οἷον οὗτος , ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι , καὶ παλαιός ἐσθ' ὁ νόμος καὶ καλῶς ἔχων .

6.2.1 καὶ πάλιν ἐν συμβουλευτικοῖς, ὁρᾶτε ταύτην τὴν πόλιν , ἐν ταύτῃ τηλικαύτῃ τὸ μέγεθος οὖσῃ . ὁρᾷς τὸν Ἀριστόλοχον τὸν Χαριδήμῳ ; ποτὲ εἶχεν ἀγρόν , εἶτα νῦν πολλοί , πολλοῖς ὀφείλων ἐκεῖνος αὐτὸν ἐκτήσατο . Ἐμφασιν δὲ σοὶ καὶ ἐρωτήσεις ποιήσουσιν, ὡς ἐν τῷ πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος, εἰ δὲ τις ἔροιτό σε , ὧ Βοιωτέ , πόθεν νῦν Ἀκαμαντίδος φυλῆς γέγονας καὶ τὸν δῆμον Θορίκιος καὶ υἱὸς Μαντιθέου , οὐδὲν ἄλλο ἢ ἔχῃς εἰπεῖν πλην ὅτι κάμει ζῶν ἐποιήσατο Μαντίθεος ; καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου, εἰ δὲ ἀπιστεῖς , ἐρώτησον αὐτοῦς , μάλλον δ' ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ τοῦτο ποιήσω, εἶτα ἡ ἐρώτησις, πότερον ὑμῖν , ὧ ἄνδρες

Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μισθωτὸς Αἰσχίνης ἢ ξένος εἶναι Ἀλεξάνδρῳ; Καὶ ὅταν δέ τις ἀναιρέσει συνεχέσι χρήται, ἔμφασις γίνεται ἐν τῷ λόγῳ.

6.3.1 Κατὰ δὲ τὴν ἀπαγγελίαν γίνεται τὸν αὐτὸν τρόπον ἔμφασις, ὥνπερ καὶ ἡ τραχύτης καὶ ἡ σφοδρότης. ΠΕΡΙ ΔΕΙΝΟΤΗΤΟΣ.

7.1.1 Δεινότης δὲ γίνεται κατὰ γνώμην μοναχῶς, εἰ δέ τις κατ' ἄλλο τι οἶται, πλεῖστον διαμαρτάνει. δεινότης δέ ἐστιν, ὅταν τις πόρρωθεν χρησίμῳ τι ἑαυτῷ προδιοικῆται, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους ὁ Δημοσθένης βουλόμενος δεῖξαι ὅτι σφαλερὸν καὶ κατὰ τῆς πόλεως ἐστὶ τὸ ἓνα τῶν Θρακῶν βασιλέων κύριον γενέσθαι, πόρρωθεν λαβὼν κατασκευάζει, ὅτι τὸ ἀσθενὴ εἶναι τὸν Κερσοβλέπτην, ὃ στρατηγεῖ ὁ Χαριδῆμος, τοῦτο φρουρά ἐστὶ Χερρονήσου, ὥστε τὸ ἐναντίον καταλυθῆναι μὲν τοὺς πλείστους βασιλεῖς, εἰς ἓνα δὲ τὸν Κερσοβλέπτην περιελθεῖν διὰ τοῦ Χαριδήμου κίνδυνός ἐστὶ Χερρονήσῳ. πόρρωθεν οὖν προδικήσατο τὸ ψηφίσασθαι ἀγώγιμον εἶναι τὸν ἀποκτείναντα Χαριδήμον, φοβερὸν ποιεῖ Κερσοβλέπτην, οὗτος δὲ αὐξηθεὶς καταλύσει τοὺς ἄλλους βασιλεῖς, δι' οὓς σώζεται Χερρόνησος. ὡς δ' ἂν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν εἰρημένων κατάδηλόν σοι γένηται, ἔστι δ' ἀνάγκη πρῶτον ἀπάντων εἰπεῖν καὶ δεῖξαι τί ποτέ ἐστὶ τὸ Χερρόνησον ὑμᾶς ἀσφαλῶς ἔχειν πεποιηκός· διὰ γὰρ τοῦ μαθεῖν τοῦτο καὶ τὰ δίκημα σαφῶς ὄψεσθε. ἔστι τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο, τελευτήσαντος Κότυος Βηρισάδην καὶ Ἀμάδοκον καὶ Κερσοβλέπτην τρεῖς ἂν θ' ἐνὸς γενέσθαι Θράκης βασιλέας· συμβέβηκε γὰρ αὐτοῖς μὲν ἀντιπάλους εἶναι τούτου, ὑμᾶς δὲ ὑπέρχεσθαι καὶ θεραπεύειν. τοῦτο τοίνυν βουλόμενοί τινες παῦσαι καὶ καταλῦσαι μὲν τοὺς ἑτέρους βασιλεῖς, παραδοῦναι δὲ τῷ Κερσοβλέπτῃ τὴν ἀρχὴν ἅπασαν, διαπράττονται σφίσι τοῦτο γενέσθαι τὸ προβούλευμα. Δεινότης δέ ἐστὶ καὶ τὸ πρὶν θεῖναι ἀνελεῖν τι πόρρωθεν ἀντιπίπτον αὐτῷ.

7.1.2 πῶς οὖν ἐκ τοῦ συνειπεῖν Φιλοκράτει ἡσθημένος με δῶρα εἰληφότα ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πρεσβείαν κεχειροτονημένος, σὺν ἡμῖν ὑπέμεινας πρεσβεύειν καὶ οὐκ ἐξωμόσω; πρὸς τοῦτο ἀντιθεὶς ἄνευ προτάσεως τὴν ἀντίθεσιν ταύτην, τότε τὴν λύσιν ἐπήνεγκεν. ὡμολογῆκεν γὰρ τοῖς αἰχμαλώτοις λύτρα κομιεῖν, καὶ διὰ τοῦτο δεύτερον ἐπρέσβευσα, ἵνα αὐτοὺς λύσωμαι καὶ σώσω εἰς δύναμιν· δεινὸν οὖν ψεύσασθαι καὶ προέσθαι ἀτυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας. πρότασις ἂν ἔδοξεν εἶναι καὶ πλάττεσθαι πρὸς τὸ συμβὰν μετατεθειμένος, νῦν δὲ πρὶν θεῖναι τὴν πρότασιν προλαβὼν ἔθηκε τὸ κατὰ τοὺς αἰχμαλώτους τῇ ἀντεξετάσει τῶν χρόνων. ἐν ἧ διετρίβομεν ἐν Μακεδονίᾳ, τί ἐκάτερος προείλετο πράττειν; ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζω καὶ ἀναζητεῖν καὶ παρ' ἐμοῦ χρήματα ἀναλίσκειν, οὗτος δὲ αὐτίκα ἀκούσεσθε τί ποιῶν διετέλεσε. τοῦτον τὸν τρόπον προδιοικησάμενος τὰ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους νῦν προάγει καὶ αὐτὴν τὴν πρότασιν ἐπὶ προδικημένῃ τῇ λύσει, ὅταν δ' οὗτος αὐτίκα δὴ λέγῃ πρὸς ὑμᾶς, τί δήποτε ὡς φησὶ, ὃ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει γνοὺς οὐδὲν ὑγιὲς πράττοντας ἡμᾶς, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὄρκους συνεπρέσβευσας πάλιν καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέμνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογῆκεν, οὓς αὐτὸς ἐλυσάμην, ἥξειν καὶ κομιεῖν λύτρα καὶ σώσειν εἰς δύναμιν· δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας. ΠΕΡΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ.

8.1.1 Ἐπιμέλεια δὲ γίνεται καθολικῶς τριχῇ, κατὰ γνώμην, κατὰ σχῆμα, κατὰ ἀπαγγελίαν. κατὰ μὲν γνώμην, ὅταν τις μὴ χωρίζῃ τὰ νοήματα ἀπ' ἀλλήλων μηδὲ διιστᾷ, ἀλλὰ συνάπτῃ αὐτὰ ἀλλήλοις, καὶ ὅταν τις μικταῖς ἐπινοίαις καὶ παντοδαπαῖς χρήται οἷον ἐξωθεν ἐπαγόμενος καὶ ἐκ τῶν ὑπολειπομένων ἐπιλαμβάνων, καὶ ὅταν τις μὴ ψιλὰ τὰ πράγματα ἐκτίθῃται, ἀλλὰ μετὰ τῶν παρακολουθούντων αὐτοῖς καὶ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως, οἷον ἢ τρόπον λέγων ἢ χρόνον ἢ αἰτίαν ἢ τόπον, καὶ ὅταν τις τροπαῖς χρήται, ἐπιμέλεια γίνεται. Κατὰ δὲ σχῆμα ἐπιμέλεια γίνεται οὕτω, τῷ μερισμοῖς χρῆσθαι.

8.1.3

Κατὰ δὲ τὴν ἀπαγγελίαν γίνεται ἐπιμέλεια, ὅταν πυκνὴ καὶ ἐπάλληλος ἡ ἀπαγγελία ἢ καὶ ὅταν ῥηματικὴ ἀντὶ ὀνοματικῆς. ΠΕΡΙ ΓΛΥΚΥΤΗΤΟΣ.

- 9.1.1 Γλυκύτης δὲ γίνεται καθολικῶς τριχῇ, κατὰ γνώμην, κατὰ σχῆμα, κατὰ ἀπαγγελίαν. κατὰ μὲν γνώμην οὕτως, ὅταν τις ταῖς ἔξωθεν ἐπινοίαις χρῆται, οἷον ἐξ ἱστοριῶν καὶ παροιμιῶν καὶ μύθων. Κατὰ δὲ σχῆμα γίνεται γλυκύτης, ὅταν τις ταῖς ἀπαγγελίαις καινοπρεπέσι χρῆται.
- 9.1.3 Κατὰ δὲ ἀπαγγελίαν, ὅταν τις τροπαῖς χρῆται, τροπαῖς δὲ μὴ τραχείαις, ἀλλ' ὑφειμέναις, καὶ ὅταν τις κεκινημένη χρῆται τῇ λέξει. ΠΕΡΙ ΣΑΦΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟΤΗΤΟΣ.
- 10.1.1 Σαφήνεια δὲ καὶ καθαρότης γίνεται κατὰ γνώμην, κατὰ σχῆμα καὶ κατὰ ἀπαγγελίαν. κατὰ μὲν γνώμην οὕτως, ὅταν τις μὴ ἀναστρέφῃ τὰ πράγματα, ἀλλὰ καθ' ἣν ἐπράχθη τάξιν, κατὰ ταύτην διεξίη, καὶ ὅταν μὴ ἔξωθὲν τινα ἐπεμβάλλῃ νοήματα αὐτοῖς, ἀλλ' αὐτὰ τὰπραχθέντα διεξίη, καὶ ὅταν τὰ γνώριμα ὡς γνώριμα καὶ τὰ ἀμφισβητούμενα ὡς ἀμφισβητούμενα διεξίη. Κατὰ δὲ σχῆμα σαφήνεια καὶ καθαρότης γίνεται οὕτως, ὅταν τις ἐπιστροφαῖς χρῆται καὶ ὅταν τις μεταβαίνων ἀφ' ἑτέρου ἐφ' ἕτερον πρᾶγμα τοῦ μὲν συμπληρώσει, τοῦ δὲ ἀπαγγελίᾳ χρῆται.
- 10.1.3 Κατὰ δὲ ἀπαγγελίαν οὕτως, ὅταν τις κοινοτέροις τοῖς ὀνόμασι χρῆται καὶ τοῖς σημαντικοῖς τοῖς σφόδρα καὶ ἐναργεστέρως δηλοῦσι τὰ πράγματα, καὶ ὅταν ἀφηγηματικοῖς σχήμασι χρῆται, καὶ ὅταν τις ἰσοδυναμοῦσιν ἥκιστα χρῆται, [τὰ τροπικὰ λέγει καὶ μεταφορικὰ ἰσοδυναμοῦντα τοῖς κυρίοις δηλονότι,] καὶ ὅταν τις πραιοτέροις ἀντὶ τῶν τραχέων. ΠΕΡΙ ΒΡΑΧΥΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΙΑΣ.
- 11.1.1 Βραχύτης δὲ καὶ συντομία γίνεται κατὰ γνώμην, κατὰ λέξιν. κατὰ μὲν γνώμην οὕτως, ὅταν τοῖς ἀναγκαίοις εὐθὺς συμπλέκηται τῶν πραγμάτων, καὶ ὅταν τις μὴ πᾶσιν ὡς προηγουμένοις χρῆται, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡς προηγουμένοις, τοῖς δὲ μὴ οὕτω. Κατὰ λέξιν δὲ γίνεται βραχύτης καὶ συντομία, ὅταν τις μὴ ταῖς παραφραστικαῖς τῶν λέξεων, ἀλλὰ ταῖς εὐθείαις χρῆται, ὅταν μὴ ἐπαγωνίζηται τῇ λέξει τὰ ἰσοδυναμοῦντα παρατιθείς, ἀλλὰ δηλώσας τὸ πρᾶγμα τῇ σημαίνουσῃ λέξει εὐθὺς ἀπαλλαγῇ καὶ ἐν ὀλίγῳ, καὶ ὅταν τις μὴ φιλοτιμῆται πρὸς τὴν λέξιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ἀποβλέπῃ.
- 12.1 ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΣΕΩΣ ΛΟΓΟΥ. Κολάζεται δὲ ὁ λόγος καθολικῶς τριχῇ, κατὰ γνώμην, κατὰ σχῆμα, κατὰ λέξιν.
- 12.1.1 κατὰ μὲν γνώμην οὕτως, ὅταν τις μὴ ἐνδιδῷ ταῖς ἔξωθεν ἐπινοίαις, καὶ ὅταν δὲ συναναγκασθεὶς χρῆσθαι τινὶ ἐπινοίᾳ, μὴ ἀπλῶς εἰσάγῃ αὐτήν, ἀλλ' ἐπισημαίνεται ὅτι συνηναγκάσθη, καὶ θεραπεύῃ, καὶ ὅταν τις μὴ ἀπεσχισμένα νοήματα τῶν ὑποκειμένων τιθῇ ἀπλῶς, ἀλλ' ὡς ἔνι μάλιστα σύνεγγυς. Κατὰ δὲ σχῆμα γίνεται κόλασις οὕτως, ὅταν τις διακόπτῃ τὰς ὑποστάσεις τῶν λόγων, ὅταν παραιτήσεσι χρῆται, ὅταν ἐπιδιορθώσεσι χρῆται.
- 12.1.3 Κατὰ δὲ ἀπαγγελίαν οὕτως, ὅταν τις τῇ οἰκείᾳ λέξει τῶν πραγμάτων ἀντὶ τῆς τροπῆς χρῆται, καὶ ὅταν ὑπερβολαῖς ἤττον χρῆται, καὶ ὅταν δέ ποτε συναναγκασθῇ χρήσασθαι τινὶ τροπικῇ ὑπερβολῇ, παραιτῆται. καθ' ὃν δὲ τρόπον γίνεται τοῦτο ῥᾶδιον δεῖξαι. Καὶ ἄλλαι δὲ εἰσι περὶ λόγους, ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ ποιήσιν ἰδέαι, καὶ πόρρω καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων, ἃς ἅμα μὲν πάσας λαβεῖν οὐ ῥᾶδιον, μέρος δὲ ἕκαστος ἀποτεμνόμενος κατὰ τοῦτο ἡυδοκίμησεν, Ὅμηρον δὲ ποιητὴν ἐξαίρῳ λόγου.
- 12.2.1 ὅταν οὖν τις ἀγώνισμα ποιήσῃ διὰ πάντων τῶν καλῶν τούτων διεξελεῖν καὶ πάσας μίξεις μῖξαι περὶ τοὺς λόγους, πρῶτον μὲν χρῆ τὰ ἥθη πρέποντα τοῖς καιροῖς ἀποδοῦναι, ἔπειτα τὰς συζυγίας, οὗ μὲν ἀκρίβεια, ἐνταῦθα ὥραν προσθείς, οὗ δὲ βραχύτης, ἐνταῦθα τάχος, τῷ δὲ περιττῷ σαφήνειαν, χάριν δὲ οὗ σεμνότης, οὗ δὲ εὗρεσις, ἐνταῦθα διαχείρισιν. οὗ δὲ τολμήματα, ἐνταῦθα ἀσφάλειαν. σκοτοδινίᾳ δὲ ἐνταῦθα πᾶς ἀκροατὴς καὶ οὐκ ἔχει τί γένηται, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ παρατάξει κυκλούμενοι θορυβοῦνται καὶ ὡς ἕκαστος ἔχει φύσεως, οὕτως

ἐπαινεῖ ὁ μὲν τῆς λέξεως τὴν ἀκρίβειαν, ὁ δὲ τοῦ νοῦ τὴν λεπτότητα, ὁ δὲ ὡς ὠραῖα, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια ἐν τῷ εἶδει τῆς ῥητορικῆς εὐρίσκεται, εἴη ἂν καὶ ὁ ῥήτωρ τοιοῦτος φρονίμου μὲν γὰρ ἐστὶν οἶμαι καὶ σῶφρονος γινῶναι τὴν ἀξίαν ἐκάστου τῶν πραγμάτων, δικαίου δὲ τὰ πρέποντα καὶ ἑαυτῷ καὶ ἑτέροις ἀποδοῦναι, ἀνδρείου δὲ μὴ φοβηθῆναι τὰληθὲς εἰπεῖν· ὁ δὲ αὐτὸς νεμεσῶν ἅπασιν τοῖς ἐναντίοις τούτων.

12.2.2 εἰκότως ἐνέχεται τισιν, ὡς ἂν μὴ δόξῃ, ὡς ἀλλότριον τοῦ λέγοντος οἱ λόγοι καὶ μείζω τὴν δόξαν τῆς ἀληθείας ἐφελκόμενοι. τοῦ ῥήτορος τοίνυν ἐστὶ καὶ ταῦτα, τὸ ἰδεῖν τὰ βέλτιστα καὶ ἐξεπεῖν καὶ διαχειρίσαι ἕκαστα, τὰς ἀρμονίας φυλάξαι καὶ τὴν ἀεὶ πρέπουσαν τῷ καιρῷ τάξιν καὶ προαίρεσιν, σωφρονίσαι, προτρέψαι, κατασχεῖν, ὅτι δέοι, τοῦτ' εἰσενέγκασθαι κάλλους τε καὶ τοῦ νοῦ καὶ ῥώμης καὶ σωφροσύνης ὅλως μετέχοντας τοὺς λόγους ἀποδείξαι τῇ πυκνότητι τῶν ἐνθυμημάτων, τῇ συμμετρίᾳ τῶν ῥημάτων, ταῖς ἀρμονίαις, τῇ περινοίᾳ, τοῖς σχήμασι, ταῖς χάρισι τῶν κεφαλαίων, τοῦ βουλήματος, τῶν ὑποθέσεων. Αἱ μὲν γὰρ εἰσιν ἐγκωμιαστικά, αἱ δὲ συμβουλευτικά, αἱ δὲ δικανικά.

12.2.3 τῶν δὲ δικανικῶν αἱ μὲν εἰσι κατ' οὐσίαν, αἱ δὲ κατ' ιδιότητα, αἱ δὲ κατὰ ποιότητα, καὶ πάλιν αὖ τῶν δικανικῶν λόγων οἱ μὲν οἶμαι βραχύτατοί εἰσιν, οἱ δὲ μήκιστοι, οἱ δὲ [τῶν] διὰ μέσου τούτων. οἱ δὲ συμβουλευτικοὶ τοῦ δικανικοῦ τῇ μὲν φύσει βραχύτεροί εἰσι, καίτοι εἰσὶ μὲν καὶ οἱ συμβουλευτικοὶ ὥσπερ μακρότεροι τῶν δικανικῶν, οἱ δὲ δικανικοὶ τῶν ὁμοειδῶν, οἱ δ' ἐγγὺς πλήθει· ἀλλ' οὔτε οὗτοι τούτων χωρὶς τίθενται οὔτε ἐκεῖνοι τούτων οὐδὲν διαφέρουσι· τῇ μὲν γὰρ τῶν πραγμάτων τύχῃ καὶ ἐπ' ἑλάττω καὶ ἐπὶ πλεῖον προέρχονται, αὐτὸ τε ἑαυτοῦ ἐκάτερον καὶ τοῦ ἑτέρου, τῇ ὅλῃ φύσει τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου πλεον τι. τοῦτο δὲ σημεῖον, ὅτι μὴ ὁ συμβουλευτικὸς πολὺ βραχύτερος τοῦ μηκίστου [καὶ] ἀγωνιστικοῦ, οὕτως οὐ μόνον ταῖς ἰδέαις, ἀλλὰ καὶ τῇ συμμετρίᾳ κεχωρίσθαι βούλεται τὰ ἀγωνίσματα ἀλλήλων, ὡς ἐπὶ πλήθος εἰπεῖν· ὁ τοίνυν συμβουλευτὸς ἐρεῖ πάντα ἃ δεῖ, ἐρεῖ δὲ ἐν ἐλάττωσιν ἢ δίκῃ ἀγωνιζόμενος· ὁ δὲ ἀγωνιζόμενος ἐρεῖ πάντα καθάπερ ὁ συμβουλευτὸς. Τριῶν τοίνυν ὄντων εἰδῶν τοῦ λόγου καὶ τῆς περὶ ταῦτα τύχης τῶν πραγμάτων, φημὶ ἐμπίπτειν εἰς τὸ αὐτὸ ἄλλα εἶδη, ἃ δεῖ ἀναλαμβάνοντα κεραυνῶναι, ὥσπερ καὶ ὁ τοῦ Δημοσθένους λόγος [ἔχει οὕτως] ὁ τὴν φυλακὴν δοὺς Χαριδῆμω τῶν τριῶν που μετέχει γενῶν· τὸ μὲν γὰρ τῶν παρανόμων μέρος ἄντικρυς ἐφ' ἑαυτοῦ δικανικὸν ἐστὶν ἐλέγχον τὸν Ἀριστοκράτην ὅτι παρὰ τοὺς νόμους εἴρηκε· τὸ δὲ αὖ περὶ τοῦ συμφέροντος συμβουλευτικὸν τινα ἔχει τύπον, ὡς οὐ χρὴ Κερσοβλέπτην ἑᾶν μείζω γενέσθαι· τρίτον δὲ ἐπὶ τούτοις ἐστὶ τῷ ἐγκωμιαστικῷ τρόπῳ προσῆκον, Χαριδῆμου ψόγος.

12.2.4 ταῦτα πάντα εἰς ἓν περιίσταται τὸ δικανικὸν καὶ γέγονέ τις αὐτῶν κρᾶσις καὶ μῖξις τοιαύτη καὶ οὔτε τὸ ἕτερον ἐστὶν οἷον τὸ ἕτερον, ἀλλ' ὅσον τὸ πρᾶγμα ἐθέλει, τοσοῦτον διαφέρει, καὶ οὐδὲν ἀπέρρωγεν ἀλλήλων τὰ εἶδη, ὡς μὴ ὁμολογούμενον αὐτὸν ἑαυτῷ τὸν ἅπαντα εἶναι λόγον. Εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι τῶν μὲν συμβουλευτικῶν ζητημάτων αἱ ὑποθέσεις αἶδε, τὸ δίκαιον, τὸ συμφέρον, τὸ δυνατόν, τὸ ῥᾶδιον, τὸ ἀναγκαῖον, τὸ ἀκίνδυνον, τὸ καλόν, τὸ εὐσεβές, τὸ ὅσιον, τὸ ἡδὺ καὶ τὰ ἐναντία τούτοις.

12.2.5 συνίσταται δὲ τὸ μὲν δίκαιον νόμῳ, φύσει, ἔθει, τὸ δὲ νόμῳ δίκαιον θεωρεῖται ἐν προστάξει καὶ ἐν ἀπαγορεύσει. τὸ δὲ συμφέρον συνίσταται ἐκ τόπων τεσσάρων, οὗτοι δὲ εἰσιν οἷδε, τήρησις ὧν ἔχομεν ἀγαθῶν, ἐπίκτησις ὧν οὐκ ἔχομεν ἀγαθῶν, ἀποφυγὴ τῶν περιστῶτων κακῶν, κώλυσις τῶν ἐπιφερομένων κακῶν. τὸ δὲ δυνατόν συνίσταται ἐκ προσώπων καὶ τῶν τούτοις προσφερομένων. τὸ δὲ ῥᾶδιον συνίσταται ἐκ τούτων, τοῦ ἐλαττόνων πόνων ἢ δαπάνης ἢ κινδύνων ἢ τινος ἄλλου τῶν τοιούτων πρὸς ἐναντίον δεῖσθαι. τὸ δὲ ἀναγκαῖον συνίσταται ἐκ τοῦ μὴ κατ' ἔμφασιν ἄλλως πρᾶξαι τινα ἢ βούλεται ἢ ὡς ἂν ἡ ἀνάγκη προσαναγκάξῃ, ἐκ τοῦ μὴ [προσαναγκάζεσθαι] φόβους καὶ ταραχὰς καὶ λύπας καὶ τὸ ἐν ταῖς ἀνάγκαις βίαιον ἐκφυγεῖν ἄλλως πως ἢ οὕτως, ἢ ὡς ἡ ἀνάγκη προσαναγκάζει, ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶναι πάντως

ὀρίζεσθαι, οἷον τὸ ἀποθανεῖν. τὸ δὲ ἀκίνδυνον συνίσταται ἐκ τούτων, τοῦ μηδὲν δέος εἶναι παθεῖν μήτε ὑπὸ θεῶν μήτε ὑπὸ ἐχθρῶν μήτε ὑπὸ κρειττόνων τινῶν μήτε ὑπὸ τοῦ νόμου. τὸ δὲ καλὸν συνίσταται ὡς ὄρω περιλαβεῖν ἐκ τῶν ἐπαίνων τῶν ἀγαθῶν. ταῦτα δὲ ἐστὶ τὸ εὐσεβές, αἱ τιμαί, οἱ ἔπαινοι, αἱ μνήμαι, αἱ φιλίας, αἱ πίστεις, τῶν προγόνων αἱ δόξαι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα τοῖς ἔργοις, ἃ οὐ δεῖ καταισχύνειν, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ πρέποντα ἐν τῷ βίῳ, οἷον εὐταξίαν, ἀπλότητα, ἀλήθειαν, φιλίαν· ὑπάρχον δ' ἂν εἰ \*\* πρὸς τούτοις συνίσταται τὸ καλὸν καὶ ἐκ τοῦ τὰ τῶν ἄλλων ἐπαινεῖν καὶ παραβάλλειν. καὶ ὅλως ὅσα κατὰ ἀρετὴν καὶ ἀρετῆς ἔργα· πάντα γὰρ ταῦτα τοῦ καλοῦ. ἀντίκειται δὲ τούτοις τὰ ἐναντία. τὸ δὲ εὐσεβές συνίσταται ἐκ τῆς φυσικῆς παρατηρήσεως τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς δικαίων καὶ νομίμων. τὸ δὲ ὅσιον συνίσταται ἐκ τῆς τηρήσεως τῶν δικαίων τῶν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ταύτης πρόνοιαν, καὶ τοὺς γονεῖς καὶ εὐεργέτας καὶ παιδευτὰς καὶ τοὺς κατὰ γῆς. τὸ δὲ ἡδὺ συνίσταται ἐκ τῆς ἀπολαύσεως τῶν ἡδονῶν· τῶν δὲ ἡδονῶν αἱ μὲν γίνονται ἀπὸ γεύσεως, αἱ δὲ ἀπὸ ὄψεως, αἱ δὲ ἀπὸ ἀκοῆς, αἱ δὲ κατὰ διάνοιαν, ἃς μερίζοντας καὶ καθαρωτέρας εἶναι συμβέβηκε. τῆς δὲ ἐγκωμιαστικῆς, ἐπειδὴ καὶ ἔξω ζητημάτων ἐστίν, αἱ ὑποθέσεις εἰσὶν ἢ ἀπὸ προσώπων, ἢ ἀπὸ πραγμάτων, ἀφ' ὧν καὶ οἱ ἔπαινοι καὶ τὰ ἐγκώμια καὶ οἱ ὕμνοι καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις, οἱ ψόγοι.

12.2.6 τῶν τοίνυν ἐπαινετικῶν τὸ μὲν τι ἔπαινος καλεῖται, τὸ δὲ ὕμνος, τὸ δὲ ἐγκώμιον· ὕμνος μὲν εἰς θεοὺς μηδὲν ἔχων ἐναντίον, ἔπαινος δὲ τὸ ἐπὶ μικροῖς γινόμενον, οἷον τὸ εὖ καὶ καλῶς· καὶ γὰρ ταῦτα ἐπαινετικά ἐστὶ, καὶ πάλιν ὁ μὲν ἀγαθός, ὁ δὲ ἀνδρεῖος, ὁ δὲ δίκαιος· τὸ δὲ ἐγκώμιον ἐπὶ μεῖζον ἐξαίρει, διόπερ κατὰ διέξοδον γίνονται. λαμβάνονται δὲ οἱ ἔπαινοι κατὰ τρόπους τέσσαρας, αὐξήσῃ, παραλείψει, παραβολῇ, εὐφημίᾳ. αὐξήσῃ μὲν οὖν, οἷον εἴ τις θέλοι τὰ τοῦ μύρμηκος ἔργα ἐπαινῶν λέγειν ὅτι οἰκονομικώτατός ἐστι περὶ τὴν τῶν καρπῶν συγκομιδὴν καὶ περὶ τὴν τούτων ἀπόθεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸς προῖδέσθαι τὰς ὥρας τῶν θεῶν καὶ φρονιμώτατος πρὸς τοὺς καιροὺς παρασκευάζεσθαι, καὶ ὅσα ἂν τις εὖροι μύρμηκα αὐξῶν. παραλείψει δὲ ὅταν τὰ προσόντα δυσχερῇ τοῖς ἐγκωμιαζομένοις καὶ ἅπερ ἂν τις εἴποι ψέγων, παραλείποντες μόνον ἐξαγγέλλωμεν τὰ ἐπαίνου ἄξια, οἷον εἰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπαινοῦντες τὰς μὲν λοιπὰς πράξεις αὐτοῦ ἐξηγοίμεθα, ὡς διέβη τὸν Γράνικον, ὡς μέχρι Κιλικίας προῆλθεν, ὡς τὰ μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ πάντα ἔθνη κατεστρέψατο, παραλείπομεν δὲ τὴν Κλείτου ἀναίρεσιν καὶ τὴν περὶ τοὺς πότους αὐτοῦ σπουδὴν, καὶ ὅτι Μηδικὴν ἐσθῆτα μετημφιάσατο, καὶ προσκυνεῖσθαι ὁμοίως τῷ Περσῶν βασιλεῖ ἡξίου, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἦν αὐτῷ. τῇ δὲ παραβολῇ, ὅταν μεῖζον μὲν τὰ τοῦ ἐπαινουμένου ἀποφῆναι θέλοντες ἐκ τῶν πρὸς ἄλλα ἀποδεικνύωμεν, ὡς ὁ Δημοσθένης τὰ τοῦ Κόνωνος ἔργα τὰ περὶ τὸν τειχισμὸν μεγάλα ὑποδεῖξαι βουλόμενος τῶν Θεμιστοκλέους αὐτὰ βελτίω φησίν. εὐφημίᾳ δὲ ὅταν τὰ δυσχερῇ μὴ παραλείποντες ἐπὶ τὸ εὐφημότερον ταῦτα ἐξηγησώμεθα, οἷον εἰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπαινοῦντες τὴν τῆς Ἑλένης ἀρπαγὴν λέγοιμεν οὐκ ἀδίκημα οὐδὲ μοιχείαν οὐδὲ ἀμάρτημά τι περὶ τὸν Μενέλαον τὸν ξένον γενόμενον, ἀλλ' ὡς τοῦ Διὸς ἐπεθύμησε κηδεστὴς γενέσθαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς Ἑλένης, ὡς οὐχ ἤμαρτε καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα καὶ τὴν θυγατέρα καὶ τὸν οἶκον, ἀλλ' ὡς ἔνδοξος γενέσθαι ἐσπούδαζε. τοῦ δὲ μὴ φορτικῶς ἐπαινεῖν, δύνασθαι δ' ὅποσαχῶς ἂν χρεῖα γένηται ἐν τοῖς πολιτικοῖς ζητήμασι, τρόποι εἰσὶν οἷδε.

12.2.7 πρῶτον μὲν ὅταν τις μὴ ὡς ἐπιβουλεύσας αὐτὸς καὶ παρεσκευασμένος, ἀλλ' ὡς συναναγκασθεὶς [καί] ἐπὶ τοῦτο δοκῇ συνενεχθῆναι· δεύτερον δὲ ὅταν τις τὰ μὲν ἀποδιωθῇται, τὰ δὲ διεξίῃ· τρίτος τρόπος, ὅταν πρὶν εἰπεῖν τι συγγνώμην ἐφ' οἷς ἂν μέλλῃ λέγειν αἰτῆται παρὰ τῶν δικαστῶν· τέταρτον ὅταν ἐν τοῖς κοινοῖς τὸν ἔπαινον ἔχῃ· πέμπτον, ὅταν καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀκούουσι προσήκειν φάσκη ἀποδέχεσθαι αὐτὰ· ἕκτον, ὅταν καὶ τοὺς ἀντιδίκους οἷός τε ἢ τις ἐπιδεικνύναι τὸ αὐτὸ ποιοῦντας, καὶ δεινὸν εἶναι φάσκη ἐκείνους μὲν ποιεῖν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὠφελείας, αὐτὸν δὲ μὴ. περὶ ψόγου.

- 12.2.8 ὁ δὲ ψόγος ἐν τρισὶ τρόποις λαμβάνεται· καὶ γὰρ κατὰ τὴν αὐξησὶν ἐστὶ ψέγειν, καὶ κατὰ παράλειψιν, καὶ κατὰ παραβολήν, κατὰ εὐφημίαν δὲ οὐκέτι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐναντίον τῇ εὐφημίᾳ, δυσφημίαν. κατὰ δυσφημίαν ψόγος γίνεται, ὅταν τὰ καλῶς πεπραγμένα ἐπὶ τὸ δυσφημότερον ἐξαγγέλληται, οἷον εἰ λέγοι τις ὡς ὁ Μενέλεως οὐχ ὑπὲρ μεγάλων πραγμάτων, οὐχ ὑπὲρ ὧν ὁ βάρβαρος ὕβρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγανακτῶν ἐπὶ τὴν Τροίαν ἐστράτευσε, μιᾶς δὲ γυναικὸς ἔνεκα οὐκ ἀγαθῆς, ὡς καὶ ὁ τραγικός φησιν, ὦ πλὴν γυναικὸς οὐνεκα στρατηλατεῖν, τᾶλλ' οὐδέν. ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΩΣ.
- 13.1.1 Σύνθεσις ἐστὶν ἡ μὲν συνεχῆς ἡ διὰ πλειόνων ἐξῆς εἰρομένη, ὡς τὸ νόσημα γὰρ ρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα χαλεπὸν, ἡ δὲ λελυμένη, τότε μὲν κεχυμένη, ὥσπερ τὸ ἔστω, γινέσθω ταῦτα, οὐδὲν ἀντιλέγω, ἡ δὲ κατὰ περίοδον, ἥτις ἐστὶν σύνταξις κώλων καὶ κομμάτων εἰς διάνοιαν ἀπηρτισμένη φράσις, ὥσπερ τὸ καὶ σπουδαῖα νομίζω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. Τὸ δὲ κῶλόν ἐστὶ σύνθεσις ὀνομάτων δύο καὶ πλειόνων, ὡς τὸ οὐ προφάσεως ἀπορῶ δὲ ἢ Νικίᾳ βοηθῶ.
- 13.1.2 κόμμα δ' ἐστὶ κώλου μέρος καθ' αὐτὸ μὲν τιθέμενον, ὡς τὸ γνῶθι σαυτὸν καὶ μηδὲν ἄγα ν. μεθ' ἐτέρων δὲ ὡς τὸ ἀντιβόλῳ πρὸς παῖδιν, πρὸς γυναικῶν, πρὸς τῶν ὄντων ὑμῖν ἀγαθῶν. Περίοδος δὲ ἐκ μὲν ἑνὸς κώλου συνίσταται, ὡς τὸ τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεταί, αἱ δὲ ἐκ δύο κώλων, ὥσπερ τὸ τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τι μὴ δοῦναι γνώμῃ χρησαμένων ἐστὶν ἔργον ἀνθρώπων, τὸ δὲ τοὺς ἔχοντας ἀφελέσθαι φθονοῦντων.
- 13.1.3 ἐκ τριῶν δέ, ἄνδρες δικασταί, μάλιστα μὲν εἵνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν λελύσθαι τὸν νόμον, εἴτα καὶ τοῦ παιδὸς εἵνεκα τοῦ Χαβρίου ὠμολόγησα τούτοις ὡς ἂν οἷός τε ὦ συνερεῖν. ἐκ δὲ πλειόνων, οἱ μὲν ἐπαινοῦντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς προγόνους ὑμῶν λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσι κεχαρισμένοιν, οὐ μὴν συμφέροντά γε ἐκείνοις οὕς ἐγκωμιάζουσι ποιεῖν. Σύνθεσις δὲ ἡ μὲν συνεχῆς καὶ λελυμένη ἔργοις· καὶ πάθεσι πρόποι ἂν, ἡ δὲ κατὰ περίοδον τοῖς ἐπιδεικτικοῖς καὶ προοιμίοις καὶ ἐνθυμήμασι.
- 13.1.5 Φράσις δὲ ἀσαφής γίνεται, ὅταν λίαν ἀπηρχαιωμένη χρηταί τις καὶ ἀμφιβόλῳ, ὥσπερ τὸ ὦ Ζεῦ γένοιτο καταβαλεῖν τὸν σὺν ἐμέ. ἢ κατ' ἄλλον τρόπον, οἷον χρόνον ἢ αἰτίαν ἢ τόπον. Πλεονάζει δὲ φράσις, εἰ διπλασιάζεται ὄνομα ἔχουσα χωρὶς χρείας, ὥσπερ ἔλεξα, εἶπον, ἔφρασα.
- 13.1.6 καὶ εἰ ἐπὶ τῶν προειρημένων ἃ εἵπομεν, ταῦτα εἵπωμεν καὶ μετὰ ταῦτα. Ματαία ἐστὶ φράσις ἡ ἐν βαρβάροις ὀνόμασι, κεκαινοτομημένοις καὶ παρακεχαραγμένοις· διὸ καὶ ἄκαιρος φαίνεται τὰ ἐτέρων ὀνόματα ἄλλοις ἀκαίρως προσνέμουσα καὶ μὴ τὰ πράγματα φράζουσα.
- 13.1.7 \*\* καὶ μὴν εἰ μὲν ἄλλου τοῦ χάριν λόγος εὐρέθῃ ἢ τοῦ πείθειν, ἴσως ἂν τις ἀμφισβήτησις ᾗ· ὅτε δὲ ἐστὶν εὐδηλον ὅτι ἐφ' ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ τῆς λογικῆς δυνάμεως ἕξις ὥρμηται, δυοῖν ἀνάγκη δήπου θάτερον, ἢ μὴ ὀρθῶς ἔχειν μὴ δ' ἱκανὸν φαίνεσθαι τὸν λόγον, ἢ ὁμοῦ βέλτιστόν τε εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἀκουόντων. φιλανθρωπίας δὲ κοινῆς καὶ τῆς πρὸς ἅπαντας εὐνοίας δεῖγμά ἐστιν ὁ λόγος, οὐ πικρίας οὐδὲ μισανθρωπίας. Οὐχ ἐν τὸ κωλύόν ἐστὶν ἀνακαλεῖν ἡμᾶς τὸν στόλον ἐκ τῆς Σικελίας, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ μὴ δεῖν μεταβάλλεσθαι καὶ μεταβουλεύεσθαι ῥαδίως· δεινὸν γάρ.
- 13.2.1 αὐξήσεις δὲ τοῦτο ἐν τῇ τοῦ προσώπου ποιότητι· ὑμῖν δὲ οὐδ' ἐπ' ἴσης αἰσχρὸν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. διὰ τί; ἐπειδὴ πλεον φρονεῖν τῶν ἄλλων πιστεύεσθε. ἑτέρα δὲ πάλιν ἐκ τοῦ πράγματος αὐξήσεις, ὅτι μὴδὲ ἀπλῶς μὴδὲ ἐπὶ ὀλίγου χρόνου περὶ τῶν πραγμάτων τούτων ἐβουλεύσασθε· κἀνταῦθα παραθήσεις τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας. πρὸς ταῦτα ἀντίθεσις πρώτη μὲν, ἀλλὰ χαλεπὴ

λαβεῖν ἢ Σικελία. ταῦτα καὶ πρότερον ἴσμεν λεγόμενα, καὶ ὅσον τὸ μέγεθος καὶ ὅσος αὐτῆς ὁ περίπλους, καὶ ὅμως ἐπέμψαμεν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ χαλεπὸν λαβεῖν· στασιάζουσι γὰρ καὶ πολεμοῦσι πρὸς ἀλλήλους οἱ κατοικοῦντες αὐτήν· τί οὖν χαλεπὸν ἐστὶ λαβεῖν νῆσον διηρημένην καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις; ἀλλ' ἐπταίκαμεν. ἀλλ' οὐ χρὴ ῥαδίως οὕτως ὑφίεσθαι τῇ ψυχῇ· καὶ τοῦτο ἐξ ὁμοίου παρὰ τοῖς Συρακοσίοις γεγεννημένου κατασκευάσεις, ὅτι κάκεῖνοι οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις πταίσαντες ἀνέλαβον ἑαυτούς· εἰ δ' ἐκεῖνοι, καὶ ὑμεῖς. τί οὖν ἐκ τοῦ μεταβάλλεσθαι αὐτοὺς ἄτοπον; πρῶτον μὲν αἰσχύνῃ, οὐ μόνον τοῦ βεβουλεῦσθαι κακῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνανδροτέρους δόξαι Συρακοσίων· εἴτα καταφρονεῖν ὑμῶν Συρακοσίων ποιήσετε. ἀλλὰ τὰς σπονδὰς λελύκασι Λακεδαιμόνιοι. ἀλλ' οὐδὲ τότε ταύταις θαρροῦντες ἐφαινόμεθα. ἀλλὰ τὸ ἐπιτείχισμα καινότερον; τί οὖν; ἐλθόντας αὐτοὺς κρατήσιν Λακεδαιμονίων οἴεσθε; καὶ μὴν εἰ μένουσιν ἔνδον, τάχ' ἂν ἡμῖν εἴη καὶ πρὸς ἐναντίου· οὐ γὰρ συμφέρει τοῖς πολιορκουμένοις ἐπεισάγειν πολὺν ἀνθρώπων ὄχλον. τίνα ἐκ τοῦ λαβεῖν Σικελίαν αὐτοῖς ἀγαθὰ γενήσεται; ἀλλὰ Γύλιππος συνάγει στράτευμα, καὶ συναθροίζει Σικελίαν; οὐκοῦν τί προσῆκεν ὑμῖν οὐ δεῖσασιν ἀποδρᾶναι ἀλλ' ἢ ἕτερον ἐπιπέμπειν στόλον, ὃς οὐχ ἥσσω τὴν ἐπιθυμίαν τοῖς ἡμετέροις πολίταις παρέξει ἢ Γύλιππος Συρακοσίοις· τοῖς μὲν γὰρ ἡμετέροις οὐ τὸ τῆς δυνάμεως μόνον προσέσται, ἀλλὰ καὶ τὸ συνειδέναί πολλακίς αὐτοῖς κεκρατηκόσιν, οἱ δὲ ἐπανορθώσασθαι τὸ πρόσθεν τῷ πλήθει νομίζοντες ἔπειθ' ἥττους ταῖς παρασκευαῖς φανέντες, εἰκότως οἶμαι καὶ ταῖς γνώμαις ὑποδεέστεροι γενήσονται. λοιπὴ ζήτησις ἐκ τῶν ἀποβησομένων. τί πλέον ἔσται, κἂν κρατήσωμεν; οὐ γὰρ κατασχεῖν αὐτὴν πόρρωθεν οὔσαν δυνησόμεθα. βουλοίμην δ' ἂν ὑμῖν ἐν τούτῳ τὰ πράγματα εἶναι, ὥς τό γε κατασχεῖν αὐτὴν καὶ φυλάξαι βέβαιόν ἐστι. βιαίως δ' ἂν εἴποις καὶ Δημοσθενικῶς ὅτι μὴδ' ἕτερόν τι πρᾶξαι δυνατόν ἐστίν· οὐ γὰρ ἀπανίστασθαι, ἀλλὰ φεύγειν δόξομεν, οὐδὲ μὴ δυνηθέντες ἐλεῖν, ἀλλὰ παθεῖν φοβηθέντες· εἴτ' οὐκ ἀφέξονται τοῦ διώκειν ἡμᾶς Συρακόσιοι εἰ δὲ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα μὴ περὶ τοῦ Πειραιῶς ὁ κίνδυνος ἡμῖν γένηται, καὶ ναῦς πολεμίας εἰς τοὺς ἡμετέρους λιμένας εἰσδεξώμεθα, δέον αὐτοὺς ἐτέροις ἐφορμεῖν. ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἐν τούτοις. ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ.

14.1.1

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος. τὸ μὲν γὰρ ἔργον Μουσῶν δι' ἀκριβείας διελθεῖν τὴν μῆνιν, ἣ ἐμήνισεν Ἀχιλλεὺς ἐν Τροίᾳ καὶ τὰ συμβάντα ἀπ' αὐτῆς· οὔτε γὰρ οὐχὶ φαῦλα οὔτε ὀλίγα, ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ βαρύτατον τῶν τοῦ πολέμου συνέβη τοῖς Ἀχαιοῖς· πολλοὶ μὲν γὰρ αὐτῶν καὶ ἀγαθοὶ πρὸ ὥρας διεφθάρησαν, πολλοῖς δὲ οὐδὲ ταφῆς ὑπῆρξε τυχεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν κύνες διεχρήσαντο αὐτοὺς κειμένους. Διὸς δὲ ἦν ἄρα τὸ βούλευμα καὶ οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου συνέπεσε τοσαῦτα πράγματα, ἀρξάμενα ἀφ' οὗ πρῶτον διέστησαν Ἀχιλλεὺς ὁ Πηλέως καὶ Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρείδης βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων. τίς δὴτα θεῶν αὐτοὺς συνέβαλε καὶ πόθεν ἄρξασθαι φῶμεν τὴν ἔριν; ἀπὸ Ἀπόλλωνος, ὃν ἐμβαλεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς νόσον πρὸς ὀργὴν τοῦ βασιλέως αὐτῶν, αἰτίαν δὲ αὐτοῦ γενέσθαι τήνδε. ἄνδρα ἐλθεῖν πρεσβύτην Χρῦσῃν ὀνόματι εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν, Ἀπόλλωνος ἱερέα, θυγατέρα αἰχμάλωτον λυσόμενον, οὔσαν παρὰ τῷ Ἀγαμέμνονι, σκῆπτρον δὲ δὴ χρυσοῦν ἔχοντα καὶ περὶ τῷ σκῆπτρῳ στέμματα τοῦ θεοῦ, κομίζειν δὲ καὶ ἄποινα οὐκ ὀλίγιστα [τὰ δὲ] εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ἰκετεύειν πάντας μὲν, διαφερόντως δὲ τοὺς Ἀτρείδας, συνευχόμενον ἐκείνοις μὲν ἐλεῖν τὴν Τροίαν καὶ σωθῆναι οἴκαδε, αὐτῷ δὲ ὑπάρξαι λύσασθαι τὴν κόρην, πάντως δὲ προσήκειν αὐτοῖς αἰδεσθῆναι τὸν θεόν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ ἀνεθορύβησαν ἀφιέναι τὴν παῖδα τῷ ἱερεῖ, Ἀγαμέμνων δὲ οὔτ' ἠφίει καὶ προσηπείλει εἰ λήψοιτο αὐτὸν ἢ νῦν ἐνδιατρίβοντα ἢ αὖθις τῶν αὐτῶν ἕνεκα ἦκοντα, ὥς οὐκ ἐπαρκέσουσαν τὴν ἰκετηρίαν αὐτῷ, οὐδὲ ὑπὲρ τῆς παιδὸς γενησομένους ἔτι τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας, τὴν δὲ οὐκ ἀπολύσειν, ἕξειν τε ἐν Ἀργεὶ γυναῖκα, τὰ αὐτοῦ πράττουσαν διὰ βίου, ἀλλ' εἴ τι δεῖται

σωτηρίας, ἀπιέναι ἤδη. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἱερεὺς ἔδεισέ τε καὶ παραχρῆμα ἀπήει σιωπῇ, ὥς δὲ ἀπέσχε τοῦ στρατοπέδου, πάσας ἤδη φωνὰς ἠφίει τὸν Ἀπόλλωνα καλῶν Σμίνθιον, Τενέδιον, Χρῦσιον, Καλλίτοξον, πάντα ὀνομάζων, εἴ ποτέ σοι, δέσποτα, ἡ θυσίαν ἔθυσα ἢ νεῶν ἥρεψα εἰς χάριν, τοῦτό μοι νῦν ἀντ' ἐκείνων γένοιτο, ἐξομόρξασθαι τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ δάκρυα ταῦτα τοῖς ἑαυτῶν σώμασι, σὺ δὲ αὐτοῖς ἔλθοις τοξότης. δέχεται τὰς εὐχὰς ὁ θεὸς καὶ αὐτίκα πρὸς τὴν τιμωρίαν ἐστέλλετο. Ἄρνες οἱ ἦσαν εὐτραφεῖς καὶ δασεῖς μαλλοῖς, θαυμαστοὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος.

- 14.2.1 τοὺτους ἐγὼ λαμβάνων συνέδουν αὐτοὺς ἡσυχῇ κατὰ τρεῖς· ἦσαν γὰρ ἐφ' ὧν ὁ Κύκλωψ ἐκάθευδεν, ἔμελλε δὲ ὁ μέσος ἄρα ἄνδρα οἴσιν τῶν ἐταίρων, εἷς δὲ ἐκατέρωθε παράσειρος ἦν ἀσφαλείας ἔνεκα. εἷς μὲν οὖν τοὺς ἄλλους ὑπῆρχον οὗτοί μοι, αὐτὸς δὲ ἐπεχείρουν τρόπῳ τοιῷδε· ἦν κριὸς τὰ τε ἄλλα ὑπερμεγέθης καὶ ὑπέρδασυς, τούτῳ περιβαλὼν τῷ χεῖρε κατὰ νῶτον, ὑπελειπόμην ἕως ὑπὸ τῇ γαστρὶ ἀγῶ γίγνομαι· ἔπειτα μεταστραφεῖς εἰχόμην. ἐκείνην οὖν τὴν νύκτα οὕτω ταλαιπωροῦντες ἠνεσχόμεθα. ΠΕΡΙ ΑΦΕΛΟΥΣ ΛΟΓΟΥ.
- 1.1.1 Ἐπειδὴ σοι τὰς ιδέας ὑπεδείξαμεν τοῦ πολιτικοῦ λόγου καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, δεῖ σε ἀκοῦσαι καὶ περὶ τῆς ιδέας τοῦ ἀφελοῦς λόγου· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐπεσκέφθαι χρή ὥς τὰς ποιότητας τοῦ ἀφελοῦς λόγου καὶ τοῦ ἀπλοῦ καὶ τὰς διαφορὰς αὐτοῦ πρὸς τὸν πολιτικὸν λόγον καὶ ἀγωνιστικόν, ὅπερ οὐ ῥάδιον μὲν ἐστὶν διὰ τὸ εἶναι ἓν γένος παντὸς λόγου καὶ μίαν φύσιν, ὅμως γε μὴν εἰσὶ τινες παραλλαγὰι καὶ ιδέαι, αἱ διαφέρουσιν ἀλλήλων. Πᾶς δὲ λόγος ἐστὶ δῆλον ὅτι ἐν ἐπινοήμασι καὶ ἐν ἀπαγγελίᾳ, ἥτις ἐστὶν ἐν λέξει, ἐν σχήματι, ἐν ῥυθμῷ.
- 1.1.2 ἔστιν οὖν ῥητέον τίνα ἐστὶ τὰ διακρίσεις ποιοῦντα ἀπὸ τῶν πολιτικῶν τοῖς ἀφελῇ λόγοις· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ ἐστὶν ἐννοήματα τῶν τε ἀφελῶν καὶ τῶν πολιτικῶν. εἰ γὰρ ἐννόημα τὸ αὐτό, ἀλλὰ λέξις οὐχ ἡ αὐτή, ἢ εἰ καὶ λέξις ἡ αὐτή, ἀλλ' οὐχ ὁ ῥυθμὸς ὁ αὐτός, ἢ εἰ καὶ ῥυθμὸς ὁ αὐτός, ἀλλ' οὐ τὸ σχῆμα τὸ αὐτό. Εἰδέναι οὖν δεῖ πρῶτον, ὥς ἐν κεφαλαίῳ μάλιστα παραστήσαιμεν, ὅτι αἱ διαφοραὶ τοῦ πολιτικοῦ λόγου πρὸς τὸν ἀφελῇ εἰσὶν ἀπὸ τῶν ἐννοημάτων πρῶτον λαμβανόμεναι.
- 1.1.3 ἔστι γὰρ τὰ μὲν πολιτικὰ νοήματα τραχύτερα, ἐνδοξότερα καὶ ἀπὸ ἐνδοξοτέρων λαμβανόμενα, καὶ δριμύτερα, τὴν τε δριμύτητα ἐργαζόμενα ἐκ τοῦ σπανιώτερά τε εἶναι καὶ ἔνδοξα, τὰ δὲ ἀφελῇ νοήματα ἀπλᾶ, ἐπίκοινα, ἄδοξα, καὶ ταῦτα ἀπὸ ἀδόξων τῶν ἐπιχειρημάτων λαμβανόμενα. περὶ μὲν οὖν τῶν νοημάτων, ὥς ἂν ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα εἴποι τις, ταῦτά ἐστιν. Ἡ δὲ ἐξῆς διαφορὰ περὶ τὴν μεταχείρισίν ἐστιν· ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ ἐστὶ τις μεταχείρισις, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἀφελῇ λόγῳ.
- 1.1.4 ἡ δὲ διαφορὰ τῶν μεταχειρίσεων αὕτη ἐστίν, ἐν μὲν τῷ πολιτικῷ λόγῳ δεῖ φανερὰς εἶναι· οὕτω γὰρ πολιτικῶς προάγοιτο ὁ λόγος, εἰ παρακολουθοῖεν οἱ ἀκούοντες τοῖς ζητήμασιν, ἐν δὲ τῷ ἀφελῇ οὐ τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ κεκρυμμέναι ἐνίοτε εἰσὶν αἱ ζητήσεις, καὶ οὐδὲ οἷδε τις τί βούλεται λέγειν ὁ λέγων διὰ τὸ μηδεμιᾷ ἐπιβολῇ εοικέναι τὸν λόγον. τὰ δὲ σχήματα ἐν μὲν τῷ πολιτικῷ λόγῳ τραχέα ἐστὶ, σφοδρά, ἐλεγκτικά, βίαια, ἐν δὲ τῷ ἀφελῇ ἀνειμένα, ἀπλᾶ, μηδένα ἔλεγχον μηδὲ ἐξέτασιν τίνα ἐμφαίνοντα, ἀλλὰ κοινότερα καὶ ἀναπεπτωκότα· οὕτω γὰρ ἐκεῖνα ποιεῖ σύντονον τὸν λόγον καὶ πολιτικόν, ταῦτα δὲ ἀφελῇ, ὥς ἂν ἰδιωτικά καὶ ὁμιλητικά ὄντα.
- 1.1.6 Οὐ μὴν οὐδὲ ἡ λέξις ἡ αὐτή αὐτοῖς, ἀλλ' ἔνι τις καὶ ἐν τῇ λέξει διαφορὰ· ἐν μὲν γὰρ τῷ πολιτικῷ λόγῳ ποτὲ μὲν ἀπήρτισται τὸ νόημα, ποτὲ δὲ δεῖ ἄλλῳ νοήματι ἐπιβάλλειν· δεῖ γὰρ μετὰ πάσης ἀσφαλείας καὶ τόνου προάγεσθαι τὸν λόγον. ἐν δὲ τῷ ἀφελῇ οὐκ ἔτι, ἀλλὰ δοκεῖ ἡ λέξις ὥς ἂν τύχη προάγεσθαι [ἀλλ'] ὑπτίαν ἐμφαίνουσα καὶ μηδεμίαν ἐπιτήδευσιν τῆς λέξεως. ἔτι ἐν μὲν τῷ πολιτικῷ λόγῳ ὅ τι ἂν βούληται τις σημαίνειν, ὑπὸ τῆς λέξεως τοῦτο αὐτὸ καὶ ἐμφαίνεσθαι μόνον δεῖ, ἐν δὲ τῷ ἀφελῇ ἡ μία λέξις καὶ ἓν καὶ δύο καὶ τρία σημαίνει ἐνίοτε.

κάλλη δὲ ἐν λέξει ἢ παράθεσις τῶν λέξεων ποιεῖ, οἷον ἵπποφορβὸς ἵππων, συοφορβὸς συῶν. Καὶ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς ὁμοίως λέγομεν διαφορὰν τινα εἶναι τοῦ πολιτικοῦ λόγου πρὸς τὸν ἀφελῆ, καὶ ὅλως ἡ διαφορὰ τῆς ἀφελείας πρὸς τὸν πολιτικὸν λόγον, ὅτι τῆς μὲν ἀφελείας ἐστὶ τὸ ἀπλῶς προχωρεῖν τὸν λόγον καὶ ἔλκεσθαι ἀεὶ τὴν ἀκοὴν κατὰ τὸ ὅμοιον καὶ μηδαμοῦ ἐγκοπὰς εἶναι τοῦ λόγου μηδὲ ἐνίστασθαι πού πρὸς τὴν ἀκοήν· ὅπου δὲ προϊόντος τοῦ λόγου ὑποστροφή γέγονε καὶ ὥσπερ τι πρὸς τὴν ἀκοὴν ἀντέστη ἐκ τῆς ἐγκοπῆς τῆς κατὰ τὴν ὑποστροφὴν, ἐνταῦθα ἀγωνιστικὸν τὸ σχῆμα καὶ λόγος ἤδη τῷ ῥυθμῷ πολιτικώτερος γέγονεν· ἐπιστρέφει γὰρ ἀεὶ τὸν ἀκροατὴν τὰ τοιαῦτα καὶ οὐκ ἔξ ἀπλῶς ἐπακολουθεῖν, ὅπερ ἐργάζεται ἡ ἀφέλεια.

- 1.1.8 Ὡς ἐν τῷ Συμποσίῳ Ξενοφῶν, ἥδη γάρ σοι καὶ τὰ παραδείγματα αὐτῶν ἐκθήσομαι, ἵνα σαφέστερά σοι καὶ τὰ τῆς ἀφελείας θεωρήματα γένηται. αἶ γε μὴν γυναικε ς , ἄλλως τε ἦν καὶ νύμφαι τύχωσιν οὕσα ι , ὥσπερ ἡ Νικηράτου τοῦδε καὶ Κριτοβούλο υ , μύρου μὲν οὐ προσδέοντα ι . καὶ ἡ ὑποστροφή, αὐταὶ γὰρ τούτου ὄζους ι. τοῦτο μὲν οὖν οὕτω δεῖ προσδέξασθαι, οἷον αὐταὶ παρὰ ἀνδρὸς μύρου οὐ προσδέονται, παρ' ἐαυτῶν γὰρ ἔχουσι νύμφαι γε οὕσαι. τηρῆσαί γε ἄξιόν ἐστι τὸ τῆς ὑποστροφῆς τῆς μὲν γὰρ ἀφελείας ἦν προσελθεῖν μέχρι τοῦ μύρου μὲν οὐ προσδέοντα ι, τὸ δὲ τῆς αἰτιολογίας παρατεθὲν κατὰ τὴν ὑποστροφὴν τοῦτο γοργὸν σφόδρα ἐποίησε τὸν λόγον αὐταὶ γὰρ τούτου ὄζους ι, καὶ κινδυνεύει καὶ πολιτικὸς γεγενῆσθαι τῷ ῥυθμῷ ὁ λόγος. Τὰ δὲ περὶ τὴν ἐρμηνείαν πάλιν αὖ ἐννοήματα τῶν ἀφελῶν ἐστίν, οἷον χρήσασθαι, ἂν οὕτω τύχη, καὶ ἀδοξοτέροις ἐννοήμασι.
- 2.1.1 βουληθεὶς γοῦν κατασκευάσαι ὁ Ξενοφῶν, ὅτι πολλοῦ ἄξιός ἐστιν ὁ Κῦρος, σκέψαι πῶς διώκησε τοῦτο. ἡ γὰρ πρότασις πολιτικὴ, καὶ αἱ ἀποδείξεις πολιτικώταται, ὅτι Κῦρος πολλοῦ ἄξιος ἐγένετο, τῶν δὲ ἐννοημάτων τὰ μὲν ἦν πολιτικά, τὰ δὲ ἀφελῆ. πολιτικὰ μὲν τὰ τοιαῦτα, Κῦρος πολλοῦ ἄξιος ἐγένετο· τὸ γὰρ χαλεπώτατον ῥᾶστα κατειργάσατο. τί δέ ἐστι χαλεπώτατον; ἀνθρώπων ἄρξαι. ἄχρι τούτου ἡ κατασκευὴ πολιτικὴ. εἰ γοῦν μετεχειρίζου πολιτικῶς, οὕτως ἂν εἶπες, Κῦρος πολλοῦ ἄξιος ἐγένετο· ὁ γὰρ χαλεπώτατον ἦν, τοῦτο κατειργάσατο, ἀνθρώπων ἄρξαι. διὰ τί; ὅτι οὐ ῥαδίως ἐθέλουσιν οἱ ἄνθρωποι ἄρχεσθαι, ἀλλὰ πολλὰ μὲν δυναστεῖαι, πολλὰ δὲ τυραννίδες κατελύθησαν ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων ἄρχεσθαι. ἄχρις ἐνταῦθα τὰ ἐννοήματα πολιτικά. Ὅταν δὲ ἔλθῃς εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διαφορᾶς καὶ εἴπῃς, ῥαδίον γὰρ ἐστὶ βοῶν καὶ οἴων καὶ πάσης ἀγέλης ἄρξαι μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου, τότε λέγω ὅτι εἰς ἐννοήματα ἀφελέστερα ἀπάγεις τὸν λόγον· ἦθους γὰρ καὶ τρόπου εἰσίν, ἃ τοῦ λόγου τὸ ἀφελὲς ἐτήρησεν.
- 2.1.2 ὁ μὲν οὖν πολιτικὸς πρότασιν προθεὶς τὰ κατασκευαστικὰ παρατίθησιν ἐπιλεγόμενος ἀεὶ τῶν ἐννοημάτων τὰ πολιτικώτερα, οἷον τὸ κατὰ τὰς ἀποβάσεις λέγειν οὐ πολιτικώτερον, νομέας μέντοι ἄρχοντας ἢ πάλιν, οὐδεπώποτε ἠσθήμεθα συστάσας τὰς ἀγέλας, οὐκ ἂν πολιτικὸς εἴποι, οὗτος δὲ κατὰ τὸ πρέπον ἐαυτῷ τοῖς ἐπιχειρήμασι τὸ διαλλάττον παρέσχετο. Ὅπου δὲ κοινὰ τὰ ἐπινοήματα, οὔτε ἡ λέξις οὔτε τὸ σχῆμα τὸ αὐτό· ὅταν γὰρ εἴπῃ, ἔννοιά πο θ ' ἡμῖν ἐγένετο ο , καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ ἀάμπαν κατελύθησαν ν, οὐχὶ δίκας ἔδοσαν, καὶ πάλιν, οἱ δὲ κἂν ὅποσονοῦν ἄρχοντες διαγέγωντα ι· οὐ γὰρ εἶπεν, οἱ κατὰ κράτος ἐλόντες τὰς πόλεις καὶ τὰς ἀρχὰς ἰσχυροτάτας ἐαυτοῖς καταστησάμενοι.
- 2.1.4 Ἔδειξα οὖν σοι ὅτι τῶν ἐννοημάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἀπὸ κρίσεως λαμβανόμενα, τὰ δὲ παντοῖα ἐστὶν ἐννοήματα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἐστὶν ἐξ ἐνδόξων λαμβανόμενα, τὰ δὲ ἐκ μικρῶν καὶ ἀφανῶν. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό σοι, ὅτι παντοίοις ἐννοήμασι χρῶνται οἱ ἀφελεῖς, καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ αὐτοῖς μόνον χρῆσθαι τοῖς ἐκ τῶν ὑποκειμένων λαμβανομένοις, ἀλλὰ καὶ τοιούτοις ἐνίοτε ἐννοήμασιν, ὧν ἄλλος μὲν ἂν τις καταφρονήσειεν, οὐδ' ἂν προσέλθοι διὰ τὸ μῆτε αὐτὰ ἐκ τῶν ὑποκειμένων λαμβάνεσθαι καὶ ἄδοξα τυγχάνειν, οἱ δὲ ἀφελεῖς οὐκ ἀπέχονται τούτων. Τὸ μὲν δὴ κατὰ τὴν μεταχείρισιν τῶν ἐννοημάτων τοιοῦτόν ἐστιν, καὶ ἔτι τὸ μὴ ὡς εἰς πρότασιν

λέγεσθαι τὰ λεγόμενα κατασκευαστικά τοῦ προκειμένου, ἀλλ' ἀδήλου ὄντος πρὸς ἃ λέγεται, οὕτω προχωρεῖν τὸν λόγον, οἷον μὴ προθεῖς ὅτι βούλεται ἀποδείξαι πολλοῦ ἄξιον Κῦρον ἐπάγει ἔννοιά πο θ' ἡμῖν ἐγένετο, καὶ προλαβὼν πάντα τὰ προκατασκευαστικά, ἐξ ὧν χαλεπὸν ἐστὶν ἀνθρώπων ἄρχειν, χαλεπώτερον τῶνδε καὶ τῶνδε, οὕτως ἐπήγαγεν, ἀλλὰ μὴν Κῦρος πλείστων ἀνθρώπων ἦρξε· Κῦρος ἄρα πολλοῦ ἄξιος ἐγένετο.

2.1.5 καὶ αὕτη ἐστὶν ἀφελοῦς λόγου μεταχείρισις, ὅταν μὴ φανερόν ᾗ ὡς πρότασις τὸ λεγόμενον. Δεῖ δὲ πολλάκις καὶ τὰ νοήματα μὴ πάντα ἰσχυρὰ εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν πολιτικῶν λόγων, ἀλλ' ἔνια καὶ ὑφειμένως τιθέναι, καὶ τὰ ἥττω δοκοῦντα εἶναι, ἔνια δέ, εἰ οἷόν τε, ὡς καὶ γέλωτος ἄξια ἂν φανείη, ὡς καὶ ἐν τῷ Συμποσίῳ εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου φησὶν ἅλ λ' ἔμοιγε δοκεῖ τῶν καλῶν ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον τὰ μετὰ σπουδῆς πραττόμενα ἀξιομνημόνευτα εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς ἡθους ἐχόμενόν ἐστι τὸ νόημα, ὅτι δεῖ καὶ τὰ μετὰ παιδιᾶς πραττόμενα τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀποδέχεσθαι.

2.1.6 καὶ τοῦτό ἐστι τὸ θεώρημα τοῦ ἀφελοῦς λόγου, ὅτι μὴ ἐκ παντὸς τρόπου διώκειν τὰ ἔνδοξα καὶ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ δοκοῦντα φαῦλα εἶναι καὶ εὐκαταφρόνητα. Κατὰ μὲν οὖν τὴν ἀπαγγελίαν ἀμφοτέρω τὰ ἐννοήματα οὐκ ἐστὶ τραχέως εἰρημένα οὔτε τὸ ἔννοιά πο θ' ἡμῖν ἐγένετο, οὔτε τὸ ἅλ λ' ἔμοιγε δοκεῖ· ἐπειδὴ γὰρ ἐδόκει τὸ ἐν τῷ Συμποσίῳ εἰρημένον ἄδοξον εἶναι τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς διηγέσθαι, καὶ οὐδεὶς ἂν πολιτικὸς τοῦτο ἐποίησεν ἀδόξου ὄντος αὐτοῦ, μετὰ παραιτήσεως προήγαγεν ἅλ λ' ἔμοιγε δοκεῖ.

2.1.7 εἰ δὲ ἀπὸ ὀνόματος ἦρξατο αὐτῷ λόγος ἀποφαντικοῦ, οἷον δοκεῖ δ' ἔμοιγε, σκληρότερος ἂν ἐγένετο ὁ λόγος καὶ μᾶλλον Κριτίου ἔδοξεν ἂν εἶναι ἢ τινος τῶν τοιούτων. Κατὰ δὲ σχῆμα σχήματι ἀνειμένω· οὐ γὰρ διατεινόμενος ἂν ἐποίησεν, ὡς ἂν τις τῶν πολιτικῶν εἶπεν, οὐχὶ τὰ αὐτὰ παρίσταται μοι γινώσκειν τοῖς πολλοῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν σπουδαίων· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ οὐκ ἄλλα τινὰ οἶονται [γὰρ] αὐτῶν ἀξιομνημόνευτα εἶναι ἐν τῇ σπουδῇ τὰ πραττόμενα, ἔμοι δὲ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον· ἀλλ' οὐδὲν ἥττον δοκεῖ τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς μνήμης τυγχάνειν ἄξια, ἢ ἃ ἂν σπουδάζοντες πράττοιεν.

2.1.8 οὐχ οὕτως οὖν προήγαγεν, ἀλλ' ἀνειμένω τῷ σχήματι καὶ ἐξηλλαγμένως ἅλ λ' ἔμοιγε δοκεῖ, εἴτα κατὰ τὸ ἰδίωμα τοῦ λόγου ἡθους ἐχόμενα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ πάλιν φησὶν, ὡς δὲ ἵπποδρομία ἔληξε ν. ἀνειμένον δὲ καὶ ἀναπεπτωκὸς εἶναι δοκεῖ τὸ σχῆμα, πολιτικὸς δ' ἂν οὐχ οὕτως ἐποίησεν, ἀλλὰ συντονώτερον, ὅποι δὴ ἵπποδρομία ἔληξεν, ἢ τοιούτῳ τινὶ τρόπῳ. Ποικίλως δὲ τοῖς σχήμασι χρῶνται οἱ ἀρχαῖοι ἀφελεῖς τε καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες· ἃ γὰρ ἐν πολιτικῷ λόγῳ δριμύν τὸν λόγον ποιεῖ, ἐνθάδε ἀφελῇ ἐργάζεται.

2.1.9 καὶ τὸν ῥυθμὸν δὲ τῆς ἀπαγγελίας τοιοῦτον εἶναι δεῖ οἷον προῖεναι καὶ ἐμβαίνειν μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ ἐπικείμενον ἐπείγεσθαι, οὐχ ὥσπερ ἐν τοῖς πολιτικοῖς τὰς [τε] ποιότητας παρατιθέασιν, ὅταν λέγωσιν ἢ δεινότατα ἀπάντων ἢ ἐφ' ᾧ πάντες ἀγανακτήσετε ἢ σχέτλιον γὰρ τοῦτό γε· πρὶν γὰρ τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν τὴν ποιότητα οἱ πολιτικοὶ παραδεικνύουσι, καὶ ποτὲ μὲν πρὸ τῶν πραγμάτων, ποτὲ δὲ μετὰ τὰ πράγματα ἐπάγοντες. εὐρυθμίας δὲ καὶ τοῦτο καίτοι τότε ἐν τῇ κρατίστῃ πόλει ὑπὸ τῶν ἀρίστων κριθέντα τοῦ καλλίστου γέρως ἀξιοθῆναι ποίων ἔτι τεκμηρίων προσδεῖται τῆς τε πρὶν ἄρξαι αὐτὸν ἀρετῆς; τοῦτο δ' εὐρυθμίαν ἐν τῷ λόγῳ εἰργάσθαι καί μοι δοκεῖ, τὸ δὲ τὴν εὐρυθμίαν ἀπειργασμένον ἐστὶ τὸ ἐμπεριβαλόντα τὰ νοήματα καὶ ἀπαρτίσαντα στησαι τὸ νόημα, ὥστε καὶ τὸ μετὰ ταῦτα ῥηθὲν μηκέτι ἠνῶσθαι, ἀλλ' ἐτέρου ἀρχὴν λόγου δοκεῖν εἶναι· τί γὰρ φησιν; ὅσα δὲ ἐπεὶ ἐπ' ἀνδράσιν ἐγένετο ο. οὐ πολλοῦ δὲ ὁ Ξενοφῶν χρηταί τούτῳ τῷ σχήματι· ἔστι γὰρ σκληρότερον καὶ δικανικώτερον, ἀποδεδειγμένοις πράγμασιν ἢ ὡς βιαζόμενοι ἢ ὡς τι σφόδρα δοκοῦντες λέγειν τὰ τοιαῦτα ἐπάγειν εἰώθαμεν. πλὴν τό γε κατὰ τὴν ἄλλην αὐτοῦ εὐρυθμίαν θαυμαστὸν καὶ τοῦτο γέγονε

τὸ συνεχεῖς τὰς διαστάσεις ἐνὶ πνεύματι λόγου γεγονέναι, καίτοι τότε ἐν τῇ κρατίστῃ πόλει ὑπὸ τῶν ἀρίστων κριθέντα τοῦ καλλίστου γέρωσ ἀξιωθῆναι· καὶ τὸ πολλὰ νοήματα καθ' ἐν ἑκάστον πρὸς μίαν λέξιν εἰπεῖν δυνάμεως καὶ ῥυθμοῦ. Καὶ τοῖς ὀνόμασι δὲ χαίρουσιν οἱ ἀφελεῖς ἀπὸ ἐτέρου ἐπὶ ἕτερον αὐτὰ μεταφέροντες, ὡς καὶ ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ ὁ Ξενοφῶν πολλοὺς φησὶν ἐραστὰς τῆς ἑαυτοῦ φιλίας ἐποίησαν· ὁ γὰρ ἐραστῆς ἄλλου τινὸς δοκεῖ ὄνομα εἶναι.

- 2.1.10 καὶ πάλιν, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους, πάλιν ἐνταῦθα ἐλάττονι ὀνόματι τοῦ πράγματος ἐχρήσατο· τὸ γὰρ τῶν ἀκολούθων ἐπὶ δούλων μᾶλλον εἴωθε λέγεσθαι, ὁ δὲ τοὺς ἐπομένους καὶ τοὺς τελευταίους τοῦ στρατοπέδου οὐκ ὥκνησεν ἀκολούθους ὀνομάσαι. καὶ ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι θαυμάζω οὖν φησὶ πῶς ποτε Σωκράτην ἐπείσθησαν Ἀθηναῖοι περὶ τοὺς θεοὺς μὴ σωφρονεῖν. μετήνεγκεν ἐνταῦθα ὡς ἴδιον τοῦ εἵδους τοῦ λόγου. Δεῖ μέντοι κάκεῖνο ὁρᾶν, ὅπως ὑφειμένα διὰ τὸ ἀφελὲς τιθεῖς ὀνόματα οὐδὲν ἥττον ἐν τῷ οἰκείῳ τρόπῳ ἐμφαίνει καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πράγματος, ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ φησι τοῦ λόγου, πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην ὡς ἄξιός εἴη θανάτου τῇ πόλει· ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτοῦ τοιαύδε τις ἦν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὐς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζω, ἕτερα \*\* δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρω.
- 2.1.11 τὸ γὰρ ἐθαύμασα καὶ πολλάκις οὐ μικρῶν ἔμφασίς ἐστιν, ἐδήλωσε δὲ καὶ τὰ ἐπενεχθέντα. πολιτικὸς μὲν οὖν ἀμφοτέρως ἂν εἰρήκει τὰς δυνάμεις οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις· ὁ δὲ τὴν ἀπλὴν δύναμιν εἰπὼν ἠρκέσθη. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἐπινοήματα ἔστιν ὅτε ταυτά, ἡ δὲ μεταχείρισις τὴν διαφορὰν ποιεῖ τοῦ λόγου.
- 2.1.12 ὁρᾷς δὲ καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀφέλειαν τῶν ὀνομάτων. ὄντος γὰρ τοῦ ὑποκειμένου ὀργῆς ἀξίου καὶ ἐπιτιμήσεως· ἡ γὰρ ποιότης αὐτοῦ τοιαύτη, τῷ Σωκράτῃ τοσούτου ἄξιον ἄνδρα κατακεκρίσθαι, ὅμως οὕτως ἀφελῆς ἄνθρωπος πολλάκις φησὶν ἐθαύμασα. καὶ οὐκ εἶπεν ἐφ' ᾧ τις ἂν ὀργισθεῖ ἢ ἐφ' ᾧ ἄξιον ἐπιτιμῆσαι. ἐν γὰρ τῷ ἀφελεῖ λόγῳ οὔτε βία ἐστὶν οὔτε θυμὸς οὔτε σφοδρότης, οὐδὲ ἡ διάθεσις ἢ τῶν πραγμάτων τοιαύτη τίς ἐστιν, οὐδ' ὡς ἐπισημῆνασθαι τὴν φύσιν τοῦ ἐπαγομένου, καὶ τούτῳ μάλιστα χαρακτηρίζεται τὸ εἶδος τοῦ ἀφελοῦς λόγου. Καλὸν δὲ καὶ περὶ ὧν τις οἶδεν ὡς ζητοῦντά τι λέγειν.
- 2.1.13 τίσι ποτὲ λόγοις οὐ γὰρ εἶπεν οὐ κατηγορίαις οὐδὲ συκοφαντίαις, ὁ πολιτικῶς ἤρμοζεν, ἀλλὰ τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισα. καὶ τὸ ἐν γένει εἰπεῖν μὴ κατ' εἶδος Ἄνυτος καὶ Μέλητος, ἀλλ' οἱ γραψάμενοι Σωκράτην. καὶ ἐπαλλαγαὶ πρόπουσι τῷ ἀφελεῖ λόγῳ, ἀδικεῖ μέν, ἀδικεῖ δέ. Εἴτα καὶ τῶν ἐξῆς αἱ μὲν ἀποδείξεις πολιτικώταται· μάχην γάρ, δοκεῖ, δείκνυσιν πρὸς τὰ προσόντα τῷ θαυμάσιον δέ μοι κάκεῖνο φαίνεται τὸ πεισθῆναί τινας ὡς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρε· ὁ δὲ [πρῶτον μὲν] οὐ πρότασιν θεὶς οὕτως ἐπάγει τὰ κατασκευαστικά, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπεξέρχεται τὰ πράγματα, πρῶτον.
- 2.1.14 δεῖ δὲ τὴν μεταχείρισιν τῶν κατασκευαστικῶν ὁρᾶν· πολιτικὸς μὲν γὰρ τὰ ἐν γένει ἂν ἐκλαβὼν ἔλεγεν, ὅπως μὲν ἦν σώφρων, ὅπως δὲ ἐγκρατής, ὅπως δὲ πᾶσι πόνοις ἀντεῖχεν, ὁ δὲ τὰ κατ' εἶδος γαστροδὸς φησὶν ἐγκρατής καὶ ἀφροδισίων, καὶ πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος πῶς εἶχεν; εἴτα ἔμιξε τὰ μεγάλα τοῖς μικροῖς, πῶς ἂν οὖν ἡ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἢ λίχνους ἐποίησεν; Πολλάκις δὲ οἱ ἀφελεῖς καὶ ἐπηγμένοις ἔξωθεν παρὰ τὰ ὑποκείμενα χρῶνται ἐπινοήμασιν, οἷον οὐδεπώποτε ἡσθήμεθα τὰς ἀγέλας συστάσας ἐπὶ τὸν νομῆα, καὶ ὅσα τοιαῦτα.
- 2.1.15 οὐ πρέπει ἀνδρὶ πολιτικῷ· καὶ γὰρ εἰ καὶ οἱ πολιτικοὶ χρῶνται τίσιν ἔξωθεν ἐπινοήμασιν, οἷον εἴ τις ἐκ παραδειγμάτων λέγοι ἢ ἐξ ἱστοριῶν ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς τοιούτου τρόπου, ἀλλ' οὖν γε τοῖς προσηρτημένοις πρὸς τὸ πρᾶγμα χρηστέον, ὅθεν εἰώθασιν θεραπεύειν τὰ τοιαῦτα ἢ αἰτιολογίας ἢ ἐπαγγελίας, οἷον ἐν ἐκ πολλῶν ἵνα τοίνυν γνῶτε ὡς οὐδέ ἐστι τοῦ τῆς πόλεως

ἥθους κύριον ποιῆσαι τοιοῦτον νόμο ν, εἴθ' ἑξῆς λέγονται χρήματ α. ἐν δὲ τῷ ἀφελεῖ ἐπηγμένα νοήματα ἐκ πάντων ἐστὶ σχεδὸν τῶν ἐν τῷ βίῳ. τὰ δὲ προστιθέμενα ἔξωθεν μέγεθος ἐργάζεται ἐν τῷ λόγῳ, ὅταν ἔνδοξον ἢ ὄνομα ἢ τόπος. Τηρητέον οὖν ἐν παντὶ ὡς οἱ τε ῥυθμοὶ τὰ τε σχήματα τὰ τε ὀνόματα πρέποντα τῷ ἀφελεῖ λόγῳ εἴη, τὰ τε ὁμοιόρυθμα τῶν νοημάτων, οἷον λεγόμεν α, πραττόμεν α, βουλευόμεν α, καὶ τὰ σχήματα πάντα μὲν εἰδέναι τὰ τούτοις πρέποντα, πανταχοῦ δὲ \* τὸ ἀφελὲς τὸ ἐν αὐτοῖς τηρεῖ.

2.1.17 Λέγομεν δὲ ὅτι πολλαχοῦ κοινὰ θεωρήματά ἐστι καὶ τῶν ἀφελῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, αὐτίκα τὸ ἐπισημήνασθαι περὶ πραγμάτων ὧν ἂν μέλλῃς λέγειν καὶ τὸ ἐπεσκέφθαι αὐτῶν τὴν φύσιν καὶ τὸ ἀντιπίπτον πρὸς τὸ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον, ὅτι περὶ μικρῶν καὶ φάυλων διαλέγῃ· ἀφελουῖς καὶ τὸ τοιοῦτον, Φίλιππος ὁ γελωτοποιὸς παρῆλθε, καὶ ἔκλαιεν, καὶ ὅτι οἱ ἐν τῷ συμποσίῳ κατακείμενοι ἐγέλων, καὶ ὁ Συρακόσιος θαύματα παρείχετο. ταῦτα γὰρ πάντα κοινὰ ἐστὶ καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἀφελῶν. ἡ δὲ μεταχείρισις τῶν εἰσαγομένων ἰδίᾳ τοῦ ἀνδρός, ἐπεὶ καὶ ἡ ἐνταῦθα ἐπαγγελία κοινὴ ἐστίν, οἷς δὲ παραγενόμενος ταῦτα γινώσκω δηλῶσαι βούλομαι. ἢ ἀλλὰ τὸ μετὰ τὴν ἐπαγγελίαν οὐκέτι κοινόν, ἀλλὰ καινοπρεπές· ἐπαγγειλάμενος γὰρ οὐκ εἶπε τὸ ἐπακόλουθον τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν περὶ αὐτόν· οἷς μὲν γὰρ παρεγένετο, ταῦτα ἦν τὰ ἐν Καλλίου γενόμενα· ὁ δὲ οὐ ταῦτα λέγει εὐθύς, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν ἐξ ἧς ἤρξατο ταῦτα γίνεσθαι, δοκεῖ δὲ τὸ τοιοῦτο ἀφήγησις εἶναι μᾶλλον. ΠΕΡΙ ΗΘΩΝ.

3.1.1 Δεῖ δὲ ποικίλον εἶναι καὶ τὸν ἀφελῆ λόγον, μάλιστα ἐν τῷ τοιούτῳ εἶδει, καὶ ὅπου μὲν σεμνότητα ἐργάσασθαι, ὅπου δὲ καὶ περιβολὴν, ὅπου δὲ ἀξίωμα, ὅπου δὲ καὶ ἥθος ἐνδείξασθαι καὶ χάριν, ὅπου δὲ καὶ γέλωτα, εἰ οἷόν τε, ὥσπερ ἔχει κἀνταῦθα, Φίλιππος τε ὁ γελωτοποιὸς κρούσας τὴν θύρα ν. τὸ μὲν γὰρ ἥθος χάριεν πάνυ, ὅπερ ἐστὶν ἀφελουῖς λόγος· τὸ γὰρ ἀφαιρεῖν τὰς ἐπιβολὰς καὶ αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασι καὶ ἀκολουθεῖν τῶν πραγμάτων τῇ φύσει καὶ μὴ δεδιέναι τὴν σμικρότητα αὐτῶν καὶ ταπεινότητα ἀπλῆς ψυχῆς καὶ γενναίας, ὅθεν καὶ λόγων τέχνη ἐυρέθησαν, ἐξ ὧν ἐδυνήθη μέγεθος προσλαβεῖν καὶ τὰ μὴ ἔχοντα ἐν αὐτοῖς φύσει μεγέθη, καὶ ποτὲ μὲν τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐν αὐτοῖς ἐμφαινόμενα, τὰ δὲ καὶ ψεῦδός τι ἐμφαίνειν, ὥσπερ ἔχει καὶ τοῦτο, αἰεὶ σὺ ἐπισκώπτεις ἡμᾶς, ὅτι σὺ μὲν Πρωταγόρᾳ πολὺ ἀργύριον δέδωκας ἐπὶ σοφίᾳ· τοῦτο γὰρ βραχεῖαν μὲν ἐμφαίνει χάριτα, ἅμα δὲ καὶ κακοθήειαν ἔχει τινά. Καὶ τὰ μὲν τινὰ τοιαῦτά ἐστιν ἐννοήματα, ὥστε μὴδὲν αὐτοῖς προσυπακούεσθαι, τὰ δὲ τινὰ τοιαῦτα, ὥστε ἥθος ἔχειν καὶ τὸ ἥθος οὐχ ἔν οὐδὲ ἀπλοῦν, ἀλλὰ διάφορον, τὸ μὲν χάριεν ἥθος, τὸ δὲ τι ἀγαθὸν ἥθος, τὸ δὲ γλυκύτητα ἐμφαίνειν, τὸ δὲ χρηστότητα, τὸ δὲ τι τοιοῦτόν ἐστιν ἥθος, ὥστε αὐτόθεν πολλὴν σεμνότητα ἐμφαίνειν, ὥσπερ ἔχει καὶ τοῦτο, Αὐτόλυκος μὲν οὖν παρὰ τὸν πατέρα ἐκαθέζετο· σεμνῶς μὲν οὖν πάνυ καὶ τῇ ἐννοίᾳ ποιῆσαι τὸ μειράκιον παρὰ τὸν πατέρα καθίσει.

3.1.2 σεμνὰ γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐννοήματά ἐστι, μάλιστα δὲ τὸ ἥθος διεφύλαξεν αὐτῷ τὸ μὴ ἐπεξεργασίᾳ χρῆσασθαι τῇ παρ' αὐτοῦ, οἷον εἰ ἔλεγεν, Αὐτόλυκος μὲν οὖν παρὰ τὸν πατέρα ἐκαθέζετο, ὥσπερ ἐχρῆν υἱὸν ὄντα μετὰ πατρός, τὸ δὲ τοιοῦτον πολιτικόν. ἀφήκεν οὖν ἐμφαίνεισθαι τὸ ἥθος καὶ τὴν σεμνότητα. Τὰ μὲν γὰρ τινὰ, ὡς ἔφην, ὑποκαθήμενον καὶ ὑπονοούμενον ἔχει τὸ ἥθος, ὅποῖόν ἐστι τὸ προειρημένον αἰεὶ σὺ ἐπισκώπτεις ἡμᾶς, τὰ δὲ τινὰ ἀπλᾶ ἐστὶ καὶ οὐδεμίαν κακοθήειαν ἐμφαίνει, ὡς ἔχει καὶ τοῦτο, οἱ μὲν τινες χρισάμενο ι, οἱ δὲ καὶ λουσάμενο ι· τοῦτο γὰρ οὐδὲν πλέον ἐμφαίνει ἢ τὸ γενόμενον.

3.1.3 ὅπου δ' ἂν αἱ ὑπόνοιαι πονηραὶ ὧσι καὶ λυπῶσι τὸν λόγον, δεῖ τὸ παρὰ σοῦ εἰσαγόμενον ἐπανορθοῦσθαι τὸ ἄτοπον οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ ταῖς παρὰ σοῦ προσθήκαις, οἷον εὐθύς μὲν οὖν ἐννοήσας τις τὰ γινόμενα ἡγήσατο· ἂν φύσει βασιλικόν τι τὸ κάλλος εἶνα ι, καὶ ἡ παρ' αὐτοῦ προσθήκη, ἄλλως τε ἦν καὶ μετ' αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης, καθάπερ Αὐτόλυκος, κέκτηται τις αὐτὸς περὶ κάλλους γὰρ ὄντος τοῦ λόγου οὐκ ἂν τις ἀπόσχοιτο τὸ μὴ οὐ πρὸς κακοθήειαν τὰ

τοιαῦτα προσδέχεσθαι. Πρῶτον οὖν τὸ ἥθος εἶναι δεῖ τοῦ ἀφελοῦς λόγου χρηστότητα ἐμφαίνον· ἡ γὰρ χρηστότης γνώμης ἐστὶν ἀρετὴ καὶ ἀπὸ τῆς διανοίας καὶ γνώμης προαίρεσις καὶ τρόπων ἐπιείκεια.

3.1.4 οὐ δεῖ δὲ οὐδὲν σημαίνεσθαι τὸ ἥθος αὐτὸ καθ' αὐτό, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀκούουσι καταλείπεσθαι, ἵνα ἀνεπιβούλευτον εἶναι δοκῇ· διὰ τοῦτο οὐδ' ἐπισημαίνεσθαι χρὴ οὔτε τὰ δεινὰ ὡς δεινὰ οὔτε τὰ φοβερά ὡς φοβερά, ἀλλὰ ἐξαρκεῖ μοι μόνον εἰπεῖν, Τισσαφέρνης δὲ διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν· ἐξήρκεσε γὰρ αὐτῷ ἐκ τοῦ γένους ἐνδείξασθαι ὁποῖόν ἐστι διαβάλλειν ἀδελφὸν πρὸς ἀδελφόν· τὴν μέντοι ποιότητα καὶ τὴν διάθεσιν ἣτις αὐτοῦ καταλείπει σκοπεῖν· εἰ δὲ ἀγωνιστικῶς προῆγες αὐτό, τοῦτο ἂν εἶπες, οἷον πρᾶγμα δεινότατον πάντων καὶ ὠμότατον ἐνεβάλετο εἰς τὴν ψυχὴν Τισσαφέρνης· ἐὰν δὲ ἐξᾶραι θέλης καὶ θεῖναι καὶ αὐτὰ τὰ νοήματα, δι' ἃ οὐκ ἔδει γενέσθαι τὴν διαβολήν, ἐποίσεις· οὔτε τοὺς θεοὺς αἰδεσθεῖς οὔτε τὴν δίκην οὔτε τὸ πρᾶγμα ὡς δεινότατον. ἃ γὰρ ἂν τις ἥθους ἔχεσθαι νομίση παρὰ τοῖς τοὺς πολιτικούς λόγους μεταχειριζομένοις, ταῦτα καὶ ἐπὶ τούτοις ἥθος ἐμφαίνειν δύναται· ἂν, ἔλαττον μέντοι· ἄλλον μὲν γὰρ παρ' ἐκείνοις τρόπον ἐστὶ καὶ ἄλλο τι δηλοῖ, ἄλλον δὲ παρὰ τούτοις· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπαινιττόμενόν τι ἢ ἕτερόν τι ὑποδεικνύντα, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ ἐναντίον οὗ λέγεις ἔστιν ἐνδείξασθαι, ἐνταῦθα δὲ οὐ, ὡς ἂν ἀφελείας δεῖγμα καὶ ἀπλότης διανοίας. παραδείγματος δὲ ἔνεκα κείσθω παρ' ἀμφοῖν· ὁ μὲν Δημοσθένης ἥθος ἐμφῆναι βουλόμενος τί φησι; πάνυ τοίνυν προσῆκον ἂν εἴη τοιοῦτον περὶ πλείστου ποιεῖσθαι ὑμᾶς, καὶ ἄνδρα εὐεργέτην δικαίως ὀνομάζειν. Ξενοφῶντος δὲ ἥθος καὶ ἡ χεὶρ αὐτῷ ἐπηκολούθησε, ὥστε σαφῶς τὴν τάξιν ἐξετάζοντες ἐφ' ἑκατέρᾳ αὐτῶν εὖροιμεν ἂν τὸ ἥθος. Τὰ δὲ ἥθη ὁ Ξενοφῶν ἐργάζεται πρῶτον μὲν πρὸς τὰ ιδιώματα ἀφορῶν τῶν προσώπων περὶ ὧν ἂν ποιούμενος τοὺς λόγους τυγχάνη, ἔπειτα τοὺς καιροὺς ὁρῶν καὶ πρὸς τούτοις τὰς περιστάσεις καὶ τὰ συμβεβηκότα καὶ τὰ παρόντα αὐτοῖς καὶ τὰ παρακολουθοῦντα, ἐξ ὧν συλλογιζόμενος ἦθη εὕρισκει ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς λόγοις καὶ νῆ Δία γε καὶ πάθη.

3.1.5 ἵνα δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν βιβλίων ἄρξηται τις, ἐν τῷ Συμποσίῳ πᾶσα μὲν ἀρετὴ ἐστὶ, ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ ἀπλότης τῆς διανοίας ἐστὶ τῶν λεγομένων, ὃ οὕτω τις ἂν ἥθος εἴποι· καὶ σχεδὸν ὁ λόγος ἅπας οὕτω προῆκται. πόθεν οὖν τοῦτο ὑπῆρξεν αὐτῷ; τῷ ἰδεῖν τὸν καιρὸν καὶ τὸ πρᾶγμα ὁποῖον καὶ τὰ παρακολουθοῦντα φύσει, οἷον ὁποῖον μὲν τι τὸ συμπόσιόν ἐστι καὶ τίνα ἐν συμποσίῳ λέγεσθαι τε καὶ γίνεσθαι συμβαίνει. πρὸς ἃ προορῶν ἀπειργάσατο τὸν λόγον, οἷον εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ τῶν καλῶν κάγαθων ἀνδρῶν οὐ μόνον τὰ μετὰ σπουδῆς πραττόμενα ἀξιωμακρόντα εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς. ἥθους ἐχόμενόν ἐστι τὸ νόημα, ὅτι δεῖ καὶ τὰ μετὰ παιδιᾶς πραττόμενα τῶν μεγάλων τε καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀποδέχεσθαι, καὶ ἔστι τὸ θεώρημα τοῦ ἀφελοῦς, ὅτι μὴ ἐκ παντὸς τρόπου δεῖ διώκειν τὰ ἐνδοξα καὶ τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ δοκοῦντα φαῦλα εἶναι καὶ εὐκαταφρόνητα. πάλιν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι τὸ ιδίωμα καταμαθὼν τῆς Σωκράτους προαιρέσεως, πρὸς τοῦτο ἀπιδὼν προσαγόχε τὸν λόγον· ὄντος γὰρ τοῦ ὑποκειμένου ὀργῆς ἀξίου καὶ ἐπιτιμήσεως τὸ Σωκράτην τοσοῦτου ἀξίον ἄνδρα κατακεκρίσθαι, ὅμως οὗτος ὡς ἀφελὴς ἀνὴρ ἥθος κἀνταῦθα ἐνεδείξατο, πολλάκις φησὶν ἐθαύμασεν, οὐχὶ δὲ εἶπεν, ἐφ' ᾧ τις ἂν ὀργισθεῖν ἢ ἐφ' ᾧ ἀξίον ἐπιτιμῆσαι. δεῖ μέντοι κάκεῖνο ὁρᾶν, ὅπως ὑφειμένα διὰ τὸ ἀφελὲς τιθεῖς ὀνόματα οὐδὲν ἥττον ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ ἐνέφηνε τὸ μέγεθος τοῦ πράγματος· τὸ γὰρ ἐθαύμασα καὶ τὸ πολλάκις οὐ μικρῶν ἐστὶν ἔμφασις. πάλιν ἐν τῇ Παιδείᾳ ὅρα πῶς μετεχειρίσατο εἰπὼν, ἔννοιά ποθ' ἡμῖν ἐγένετο. τὸ μὲν οὖν νόημά ἐστιν ὅν τρόπον Κῦρος παῖς ὧν ἐτρέφετο καὶ τίνος παιδείας μετέσχεν, καὶ τίνα ἔργα ἔπραξε, καὶ ὡς εὐδαιμονέστατος ἀνθρώπων ἐγένετο, τοῦτο δὲ ἄλλο τι βούλεται τῷ ἀνδρὶ· οὐ γὰρ Κῦρον ἐγκωμιάσαι προήρηται οὐδὲ μέλει αὐτῷ ὅν τρόπον ἐπαιδεύθη ὁ Κῦρος ἢ ἐτράφη, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἡθελί προάγει τὸν λόγον, ὑπογραφῇ κέχρηται ὁποῖόν τινα δεῖ εἶναι τὸν ἀγαθόν

ἄνδρα καὶ τίνι τροφῇ καὶ τίνι παιδείᾳ χρῆσθαι, καὶ ὅποιον μὲν δεῖ εἶναι ἔτι ἐν παιδίῳ ὄντα, ὅποιον δὲ ἐπειδὴν μειράκιόν τις γένηται, τίνα δὲ ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα προσήκοντα τῷ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ ἀνδρί, ὃ δὲ Κῦρος ἄλλως ὀνομά ἐστιν αὐτῷ. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι μετακεχρίσται τοὺς τοιούτους τῶν λόγων· ἐκεῖ γὰρ αὐτῷ καὶ περὶ πλείονων εἴρηται ὃν τρόπον δεῖ τῇ πατρίδι τῇ ἑαυτοῦ προσφέρεσθαι καὶ τοῖς φίλοις καὶ ἐν τοῖς οἰκείοις πᾶσιν· οὐ μέντοι εἴρηται γε ὑποθετικῶς, οἷον οὕτω χρὴ τοῦτον τὸν τρόπον τοῖς φίλοις προσφέρεσθαι, οὐδὲ χρὴ τοῦτον τὸν τρόπον τοῖς ἀδελφοῖς· οὐδὲ χρὴ πρότερον ἐπίδειξιν εἶναι πολιτείας, πρὶν ἂν ἀνὴρ τις γένηται σοφός τε καὶ ἐπιστήμων πραγμάτων, ἀλλ' ὑποθεῖς ἕτερα πρόσωπα διδάσκει σε ὃν τρόπον χρὴ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ὅποιον καὶ Χαιρεφῶντα λέγει διαφερόμενον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, εἰπέ μοι, ἔφη, σὺ μόνος οὐ γινώσκεις ὅτι οὕτω χρὴ τοῖς ἀδελφοῖς προσφέρεσθαι, ἀλλὰ πρόσωπον ἕτερον ὑπέβαλλεν. ὅταν οὖν θέλῃς ἐν ἡθελὶ λόγον προαγαγεῖν, οὐχ ὑποθετικῶς εἰσάγεις, τάδε χρὴ ποιεῖν ἢ τάδε, ἀλλὰ πρόσωπον ἕτερον ὑποθεῖς ἃ ἂν βούλῃ τινὰ ποιεῖν λέγεις, ὅτι ἐκεῖνος ἦν τοιοῦτος καὶ τάδε ἐποίει. Ἔστι δὲ οὐ μόνον τὸ εἶδος τοῦ ἡθελος δοκεῖν παρέχεσθαι ἐν τῷ λόγῳ τῷ κατὰ τὴν ἀπλότητα τῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἐναντίον τούτου, οἷον σκληρότερον καὶ ἀπηνῆ περιθεῖναι λόγον, ὅταν τοιοῦτόν τι ὑποτεθῇ, καὶ πάλιν αὖ εἰ ἐρῶντί τινι οἰκείους λόγους περιθεῖναι, καὶ πᾶσιν ὁμοίως πρὸς τὰ πάθη ἀφορῶντα, ὃν τρόπον καὶ ἐν τῇ Παιδείᾳ ἐκ τῶν περιστάντων πάθη εἰργάσατο, ὅποσα περὶ τε Ἀβραδάτου καὶ τῆς ἐκείνου γυναικὸς εἴρηται· ἡ δὲ πᾶσα ἀρετὴ τὸ διαφυλάξαι καὶ τηρῆσαι τὰ ιδιώματα ἐκάστου, ὥσπερ ἦν.

3.1.6 οὕτω πεποίηκε τὸν Κυαζάρην διὰ παντὸς ὀργίλον καὶ ἵνα ἄλλον ἔχοντά τι ἐν τῇ ψυχῇ ιδίωμα· ταῦτα γὰρ ἡθελ μεγάλη ἐργάζεται ἐν τῷ λόγῳ· φυλάξαις δ' ἂν, ἐὰν ἐπακολουθήσῃς τῇ προτέρᾳ διανοίᾳ καὶ τῇ προαιρέσει τοῦ λόγου, τί σοι βούλεται σκοπῶν καὶ πρὸς τὸ ιδίωμα ἀφορῶν περὶ οὗ ἂν λέγῃς. Τὰ δὲ ἡθελ ἐν ταῖς ἀφελείαις τόνον λαμβάνει καὶ σεμνότητα, ὅταν τις ἐμφανίζων τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἐπὶ μόνῃς τῆς ἐννοίας τὸ ἡθελ καταλείπῃ, οἷον εἰ ἔλεγες σὺ ἐνσημαινόμενος, ἔδοσαν δὲ οἱ θεοὶ καὶ ἐτίμησαν Χεῖρωνα, ὥσπερ χρὴ, δίκαιόν τε τὰ τοῦ καλοῦ πεποιημένον ἀγασθέντες αὐτοῦ, ὅτι δίκαιός τε ἦν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἐπετήδευσεν· ἐν γὰρ τούτοις ἐμφανίζεις τὴν σεαυτοῦ γνώμην πῶς ἔχεις περὶ τοὺς τοιούτους ἄνδρας· τῷ δὲ Ξενοφῶντι ἐξήρκεσε μόνον ἐπὶ τῆς ἐννοίας ἀποσιωπῆσαι, Χεῖρωνα δὲ διὰ δικαιοσύνην καὶ τὰ ἐξῆς.

3.1.8 Ἔστι δὲ τῆς ιδιότητος τοῦ ἀνδρὸς καὶ πάντων τῶν ἀφελῶν παρέχεσθαι, ὡς ἐνὶ μάλιστα, καὶ χρηστὸν τὸ ἡθελ, μὴ μέντοι ἐνσημαίνεσθαι τοῦτο αὐτὸ καθ' αὐτό. σκόπει δὲ ἐντεῦθεν τὸ ἡθελ τῆς ἀφελείας, εἰ οὐ δοκεῖ σοι χρηστοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὸ μέλλοντα τελευτᾶν βούλεσθαι τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους αὐτῷ παρεῖναι· οὕτω δὲ τι χρηστὸς ἦν ὁ Δαρεῖος καὶ φιλόστοργος, ὥστ' ἐβούλετο τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους αὐτῷ παρεῖναι. ἐπειδὴ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τοῦ βίου τελευτῇ ν, ἐβούλετό οἱ τῷ παῖδι ἀμφοτέρω παρεῖναι· τοῦτο χρηστοῦ ἡθελος ἐστὶ· πατρικὴν γὰρ σοι διάθεσιν ἐνεδείξατο, καὶ ἔστι τῆς γνώμης ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ ἡθελ ἀφελοῦς ἀνδρός, οἷον ἂν χρηστὸν γένοιτο. ἡθελος δὲ χρηστὸν ἐποίησε καὶ ἐν τῷ Συμποσίῳ ἐπὶ τῆς τὰ θαυμαστὰ ἐπιδεικνυμένης εἰπῶν, ὥστε οἱ μὲν θεώμενοι ἐφοβοῦντο ο. χρηστὸν οὖν κἀνταῦθα τὸ ἡθελ ἐφάνη τὸ τοὺς θεωμένους φοβεῖσθαι ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ θαύματος. ἡθελος ἄλλο πάλιν ἀφανὲς καὶ κεκρυμμένον, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀφελῇσι λόγοις προσήκει, ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον.

3.1.9 τί γὰρ δεῖ ἐξαγορεύειν καὶ λέγειν, λαβὼν Τισσαφέρνην τὸν μάλιστα ἐπιβουλεύοντ' αὐτῷ ὡς φίλον; τὸ δὲ ἀποκρυψάμενον ἐφ' ἑαυτοῦ ἔασαι τοῦτο ἔχει τὸ ἡθελ. καὶ μάλιστα γε τούτῳ πρόσεχε, ὅτι οὐκ ἐπισημαίνονται οἱ ἀφελῆς ἄνδρες τὰς δυνάμεις, ἀλλ' αὐτὰς ἐφ' ἑαυτῶν ἀξιοῦσι δείκνυσθαι, ἐκτὸς εἰ μὴ καιρὸς εὐθετός που φανείη, ὡς καὶ ἐν τῷ Κυνηγετικῷ, ἐγὼ μὲν

οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσίῳ ν. καιρὸν ἔσχεν ἐνταῦθα καὶ ἦθος θαυμαστὸν μετὰ τὰς ἐκβάσεις τηλικαύτας οὔσας καὶ ὑποθετικῶς ἐκ τοῦ οἰκείου προσώπου χρῆσθαι, ἐγὼ μὲν οὖν παραινῶ. ὅταν δὲ τὸ ἐναντίον τοῦ σημαντικοῦ εἴπῃς καὶ ἀνιῇς τῆς ἐπιστάσεως, ἦθος ἐργάζῃ· οὐ γὰρ λέγεις, ἔχεσθαι κυνηγεσίων καὶ σπουδάζειν περὶ κυνηγέσια, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσίων μηδὲ τῆς ἄλλης παιδείας. τοῦτο δὲ οὐκ ἔῃ εὐτελεῖ γενέσθαι τὸν λόγον, ὅταν ἔνδοξον μὴ πάνυ δοκοῦντι ἐνδόξῳ παραθῇς, μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσίων μηδὲ τῆς ἄλλης παιδείας. μεῖζον οὖν μικροτέρῳ συμπλέξαι καὶ κατ' εἶδος λεχθέντι ἀναμιῖξαι τι ἐν γένει ἀνδρὸς ἐστὶν ἐπιστήμονος· ἐκ τούτων γὰρ γίνονται τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀγαθοὶ καὶ εἰς τὰ ἄλλα· τόδε οὖν χρὴ ποιεῖν διὰ τόδε. ἢ μὲν οὖν αἰτιολογία κοινὴ καὶ πολιτικῶν καὶ ἀφελῶν, τὰ δὲ σχήματα διάφορα τὸ μὴ συμπλέξαντα εἰπεῖν, οὐ μόνον εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα. ἦθος δὲ πάλιν μετὰ γλυκύτητος ἐποίησεν εἰπὼν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι, καὶ μὴ νομίζοι τὸ μέγιστον κέρδος ἔχειν φίλον ἀγαθὸν κτησάμενος ἦθος γλυκὺ ἐποίησεν ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ὀνομάσας τὸ πρᾶγμα.

3.1.10 ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν ὅτι αἱ τῶν φίλων οὐσίαι ἐκείνου πᾶσαι γίνονται καὶ αἱ βοήθειαι αἱ ἐν τῷ βίῳ, ὃ δὲ ἐνὶ τούτῳ ὀνόματι, ὃ καὶ γλυκύτητα ἐμφαίνει καὶ ἦθος, φίλον φησὶν ἀγαθὸν κτησάμενο ς. Καὶ τὸ τὰς ἐπιτιμήσεις κατὰ τὴν τοῦ ἐναντίου ἀναίρεσιν ποιεῖσθαι ἦθος ποιεῖ, οἷον ἀκολούθου ὄντος εἰπεῖν τῷ [ἐπεμελεῖτο] οὐκ ἡμέλει καὶ τοὺς τε ἀμελοῦντας ἐμέμφετο ὃ δὲ φησιν οὐκ ἐπῆνε ι, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἡμέλει τοὺς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῆνε ι.

3.1.12 ἦθος δὲ ἀγαθὸν καὶ Σωκρατικὸν τὸ μὴ ἀπὸ τῶν ἀναγκαίων ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα ἄγειν, οἷον αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπειῶν διελέγεται ο, σκοπῶν τί εὐσεβές ς, τί ἀσεβές ς, εἴτα ἀπὸ τῶν οὐδετέρων ἐπὶ τὰ ὀνοματικά, τί σωφροσύνη, τί μανία, τί ἀνδρεία, τί δειλία, τί πόλις, τί πολιτικός ς. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ καὶ κάλλος ἐποίησε τῷ ἀποκόψαι καθ' ἕκαστον πρᾶγμα. ἦθος δὲ καὶ εἰρωνεῖται ἐργάζονται, οἷον ὅποσα Σωκράτην προσδιαλεγόμενον πεποίηκε καὶ ἀναδιδάσκοντα τοὺς νέους, ὥσπερ αὐτὸν οὐκ εἰδότα, ἀλλ' ἀναζητοῦντα μᾶλλον.

3.1.14 Ἔνια δὲ ὀνόματα καὶ χωρὶς τῶν πραγμάτων ἦθος ἐργάζεται ἐν τοῖς λόγοις, οἷον εἰς καλὸν γε ὑμῖν συντετύχηκε α. ἐνταῦθα οὐκ ἄλλο τι εἰργάσατο ἦθος ἢ ἡ λέξις, εἰς καλὸν γε ὑμῖν συντετύχηκε α. Καὶ τὰ συγκριτικὰ δὲ σχήματα πάνυ μὲν ἐστὶ τῆς ἀφελείας καὶ τοῦ συγγραφικοῦ λόγου μᾶλλον ἐστὶν, ἦθος δὲ καὶ αὐτὰ παρέχεται, οἷον μᾶλλον τοῖσδε ε, ὡς εἰ στρατηγοῖς καὶ ἱππάρχοις καὶ σπουδάρχει ς.

3.1.15 εἰ δὲ σὺ τὸ ἐναντίον συλλαβῶν ἔλεγες, ὥσπερ ὅσοι μὲν τοὺς τοιούτους εἶναι λέγονται, οὓς ἂν ὀρώσιν ἀρχαῖς τε καὶ τιμαῖς καὶ τοιαύταις δυνάμεσι πλεονεκτήσειεν τῶν ἄλλων ὑπεραίροντας, οὐ μοι δοκοῦσιν ὀρθῶς ποιεῖν, Κριτίου μᾶλλον ὁ τοιοῦτος τρόπος ἔδοξεν εἶναι ἢ τινος τῶν ἀρχαίων σοφιστῶν. Λέγω οὖν ὅτι καὶ λέξει ἀνεμφάτῳ χρῆται ὁ ἀφελὴς ἀνὴρ καὶ σχήματι καὶ ῥυθμῷ, ὥσπερ ἔχει καὶ ἐνταῦθα, ἐπειδὴ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τοῦ βίου τελευτή ν, ἐβούλετό οἱ τῷ παῖδι ἄμφω παρεῖνα ι· οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ ῥυθμὸς ὥσπερ ἂν πολιτικοῦ ἀνδρὸς γένοιτο, συνειλκυσμένος καὶ συνειληφῶς τὰ νοήματα.

3.1.16 τὰ δὲ ὀρθοῦντα νοήματα δριμύτητα ἔχει ἀντὶ τοῦ πλαγιάζειν· τὸ μὲν γὰρ πλαγιάσαι ἦν, ἀσθενῶν δὲ Δαρεῖος. κινδυνεύει δὲ ἐγγυτάτῳ εὐτελείας προσιέναι ἢ ἀφέλεια διὰ τὸ πλείστοις ὀνόμασιν ἀνεμφάτως χρῆσθαι, ὡς καὶ ἐνταῦθα τὸ ἡσθένει ψιλὸν ἦν ὄνομα. διὰ τοῦτο αὐτῷ παρετέθη καὶ ἰσοδυναμοῦν, ἵνα ἐκφύγῃ τὴν εὐτέλειαν, ἐπειδὴ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτήν τοῦ βίου ν. ΠΕΡΙ ΣΕΜΝΟΤΗΤΟΣ.

4.1.1 ἦθος δὲ ἔχει καὶ σεμνότητα ἢ εἰς θεοὺς εὐσέβειαν ἐμφαίνειν ἢ εἰς φίλους εὐεργεσίας, καὶ μάλιστα δεῖ καὶ τοῖς τοιούτοις προσέχειν· τὰ γὰρ πλείστα καὶ μέγιστα τῶν θεωρημάτων κατὰ

ταύτας τὰς ἐννοίας λαμβάνεται. αἱ δὲ ἔννοιαι λαμβάνονται ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ, τὸ δὲ καὶ τὰς ἐννοίας ὡς περὶ εὐσεβείας καὶ εὐπειθίας λέγεσθαι πάνυ τῆς προαιρέσεως τῆς τῶν ἀφελῶν· οὐ γὰρ πάνυ, ὥσπερ ἔφην, τοῖς ὑποθετικοῖς χαίρουσι χρώμενοι, εἰ μὴ ἀνάγκη που γένοιτο, οἷον εὐσεβεῖν δεῖ, θεοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ἐννοίας τινὰς ὑπογράφουσιν ὡς χρή ποιεῖν, οὐ διδασκαλικῶς λέγοντες ὅτι οὐ χρή τόδε ποιεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ὅλου, τοῖς τάδε ποιοῦσι τάδε εἴωθεν ἀποβαίνειν. Σεμνότης δὲ γίνεται ἐν τῷ ἀφελεῖ λόγῳ καὶ ἄλλως μὲν πολλαχῶς, σεμνότερον δὲ ὅταν ἀπὸ προσώπου ἐπὶ τὰ πράγματα μετάγῃ· οὐ γὰρ ὁμοίον ἐστὶν ἐπὶ τοῦ προσώπου εἰπεῖν, φύσει βασιλεῖς εἰσὶν οἱ καλοὶ· μειρακιῶδες γὰρ τοῦτο, ἥπερ ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐξενεγκεῖν φύσει βασιλικὸν τὸ κάλλος εἶνα ι.

4.1.2 τῆς δὲ σεμνότητος ἕνεκα τῆς κατὰ τὴν ἔννοιαν ἢ προσθήκη μετὰ ταῦτα, ἄλλως τε ἦν καὶ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης καθάπερ Αὐτόλυκος κέκτηται τις αὐτὸς ὁ. Σεμνότητα καὶ αἱ τοιαῦται συμπλοκαὶ ποιοῦσιν, οἷον καὶ παῖδα πάνυ γε ὠραῖον καὶ πάνυ καλῶς κιθαρίζοντά τε καὶ ὀρχούμενον· τὸ γὰρ συμπλέκειν εἰς τὸ αὐτὸ τὰ διάφορα τούτων ἀφαιρεῖ τὴν διαφορὰν τοῦ γένους.

4.1.4 Καὶ ὅπου ἂν τὰ μέλλοντα γίνεσθαι ἢ τὰ γινόμενα ὡς ἤδη γεγονότα εἰσάγῃς, σεμνὸν ποιεῖς τὸν λόγον, οἷον ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἢ μὲν αὐλητρὶς ἠΐλῃσε ν, ὁ δὲ παῖς ἐκιδάρισε ε. Καὶ ὅπου δ' ἂν σεμνὰ τὰ ὀνόματα ἐπεμβάλῃς, μετὰ τῆς σεμνότητος καὶ κάλλους δύναμιν ἐργάσῃ, Ζεὺς μὲν καὶ Χείρων ἀδελφοί, πατὴρ μὲν τοῦ αὐτοῦ υ, μητὴρ δὲ ὁ μὲν Ῥέας ζ, ὁ δὲ Ναΐδος νύμφης ς.

4.1.5 τὸ μὲν οὖν κοινοποιῆσαι, πατὴρ μὲν τοῦ αὐτοῦ, τό τε διαφορὰν εἰπεῖν, μητὴρ δὲ ὁ μὲν τῆσδε, ὁ δὲ τῆσδε, μετὰ τῆς ἀφελείας καὶ σεμνότητος ἔχει. Καὶ τὸ ἐν γένει δὲ τι εἰπεῖν τοῦ κατ' εἶδος σεμνότερον, οἷον ἐν γένει μὴ τι πάθῃ· οὐ γὰρ ἐστὶν ὁμοίον κατ' εἶδος εἰπεῖν, μὴ περιπαρῆ, μὴ ἀποσφαγῆ.

4.1.6 καὶ ἐν γένει συλλαβόντα τὰ πάντα ταῦτα ἐνὶ ὀνόματι εἰπεῖν μὴ τι πάθῃ. ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΒΟΛΗΣ.

5.1.1 Γίνεται δὲ καὶ ἐν ἀφελεῖ λόγῳ περιβολή, ὅταν τις πλαγιάσας νόημα ἐπεμβάλῃ ἕτερον δεύτερον μήπω τῆς διανοίας ἀπηρτισμένης μηδὲ τοῦ συμπεράσματος ἐπηγμένον, ὡς μίαν δοκεῖν ἔννοιαν, οἷον βουλευομένων δὲ περὶ τούτων Λακεδαιμονίων Ἀγησίλαος ὑπέστῃ, νῦν τὸ ἀπαρτίζον, διαβήσεσθαι οὐκ ἔτι πλαγιάσας· μακρὸν γὰρ ἐγίνετο, οἷον διαβάς ποιήσῃ τὰ καὶ τά, ἀλλὰ διαβήσεσθαι. Πᾶσα δὲ περιβολὴ δύναμιν ἐργάζεται ἐν τῷ λόγῳ, δεῖ δὲ ἡμᾶς ἐπεσκέφθαι καθὸ διαλλάττει τοῦ πολιτικοῦ λόγου ἢ ἐν τῷ ἀφελεῖ λόγῳ γινομένη δύναμις.

5.1.2 οὐκοῦν σκόπει· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται ι. οὐ φημι τοίνυν ἐγὼ λυσιτελεῖν ἐν τῷ ἀφελεῖ τὸ ἀποφαντικὸν τοῦ σχήματος· ἀξίωμα μὲν γὰρ καὶ δύναμιν περιτίθῃσιν, οὐκέτι δὲ ἀπλοῦν οὐδὲ κατ' ἀνθρωπὸν ἐστὶν, ἵνα οὕτως εἴπῃ τις τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐπηρμένον τε καὶ τετυφωμένον· οὐδὲ τὸ ὑποτακτικὸν μόριον· τὸ γὰρ ε υ. τὰ γὰρ τοιαῦτα μόρια ἀναγκάζει τὸν λόγον ἐμπεριλαμβάνοντα τὰ νοήματα στρογγύλον γίνεσθαι καὶ σκληρὸν καὶ κατεσφιγμένον, ὅθεν οὐ χρή τὰ μόρια προστιθέναι, ἐπειδὴν δυνάμεώς τι σημεῖον ἐξενεγκεῖν βουλώμεθα, ἀλλ' ἀπὸ ῥηματικῶν ἄρξασθαι ἀπλῶς. Περιβολῆς δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον καὶ ἔνδοξον ποιοῦν τὸν λόγον καὶ ἔχειν ἀξίωμα, [καὶ] ὅταν τὰ πράγματα μὴ καθ' ἑαυτὰ εἰσάγῃ τις καὶ ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων ὀνομάζῃ, οἷον Καλλίας ἀξιοθέατος ἐφαίνετο διὰ τὸ κατέχεσθαι ἔρωτι τοῦ Αὐτολύκου, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν προσλαμβάνηται τινα τοῖς ἀορίστοις ὠρισμένα· ἅπαντες μὲν οὖν οἱ ἐκ θεῶν του κατεχόμενοι ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶνα ι.

5.1.3 καὶ εἰ μὲν οὖν ἐβούλου ταχέως μεταβῆναι ἐπὶ τὸ ὑποκείμενον καὶ μὴ σφόδρα τὸν λόγον ἐξῆραι, εἴπεις ἄν, μάλιστα δὲ οἱ ὑπὸ ἔρωτος κατεχόμενοι· νῦν δὲ πολλῶ πλεον ἐξήρθη διὰ τὸ προειληφθαι διὰ μέσου τὰς διαφοράς, πρὶν προσάγεσθαι τούτου τὸ ὑποκείμενον· ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ ἄλλων πρὸς τὸ γοργότερον ὁρᾶσθαι καὶ φοβερώτερον φθέγγεσθαι καὶ σφοδρότεροι εἶναι

φαίνοντα ι. Πολλῷ δὲ συγγραφικώτερον τὸ ὀρθοῦν ἐν τοῖς σχήμασι καὶ μὴ πλαγιάζειν, τὸ δὲ πλαγιάζειν τῶν πολιτικῶν ἐστὶ σεμνότητα γὰρ καὶ περιβολὴν ἔχει.

5.1.4 εἰ μὲν οὖν ἐπλαγιάζεις, οὕτως ἂν ἔλεγες ληξάσης δὲ τῆς ἵπποδρομίας, τὸ δὲ ὀρθοῦν τοιοῦτόν ἐστιν, ὥς δὲ ἡ ἵπποδρομία ἔληξε ν· ἀνειμένον δὲ τοῦτο καὶ ἀναπεπτωκὸς εἶναι δοκεῖ. ὁ δὲ πολιτικὸς οὐχ οὕτως ἂν ἐποίησεν, ἀλλὰ συντονώτερον, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἵπποδρομία ἔληξεν. ὥσπερ δὲ ὁ πολιτικὸς συνειλκυσμένος ἐστὶ καὶ συνειληφῶς τὰ νοήματα, οὕτως ὁ ἀφελὴς ὑπτίος καὶ ἀποτεταμένος. Περιβολὴ δὲ καὶ τοῦτο, ὥς ἐν τῷ Συμποσίῳ καὶ ὁ Σωκράτης εἶπε ν , ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις δῆλο ν , καὶ ἐν οἷς δὲ ἡ παῖ ς.

5.1.5 ἐμπερίβολον εἶπεν· τί δέ ἐστι τὸ ποιῆσαν τὴν περιβολήν; τοῦ ἀορίστου ἢ πρόσληψις καὶ ἐπὶ τι ὠρισμένον μετάστασις, ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοι ς , δῆλον δὲ καὶ ἐν οἷς ἡ παῖ ς. Σωκρατικὸς δὲ ὁ τρόπος καὶ ἀρχαῖος τὸ ἐκ παντὸς χρησίμον τι εἰσάγειν, ὅπου γε καὶ ἐξ ἀρχῆς ἕως εὐρέθησαν περὶ ἀρετῆς λόγοι, καὶ τὸ μέγιστον δόγμα ὅτι ἡ αὕτη ἀρετὴ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ΠΕΡΙ ΓΛΥΚΥΤΗΤΟΣ.

6.1.1 Ἦ δὲ λέξεως γλυκύτης εἵπομεν ὅτι πορίζεται ἐκ κωμωδίας καὶ Πλάτωνος καὶ Ξενοφώντος, χρῶνται δὲ οἱ ἀφελεῖς καὶ ποιητικαῖς λέξεσιν, ὅταν ὄγκον βούλονται περιθεῖναι τῷ λόγῳ τῶν θεωρημάτων καὶ ἐκ κωμωδίας. ἐστὶν ἀπὸ μερισμῶν ἄρχεσθαι καὶ ὥς ἀπὸ προσθήκης, καίτοι, καὶ μὴν, ἀλλὰ τοίνυν, ἀλλὰ μὴν· ἀφέλειαν γὰρ τῷ λόγῳ παρέχεται τὰ τοιαῦτα. Ὅπου δ' ἂν θέλῃς γλυκύτητα ἐργάσασθαι, τοιαύταις χρήσῃ μεταφοραῖς, ὀνόματα ἐπ' ἄλλων πραγμάτων κείμενα μεταφέρων ἐφ' ἕτερα· καὶ ὅταν μὴ μένης ἐπὶ τοῖς ἀκριβῶς σημαντικοῖς, οἷον τὸ σημαντικὸν τοῦ ὑποκειμένου ἔδοσα ν, καὶ τὸ μετενηνεγμένον ἐκ τῆς τροπῆς καὶ ἐτίμησαν Χείρωνα διὰ δικαιοσύνην ἀντὶ τοῦ ἔδοσα ν.

6.1.3 Καὶ τὰ μεγάλα μικρῶς λέγων, τὰ δὲ μικρὰ μεγάλως γλυκύτητα ἐργάσῃ. τὸ οὖν τὰ μικρὰ μεγάλως ὀνομάζειν λέγομεν ὅτι γλυκύτητα παρέχει τῷ λόγῳ, καὶ ἔστι θαυμασιωτάτη ἢ τροπὴ ἡ τοιαύτη, πόλεμον εἶπεν κυνὸς καὶ θηρίου, πρῶτον μὲν χρήναι τὰς κύνας ἐκάστου γένους ς , μὴ τὰς ἐπιτυχούσα ς , ἵνα ἔτοιμαι ὦσι πολεμεῖν τῷ θηρί ῳ. Γλυκύτητα δὲ καὶ ἐν τῷ Ἀγῃσιλάῳ θαυμαστὴν ἐποίησεν εἰπών, ὁπότε γε μὴν πορεύοιτο ο , συντεταγμένον μὲν οὕτως ἦγε τὸ στρατεύμα , ὥς ἂν ἐπικουρεῖν μάλιστα ἑαυτοῖς δύναιντο ο , εἴτα παράδειγμα ἐπήνεγκεν, ὥς ἂν ἀφελὴς ἀνὴρ γλυκύτητα μετὰ σεμνότητος ἐμφαίνων, ἡσύχως δέ ε , ὥσπερ ἂν παρθένος ἢ σωφρονεστάτη προβαίνο ι.

6.1.4 τὴν δὲ ἄνεσιν ἔχει τό τε μειοῦν τοῦ παραδείγματος καὶ τὸ μὴ πάντῃ ἔοικός· τί γὰρ ἔοικε στρατοπέδῳ παρθένος; ὅμως δὲ τὸ μὲν εἶπεν παρθένος ἢ σώφρων εὐτέλειαν εἶχε, τὸ δὲ ἀναστρέψαι καὶ τὸ παρακολουθοῦν πρόθεσιν εἶναι τοῦ προσώπου σεμνότητα μετὰ γλυκύτητος ἐργάσατο, ὥσπερ ἂν ἡ σωφρονεστάτη παρθένο ς. Καὶ περὶ μὲν γλυκύτητος καὶ ἐν τοῖς προάγουσιν εἵπομεν, ὅσα τε ἀποτελεῖ ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ καὶ πάλιν ὅσα ἐν τῷ ἀφελεῖ.

6.1.5 σχεδὸν αὕτη ἡ ἀρετὴ τῆς γλυκύτητος τοῦ ἀφελοῦς ἐστὶ μάλλον. ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΥΣ.

7.1.1 Κάλλη δὲ προσλαμβάνει ὁ λόγος ὁ ἀφελὴς καὶ ἐκ τόπων, ἂν οὕτω τύχη, καὶ ἐξ ἄλλων τῶν παρακολουθούντων, οἷον ὅταν πόλιν λέγῃ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ὅταν ποταμὸν ἢ ὄθεν ῥεῖ, ὅσον τὸ εὖρος, ἀεὶ τὰ τοιαῦτα κάλλος προστίθῃσι τῷ λόγῳ. τὸ μὲν οὖν κατ' εἶδος πάντα διεξιέναι ὅσα τινὶ πρόσσεστιν ἢ ποταμῷ ἢ πόλει ἢ πεδίῳ, διαφορεῖ τὴν ἀφέλειαν, τὸ δὲ ἐν τῷ γένει, ἐὰν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, τοῦτο διασώζει καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀπλότητα. Καλὸν δὲ καὶ δριμὺν τὸν λόγον ἐργάζονται καὶ παραθέσεις τῶν ὁμοίων, ὥς ἐν τῇ Ἀναβάσει ἐπὶ τοῦ Κύρου ἄθλα φησὶ προὔθηκε καὶ ταῖς ἵππικαῖς τάξεσι ν , ἥτις κράτιστα ἵππεύο ι.

7.1.3 Καὶ αἱ περιεργασαίαι δὲ καὶ αἱ σχηματοποιίαι παρὰ τοῖς ἀφελέσιν ἀφανεῖς εἰσιν. διὰ ταῦτα πολλοῦ ἄξιοι εἰσιν οἱ ἀρχαῖοι· ὅρα γὰρ πῶς σχηματοποιεῖται, καὶ ταῖς ἵππικαῖ ς , ἥτις κράτιστα

ἵππεύοι· οὐ γὰρ ἦν ὅμοιον εἰπεῖν τοῖς ἵππευσι· ταχὺ γὰρ ἀγωνιστικὸν ἐποίει τὸν λόγον, ἀλλὰ ταῖς ἵππικαῖς τάξεσι ν, ἢ τις κράτιστα ἵππεύοι. ἐσχηματοποιῆται οὖν ἀπὸ τοῦ πλήθους εἰς ἓν καὶ ὠρθῶται, καὶ παράκειται τῷ ὁμοίῳ ταῖς ἵππικαῖς, ἥτις ἵππεύοι, καὶ ταῖς ὀπλιτικαῖς, ἥτις ἂν ἄριστα σωμάτων ἔχοι. ΠΕΡΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ.

- 8.1.1 Μέγιστον δὲ ἐν ἀφελεῖ λόγῳ τὸ ὡς ἂν μάλιστα ἀληθινὸν δοκεῖν αὐτόν, φαίνεσθαι καὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ λεγόμενα, ὡς ἂν καὶ παντὶ ῥάδια ἐνθυμηθῆναι νομίσαι ἂν. τοῦτο δὲ μάλιστα γίνεται, ὅταν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος τοῦ εἰσαγομένου ἔννοιαν λαμβάνῃ, οἷον ὡς ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ καὶ τὸ τὰ ἐκείνου βούλεσθαι δαπανῶντά φησι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πολεμεῖν. ἐκ γὰρ τοῦ πραχθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου, ἔμελλε δὲ τὸ διαβῆναι αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, τὴν ἔννοιαν ταύτην λαβὼν, δι' ἧς φρόνιμον αὐτὸν ἐπεδείκνυνεν ὄντα, ἀληθῆ μάλιστα ἔδοξε περὶ αὐτοῦ εἰρηκέναι. Ἀληθῆ δὲ ποιεῖ τὸν λόγον καὶ τὸ εἰσαγαγόντα τι ὃ κατὰ σοῦ εἶναι δοκεῖ, ὁμολογήσαι αὐτὸ καὶ ἑᾶσαι μὴ ἀνελόντα, οἷον εἰ δέ τις ὑμῶν ὁρῶν τοὺς πολεμίους φοβεροὺς εἶναι ὑπέιληφε ν, ἐμοὶ μὲν ὀρθῶς διανοεῖσθαι δοκεῖ.
- 8.1.2 ἔνεκα γὰρ τοῦ τὰ ἄλλα ἃ διεξήει ὁ Κῦρος πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἀληθῆ δοκεῖν αὐτὸν εἰρηκέναι, τοῦτο οὐχ ὅπως ἀνεῖλεν, ἀλλὰ καὶ συγκατέθετο αὐτῷ, ὃ ἦν κατ' αὐτοῦ. Καὶ τῷ ἐν διηγήσεσιν εἰσαγαγεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ πλαστὰ ἢ καὶ μικρά, ἀληθῆ δοκεῖ εἶναι· ὡς γὰρ γεγονότα αὐτὰ λέγει.
- 8.1.4 Καὶ τὸ βραχέως δέ τι εἰπεῖν καὶ τὰ πολλὰ παραθεῖναι δυνάμεώς ἐστιν ἀληθινῆς, οἷον καλέσας δέ, εἴτα τίνα; Ἀράσπῃ ν, εἴτα ὄθεν; Μῆδον ν· εἴτα καὶ τὸ ἔνεκα τῆς γνωρίσεως ὃς ἦν ἐκ παιδὸς αὐτῷ φίλος· εἴτα [γνωρίσεως] καὶ ἄλλο, ὃ τὴν στολὴν ἔδωκε. Ταῦτα μὲν οὖν ἐξαρκεῖν δοκεῖ πρὸς τὸ καὶ δυνάμει προάγειν τὸν λόγον; μάλιστα δὲ ὅταν τὸ ἀληθὲς κατὰ σοῦ λεγόμενον μὴ ὡς ἀληθὲς ἀποδέξῃ, ἀφελοῦς ἀνδρὸς ἐστίν, ὡς καὶ ὁ Σωκράτης φησὶν, αἰεὶ σὺ ἐπισκώπτεις ἡμᾶς.
- 8.1.5 ἦθος μὲν οὖν πεποίηκε τὸ ὑφειμένον τῆς γνώμης καὶ μὴ καταλαζονεύσασθαι τῷ ἐπαίνῳ τῷ ἐκείνου, ἀλλ' ὡς σκώμματι αὐτῷ προσέχειν· ὃ γὰρ ἐκεῖνος σπουδάζων εἶπεν, οὗτος ὡς σκωπτόμενος ἐξεδέξατο. ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.
- 9.1.1 Οἰκονομία δὲ λόγου ἐφ' ἅπαντι ἡ ἀρμόζουσα τάξις καὶ ἡ προσδοκία τῶν λεγομένων καὶ τὸ ἐξηρητῆσθαι ἀλλήλων τὰ νοήματα καὶ τὰ ἐπιχειρήματα ἐχόμενα τοῦ ὑποκειμένου, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἄλλα θεωρήματα, ὅσα τῆς ἀφελοῦς οἰκονομίας ἐστί, λέγω δὴ, ἐὰν μὲν ἐν κεφάλαιον ἦ, ἄνευ προλήψεως εἰπόντα δεῖ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδόξων οὕτως καταθεῖναι τὴν πρόληψιν, προλαβόντα τι κατὰ τοῦ ἀντιδίκου ἐνδόξων· ἔπειθ' οὕτως, ἐὰν τι καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιφέρωσι, σκόπει· ἐὰν ἢ πλείω τὰ παρὰ τοῦ ἀντιδίκου, σκοπεῖν δεῖ τὸ πρᾶγμα· ἡ γὰρ αὐτὴ ἐστὶ μέθοδος· τὸ μὲν γὰρ κεφάλαιον, ὅτι δεῖ τὰ μὲν τῶν ἐχθρῶν ἀσθενῆ ὄντα ἀποφαίνειν, τὰ δὲ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν πολὺ ὑπερέχοντα· δηλὸν γάρ ἐστι πᾶσι τὸ πῶς ἂν γένοιτο οὐδὲν ἄλλως ἔχει. ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.
- 10.1.1 Περὶ δὲ ἐρμηνείας τοσοῦτον ἂν εἴποιμι μῆτε ὀνόματι μῆτε ῥήματι χρῆσθαι ἄλλως πλὴν τοῖς ἐκ τῶν βιβλίων, καὶ τοῦτο οὕτως ἀπλῶς ἂν εἴποις, μὴ πάντα ἐν πᾶσι τοῖς εἵδεσι τιθέναι, ἀλλὰ [καὶ] κατ' ἰδίαν ἕκαστον ἀξιωματικὸν τῆς ἀφελείας, πάθους, ἡθους, θυμοῦ. καὶ τὰ μέρη δὲ τῶν Δημοσθενικῶν πολὺ συμβάλλεται εἰς ἐρμηνείας ἰδέαν, πανταχοῦ δ' ἐν τῇ φράσει ἀφέλειαν μόνος ὁ Ξενοφῶν ἐργάζεται· θυμὸς γὰρ ἢ πάθος ἢ ὀργὴ ἢ ὀξύτης καὶ τὰ ἄλλα ὅσα κεκίνηται, ἀξιώματος ἢ τραχύτητός ἐστι, παθῶν δὲ μεταβολῆς καὶ προτροπῆς, ὁποίας ὁ Δημοσθένης ἐστὶ γνώμης· τὸ δὲ τοῖς παραδείγμασι χρῆσθαι Σωκρατικόν ἐστίν, οὐ μὴν ἔν γε τῷ πολιτικῷ ἀρμόζει πάνυ τι τοιοῦτο. Ἐνίστε δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ πρὶν αὐτὸ ὃ βούλεται εἰπεῖν, δι' αὐτοῦ τοῦ παραδείγματος εἰσάγει καὶ αἰ κατασκευαὶ αὐτῶν ἄνευ παραδειγμάτων εἰσίν, ὡς ἐπὶ τὸ

πλεῖστον, ὥς δῆλον μὲν ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν· ἐκεῖ γὰρ τὸν Σωκράτην ὃν τρόπον περὶ ἐκάστων διαλεγόμενον καὶ ἀποδεικνύοντα ἕκαστα πεποίηκεν ἔστιν ἀνασκοπούμενῳ καταμαθεῖν, ὥς τοῦτον τὸν τρόπον προῆκται.

10.1.3 Δεῖ δὲ τὰ παραδείγματα καὶ τὰ παρατιθέμενα δι' ὧν ἂν ἐπιδεικνύῃς πρὸς τὸ προκείμενόν σοι ὅμοια εἶναι καὶ κοινωνεῖν τούτοις περὶ ὧν ἂν λέγεται, ἢ κατὰ γένος, ἢ κατὰ ἰσχύν, ἢ κατὰ χρόνον, ἢ κατὰ τὰ ἀποβαίνοντα ἐξ αὐτῶν, ἢ κατὰ ἰδιώματα αὐτῶν, ἢ κατ' ἄλλην τινὰ ὁμοιότητα. καὶ ἔστι τοῦτο καλὸν ἐν τῷ τοιούτῳ εἶδει τῶν λόγων καὶ τὴν ἀπλότητα μάλιστα ἀπεργαζόμενον, ὅθεν καὶ εὐπορία πλεκτηὶ γίνεται, καὶ ὁ λόγος ἐκ τῶν ἐπεγκυκλουμένων ἀφελὴς φαίνεται, διὰ τε τὸ σεμνότερον γίνεσθαι τὸ λεγόμενον καὶ δι' ἐτέρου ἐναργέστερον, ὅπερ λαλιᾶς ἔργον μᾶλλον εἶναι φαίνεται. ΠΕΡΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ.

11.1.1 Τῶν δὲ ἐπιχειρημάτων ὁ μὲν Δημοσθένης αἰεὶ καὶ οἱ τοὺς δικανικοὺς λόγους συνεσκευασμένοι ἐκλογάς τε καὶ διακρίσεις ποιοῦνται, καὶ ἐπισημαίνονται καθ' ἕκαστον τὰς δυνάμεις αὐτῶν τιθέντες, εἰκότως τοῦτο πράττοντες διὰ τε τὸ ἀγωνιστικὸν τὸν λόγον αὐτῶν εἶναι, ὥστε καὶ τοὺς ἀκούοντας εὐθέως μανθάνειν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν καὶ ἕκαστα ἀκριβῶς ἀνασκοπεῖν δύνασθαι. Οὐ μὴν ἔν γε τῷ ἀφελεῖ λόγῳ ἀρμόζειν τοῦτο ἔμοιγε δοκεῖ, εἴ γε δεῖ ὥς ἂν μάλιστα ἀνεπιβούλευτον τὸν λόγον φαίνεσθαι καὶ ἀπλοῦν καὶ καθαρὸν, καὶ Ξενοφῶν ἕκαστα τῶν νοημάτων ψιλὰ κατ' ἰδίαν τίθησιν, ὥς ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ, αὐτὰ καθ' αὐτά, ὅθεν ἂν τις καὶ ἔρριφθαι νομίσειε τὰ νοήματα, οὐ μὴν ἔρριπταί γε, ἀλλ' ἔστι μὲν ἕκαστα ἐν ἐτιμελείᾳ προηγμένα, ἀφηρημένα δὲ τῆς κατὰ λεπτὸν ἐξετάσεως καὶ προσθήκης καὶ μεταθέσεως καὶ ἐναλλαγῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων, καὶ ἀπλῶς τὰ τοιαῦτα φαίνεται, ὅθεν καὶ διαστάσεις πολλαὶ καὶ συνεχεῖς καὶ ἀρχαὶ τῶν νοημάτων οὐχ ἡνωμένα ἔτι, ἀλλ' ἀπηρτισμένα· ἔτι δὲ ἄλλα καὶ ἄλλα μάλιστα φαίνεται τὰ λεγόμενα, καὶ οὐχ ὥς ὕψος ἐστὶ τὸ σύγγραμμα, ἀλλ' ὥσπερ κατὰ κόμμα λαλιῶν εἶδει συνηγμένον.

11.1.3 Τοῦτο μὲν οὖν πεποίηκε καὶ τὸ διήγησιν εἶναι δοκεῖν τὰ λεγόμενα ἀνδρὸς ἀγαθοῦ πράξεων· οὐ μὴν πάντη καὶ ἐπὶ παντὶ ἀρμόζει ἔμοιγε δοκεῖν τῶν ἀφελῶν λόγων, καὶ δεῖ τοῦτο καταμεμαθηκέναι, εἰ καὶ τι ἄλλο ἰδίωμα Ξενοφώντος· καὶ γὰρ ἐστὶ τοῦτο μάλιστα, ὥς γε οἶμαι, τὸ ἀφελῆ τὸν λόγον ἀπεργαζόμενον. ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ.

12.1.1 Φέρε δὴ καὶ περὶ ἀρχῆς λόγου καταμάθωμεν, ὃν τρόπον εἴωθε Ξενοφῶν ποιεῖν τὰς ἀρχάς, δεῖ δὲ ἐπὶ πάντων ὁμοίως τῶν λόγων προδιοικεῖσθαι τί χρησίμον περὶ τὰ πράγματα, καὶ ἢ τὰ ἀντιπίπτοντα λύειν, ἢ συνιστάναι αὐτὰ ἑαυτῷ. ταύτη μὲν οὖν ὁμοίως ἔχει τοῖς πολιτικοῖς, τὰ δὲ ἰδιώματα λείπεται τοῖς ἀφελέσι κατὰ τὴν μεταχείρισιν καὶ τὴν ἀπαγγελίαν. Οἱ μὲν οὖν πολιτικοὶ τὰς ἀρχὰς λαμβάνουσι καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ εἰς αὐτὰ τεινούσας, ὁ δὲ Ξενοφῶν εἰς αὐτὰ τεινούσας οὐκ ἐν ἅπασιν, εἴωθε δὲ μὴ ἀπ' αὐτῶν λαμβάνειν, ὥσπερ ἐν τῇ Παιδείᾳ ἔννοιά πο θ' ἡμῖν ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν Κύρου πράξεων, ἀλλ' ἐπιχειρηματικῶς ἔξωθεν προήγαγε τὸν λόγον· διὸ καὶ προῖων κατὰ λεπτὸν ἔξωθεν τὴν αὐξησιν ἐποίησε.

12.1.3 Κέχρηται δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν, ὥστε ἄντικρυς δόξαι δικανικὸν εἶναι τὸν λόγον κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς πρώτης ὑποβολῆς τῶν πραγμάτων μὴ ἀπηρτισμένου τοῦ νοήματος, πολλάκις φησὶν ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισα ν. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ θεώρημα ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀρχαῖς τῶν λόγων αὐτοῦ, τὸ μὴ εἰπόντα ὥσπερ δευτέρον νόημα εἰσαγαγόντα χωρίσαι τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὑποβάλλειν τὰ ἐξηρημένα τοῦ νοήματος εὐθέως καὶ ἐπεξιέναι ἐπὶ μακρόν· ἰδίωμα τὸ μὴ μεταβάλλοντα τὴν ποιότητα τοῦ νοήματος οὕτως εἰσαγαγεῖν ἐν γένει πρῶτον, ὅπερ ἂν τις πολιτικὸς ἐποίησεν ἐξαίρων τὸν λόγον τῷ ἀξιώματι, οἷον ἔννοιά πο θ' ἡμῖν ἐγένετο ο, ὅποιον εἶναι συμβέβηκε τὸ κατὰ τὴν τῶν καλῶν φύσιν, εἴτα οὕτως τὸ κατ' εἶδος, ὅσαι δημοκρατίαι καὶ ὅσαι τυραννίδες.

- 12.1.4 καὶ ἕτερον δὲ τὸ μὴ ἐν ἀποφατικῷ σχήματι, οἷον οὐδὲν ἐστὶ δυσπειθέστερον ἀνθρώπου φύσεω  
ς, ἀλλ' ὡς ἀνθρωπίνως μάλιστα σὺν ἐρωτῇσιν ἐξήτασεν ἔννοιάν πο θ' ἡμῖν ἐγένετο καὶ τὸ μὴ  
ἀναβεβλημένην δέ, ἀλλὰ συνεστραμμένην τῇ λέξει χρῆσθαι ἔννοιάν πο θ' ἡμῖν ἐγένετο τῆς  
ἀφελείας. Τὸ δὲ ἐπὶ τέλει σοι καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ παντὸς λόγου ἰστάσθω ἐν μακρῷ, κρίνεται  
δὲ τὰ κῶλα αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ὁ δὲ λόγος ἔστω ἀφελής, ὡς κατὰ κῶλα μὲν ἀπαρτιζόμενος, κατὰ  
δὲ λόγου ἰδέαν ἢ ποιότητα πυκνότητά τινα καὶ συμπλοκὴν καινοπρεπῇ καὶ ἀφελῇ ἐμφαίνων  
ταῦτα δ' ἐξ ἑνὸς ὀνόματος πεποιήται, οἷον ἔννοια ποτε ἡμῖν ἐγένετο ἀντὶ τοῦ ἐνεθυμήθημεν  
ποτε.
- 12.1.5 ἀφέλειαν γὰρ ἢ ὀξεῖα βραχύτης ποιεῖ, ὥστε τοῦ θεωρήματος ἀλλαγέντος ἐξ ἀφελείας γενέσθαι  
τραχύτητα συμβαίνει ἢ ἀξίωμα, τὸ πόθεν γίνεται ἀξίωμα πρᾶόν τι εἶναι. Ὅλως δὲ ὡς ἐγένετο  
τὰ πράγματα, οὕτω δεῖ καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκλαμβάνειν, οἷον Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται  
παῖδες δύο· ἐνταῦθα γὰρ εἰ καὶ μεγάλη ἢ ὑπόθεσις, ἀλλ' ἢ ἀρχὴ ἀπὸ ψιλῶν τινῶν πραγμάτων  
ἐστὶ.
- 13.1.1 Πλεῖστον δὲ διαφέρει πρὸς τὸ εἶδος τῶν λόγων ἑκατέρου ἢ διαφορὰ τῶν πραγμάτων, οἷον οἱ  
πολιτικοὶ ἐπὶ τῶν ἐνδόξων καὶ γνωρίμων πραγμάτων ἢ προσώπων οὐ διαποροῦσιν, ὁ δὲ  
συγγραφικὸς διαφορῶν καὶ ἐπιδιστάζων καὶ τοῖς ἐνδόξοις ἀφέλειαν ἐργάζεται. Τὸ δὲ μέγιστον  
ἀπάντων ἐν τῷ ἀφελεῖ λόγῳ, τὸ ψιλὰ καὶ καθαρῶς τὰ πράγματα προΐεναι καὶ μὴ  
ἐπισημαίνεσθαι τὰς δυνάμεις καθ' ἕκαστον· τοῦτο γὰρ πολιτικοῦ ἀνδρὸς τὸ ἐπισημαίνεσθαι,  
ὅταν μὴ μόνον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ποιότητα προστιθῇς, ἔαν μέγα ἢ ὡς μεγάλου, ἔαν δὲ  
δεινὸν ὡς δεινοῦ, ὣν ἀμοιρεῖν δεῖ τὴν ἀφέλειαν.
- 13.1.2 αὐτίκα γοῦν ὁ μὲν ἀφελὴς λέγει, παρελθὼν ταῦτα εἶπεν, ὁ δὲ Δημοσθένης, ἀναστὰς εἶπεν  
πολλῶν, ὧς Ζεὺ καὶ θεοὶ, θανάτων ἀξίους λόγους. Πολλαχοῦ δὲ ὁ Ξενοφὼν πολλὰς βίαις καὶ  
Δημοσθενικαῖς κατὰ τὰς ἐννοίας χρῆται, μόνῃ δὲ τῇ μεταχειρίσει διαλλάσσει, ὡς καὶ ἐν τῇ  
Ἀναβάσει λογισμοὺς τινὰς λέγων περὶ τοῦ Τισσαφέρνη, ὅτι οὐκ ἐπιβουλεύει τοῖς Ἕλλησιν,  
ἐπειδὴ ἄπιστόν ἐστι τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ βουλευθῆναι ἐπιβουλεύσαι, καὶ οὐκ ἔχει ἐκ τῆς  
κρίσεως αὐτὸ συστήσαι, μεταβὰς ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτὸ πιστοῦται, εἰ δὲ δυνάμενοι κακῶς ὑμᾶς  
δρᾶν οὐ ποιοῦμεν, δῆλον ὅτι οὐδὲ βουλόμεθα.
- 13.1.3 τί οὖν ἐστὶ τὸ πεποιηκὸς ἀφελῇ τὰ οὕτως βίαια νοήματα; ὁ τρόπος τῆς μεταχειρίσεως· παραθεῖς  
γὰρ ἐξ ὑπάρξεως καὶ στερήσεως καὶ κόψας τὰ νοήματα λέγει, πότερον ὅτι ὑμεῖς μὲν ἐν τῇ οἰκείᾳ  
ἡμεῖς δὲ ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ πότερον ὑμεῖς μὲν εὐπορεῖτε, ἡμεῖς δὲ ἀποροῦμεν; οὐδὲν  
οὖν ἄλλο τὸ ἀνεικὸς ἐστὶ τὰ νοήματα ἢ ὁ τρόπος τῆς ἀπαγγελίας. ὡς καὶ ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ  
πεποιήκεν· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τραχὺς ἦν ὁ λόγος, τῇ ἀπαγγελίᾳ εἰς ἀφέλειαν  
μετεχειρίσθη, εἰ διότι καλὸς καὶ ἀγαθὸς ὑπερβαλλόντως ἐγένετο, διὰ τοῦτο μὴδὲ μετρίων  
ἐπαίνων τύχοι. ἀλλὰ τοῦτο πῶς λέγω; ὅτι ἔαν ἡ ἔννοια ἢ τοιαύτη, τραχεῖαν τὴν μεταχείρισιν  
ποιεῖ· οὐ γὰρ εἶπε σχετλιάσας, ὥσπερ ὁ Δημοσθένης, δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, εἰ αἱ παρὰ Φιλίππου  
πεμπόμεναι ἐπιστολαί. ἔναι δὲ χρήσεις ἴδιαι τῶν ἀφελῶν εἰσι καὶ οὐκ ἂν μετήνεγκες οὐδαμῶς  
εἰς πολιτικὸν λόγον, ὡς καὶ ἐνταῦθα τὸ ὑπερβαλλόντως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο. Ὅλως δὲ  
πανταχοῦ, ὅποσαχοῦ ἐν ἐλαχίστῳ πολλὰ πράγματα τὰ λελυμένα εἴρηκε καὶ ἀπῆρτικε τὸ νόημα,  
εὐρύθμως εἴρηκεν, οἷον ἐπεὶ δὲ ἀνέστη, συνανέστησάν με ταύτης πᾶσαι αἱ ἀμφ' αὐτῇ.
- 13.1.4 οὐ μὴν οὐδὲ πολλὰ δεῖ περιλαμβάνειν πράγματα ἐν τῷ ἀφελεῖ λόγῳ, ὡς ὁ Δημοσθένης  
ἐποίησεν, εἰ γὰρ ὅθ' ἤκομεν Εὐβοεῦσι βεβοηθηκότες, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις, ὡς ἂν  
εὐπαρακολούθητος ἢ μάλιστα σοι ὁ λόγος. Τὸ δὲ τοῖς ὀνόμασιν ἀνεμφάτως χρῆσθαι εὐτέλειαν  
ἐργάζεται.
- 13.1.5

διὸ καὶ τὸν ἀφελῆ λόγον κίνδυνος εἰς εὐτέλειαν περιελθεῖν, ἐγγυτάτω γινόμενον διὰ τὸ καὶ τοιούτοις ὀνόμασι χρῆσθαι. ἔστι τοίνυν ἐκφεύγειν καὶ περιῖστασθαι τὴν εὐτέλειαν τῇ τῶν ἰσοδυναμούντων παραθέσει, οἷον ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τὴν τελευτὴν τοῦ βίου. τὸ δὲ καὶ τοῖς ὀνόμασι τοῖς ἐπὶ ἐτέρων πραγμάτων κειμένοις κατὰ μεταφορὰν χρῆσθαι τῶν ἀφελῶν ἐστίν, οἷον πολλοὺς ἐραστὰς τῆς ἑαυτοῦ φιλίας ἐποιήσατο, καὶ πάλιν τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους· τοὺς γὰρ τελευταίους τῶν Ἑλλήνων οὐκ ὥκνησεν ἀκολούθους ὀνομάσαι· καὶ τὸ διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἔπειθον, ἐπείσθημεν· καὶ διακόψαντα τὰ νοήματα, πρέσβεις ἐπέμψαμεν· τὸ γὰρ λελυμένα ἀπ' ἀλλήλων προάγειν ἀφελῆ τὸν λόγον ποιεῖ καὶ ἥθος τι ἐμφαίνει, ὡς αὐτὰ γεγεννημένα μετὰ τάχους λέγοντος. καὶ ὅσα δὲ ὀνόματα τόπων καὶ χωρίων πρόσφορά ἐστιν ἐν ἀφελῇ λόγῳ, ταῦτα χρὴ ἐπιλέγεσθαι, ἔτι δὲ τὰ ἥττω ἔχοντα δύναμιν καὶ ἥττον προτιμώμενα, οἷον γυμνάσια, ἵπποδρομοί, ὅταν [δὲ] δὴ καὶ παρατιθῆς ἐπιλεγόμενος γυμνάσια ἀνδρῶν γυμναζομένων, ἵπποδρομοί ἱππέων ἵππαζομένων, ταῦτα πάντα τῆς ἀφελείας. δεῖ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα ἐν τῷ ἀφελῇ λόγῳ μὴ καθ' ἑνὸς μόνον πράγματος προάγεσθαι, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ τρία σημαίνειν, οἷον ἐπειδὴ τὸ [τε] ἀπιέναι εἶδη πλείω ἔχει τινά, πάντα ταῦτα ἐπισκεπτέον· περιέχει γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ πλησίον καὶ τὸ πόρρω καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάσῃ, καὶ πράγματα ἔχειν καὶ παρέχειν, καὶ ὅλως μυρία ἐστίν, ἃ σημαίνει. καὶ τὰ τοιαῦτα δὲ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς περὶ κριθῶν καὶ ἀλεύρων καὶ ἐλαίου ἔστιν εἰπεῖν, ἀφέλειαν δοκεῖ μᾶλλον ἐν τῷ λόγῳ ποιεῖν· περὶ ἥττον γὰρ ἐνδόξων ὁ λόγος γίνεται. πολιτικός δὲ ἀνὴρ ὀκνήσειεν ἂν προσελθεῖν τοιούτοις ὀνόμασιν· ὅπου δ' ἂν προσίη, εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι ἡ ἐνεργείας ἔνεκα, ἢ ὥστε ἥθος ἐν τῷ λόγῳ γενέσθαι, ἐπικατενεχθήσεται. ὁ ῥυθμὸς δὲ διάφορος ὧν ἀνασώζει τὰ πράγματα, καὶ οὐκ ἔτι ἐστὶν περὶ τὰ ἐννοήματα, ἀλλὰ περὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἢ ἀνομοιότης τοῦ λόγου τοῦ πολιτικοῦ· τὸ μὲν γὰρ ἀποτετελεσμένον καὶ ὁλοκλήρως τὸ πολιτικὸν καὶ τῇ ἐννοίᾳ καὶ τῇ ἀπαγγελίᾳ τοιοῦτον εἶναι προσήκει. ἐνίοτε δὲ ἡ μὲν ἔννοια ἀφελῆς ἐστίν, ἡ δὲ ἀπαγγελία πολιτική, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸς Καλλικλέα ὁ Δημοσθένης, κριθῶν μὲν βρεχθῆναι, καὶ ξηραίνομένους ἰδεῖν αὐτὴν μηδὲ τρεῖς μεδίμνους, ἀλεύρων δὲ ὡς ἡμιμέδιμνον· ἐλαίου δὲ ἀποκλιθῆναι κεράμιον φάσκει, οὐ μέντοι [ταῦτα] παθεῖν γε οὐδέ ν. καὶ τοῦτο δὲ μετὰ σεμνότητος, ὅπου γε αὐτὸ τὸ κύριον λεχθὲν κινδυνεύει εὐτέλειαν ποιῆσαι, ὥσπερ εἰ ἔλεγες, οὐ μέντοι ἐκχυθῆναι γε, ἐνταῦθα ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ κυρίου καὶ τοῦ κατ' εἶδος ἐν γένει μεταβαλὼν εἶπεν, οὐ μέντοι παθεῖν γε οὐδέ ν. καὶ τὸ διὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἐπιπλέξει δοκεῖ μὲν τοῦ ἀφελοῦς εἶναι λόγου, ἐκλύει δὲ τὸν τόνον τοῦ πολιτικοῦ λόγου, ὡς καὶ ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας ὁ Δημοσθένης, τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ καὶ τῷ κυρίου εἶναι Πυλῶν Φωκέας, ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων ἀσφάλειαν ἐπιφορικῶς ὡς ἐν συμπληρώσει ἐπήνεγκε. Καὶ τὸ τὴν γνώμην προλαβεῖν τῆς ἀφελείας ἐστίν, οἷον εὖ εἰδώς, καὶ ἡγούμενος, καὶ νομίζων.

13.1.6 καλὸν δὲ καὶ τὸ ὑποβάλλειν τὰ νοήματα καὶ ὡς ἀπὸ τῆς ἐτέρων γνώμης εἰσάγειν. καὶ μάλιστα αὐτῷ χρῆται ἐν τῇ Παιδείᾳ ὁ Ξενοφῶν ἐκάστοτε λέγων, εἰ μὲν τις ὑμῶν τόδε οἶεται. Καὶ τὸ μὴ ἐκπεπλήχθαι ἐφ' οἷς ἂν τις ἐκπλαγεῖται, καὶ τὸ μὴ θαυμάζειν τὰ θαύματος ἄξια, ἀλλ' ἀπλῶς λέγειν τὰ γεγονότα μὴ ἐνσημαίνοντα παρ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦτο τῆς ἀφελείας.

13.1.8 Τὸ δὲ καὶ ἀπὸ ὀρθῆς πτώσεως ἄρχεσθαι ἀφελῆ ποιεῖ τὸν λόγον καὶ τὸ κατὰ κόμματα λύειν τὰ νοήματα. πολλάκις δὲ οἱ ἀφελεῖς καὶ ἐπηγμένοις ἔξωθεν παρὰ τὰ ὑποκείμενα χρῶνται τοῖς ἐπινοήμασιν, οἷον οὐδεπώποτε ἡσθήμεθα τὰς ἀγέλας συστάσας ἐπὶ τὸν νομέα. χρῶνται δὲ καὶ οἱ πολιτικοὶ τοῖς ἔξωθεν ἐπινοήμασιν, οἷον ἱστορίαις ἢ παραδείγμασιν ἀλλὰ θεραπεύουσιν αὐτὰ ἐπαγγελίαις ἢ αἰτιολογίαις. Πρέπουσι δὲ τῷ ἀφελῇ λόγῳ καὶ ἐπαλλαγαί, οἷον νομίζει οὐ νομίζω, καὶ τὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἄρχεσθαι τῆς ἀφελείας ἐστί.

13.1.9

τῆς ἀφελείας δὲ καὶ τὸ μὴ τραχέσι χρῆσθαι, ἀλλὰ τοῖς ὑφειμένοις. τραχύτητος μὲν γάρ ἐστιν εἰπεῖν τοῦτο μὲν ἰδίᾳ, τοῦτο δὲ δημοσίᾳ, ὃ δὲ ἀφελῆς οἴκοι φησὶ καὶ ἐπὶ τῶν βωμῶ ν. καὶ τὸ ταῖς τοιαύταις προθέσεσι χρῆσθαι, οἷον διεθρύλητο γὰρ ἀφελές ἐστι. Καὶ τὰ εὐκτικά τῆς ἀφελείας μᾶλλον εἶναι δοκεῖ, ὡς ἄξιος εἶ η, καὶ εἰ εὐσεβοῖε ν, καὶ ὡς φαίη Σωκράτης, καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ ἐν τῇ Ἀναβάσει ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶε ν, καὶ τὸ ἐξῆς ἐν τῷ ὁμοίῳ σχήματι καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτὸ ῶ.

13.1.10 τὰ δὲ εὐκτικά καθαρὸν ποιεῖ τὸν λόγον. Καὶ τὸ μὴ ἐπιταχύνειν τὸν τόνον τῆς ἀπαγγελίας, ἀλλ' ἐπιβραδύνειν καὶ σχολῇ προχωρεῖν τῆς ἀφελείας, οἷον ἀλλὰ μὴν [οἷον] οὐδὲ ταῦτα ἄν τις ἔχοι μέμψασθαι αὐτοῦ ς.

13.1.11 καὶ τὰς ἐκβάσεις οἱ μὲν πολιτικοὶ εἰώθασιν μᾶλλον κατὰ τὰς τῶν ἀτόπων ἐκβάσεις ἐξετάζειν, καὶ τοῦτο τραχύτητα αὐτοῖς ἐργάζεται, οἱ δὲ ἀφελεῖς κατὰ τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀποβάσεις μᾶλλον, οἷον τοῦτο γὰρ οὖν ἄλλης μὲν οὐδεμιᾶς ἀρχῇ ς. Καὶ τὸ μὴ ὑπερδιατείνεσθαι μήτε τοῖς πράγμασι μήτε τοῖς νοήμασι τῆς ἀφελείας ἐστί, καὶ αἱ μεταβάσεις αἱ τοιαῦται, ἀλλὰ μὴν· ὡς γε μὴν.

13.1.12 καὶ τὸ μὴ οἰκείᾳ ἐπικρίσει χρῆσθαι, ὅταν ἄξιόν τι ἐπαίνου, ἀλλὰ τῇ κοινῇ ἀφελές πάνυ, οἷον εὐθύς μὲν οἱ πολλοὶ ἠγάσθησαν ν. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἑτέρα τίς ἐστιν ἀρχή, τὸ μὴ καθ' ὑπερβολὴν εἰπεῖν, πάντες ἠγάσθησαν ἀλλ' ὑφειμένως οἱ πολλοὶ ἠγάσθησαν ν. ἴδιον δὲ τῶν ἀφελῶν καὶ τὸ τὰ κατασκευαστικά παραλείποντας τὰ ἥττον κατασκευαστικά λέγειν, οἷον τὰς ἐλπίδας ἔχειν δεῖ τῆς σωτηρίας ἐν τῷ μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδέναι μήτε ἀσέβημα περὶ θεοὺς μήτε ἀδίκημα περὶ ἀνθρώπου ς. Καὶ τὸ τὰ ὀνόματα παράλληλα καὶ ἐπιπεπλεγμένα ἀλλήλοις τιθέναι μηδεμιᾶς ἐργασίας τυγχάνοντα τῆς ἀφελείας ἐστί, οἷον καὶ Ἰῶσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοι ς.

13.1.13 καὶ τὸ μὴ ἀπέχεσθαι τῶν ἐλάττω δυνάμιν ἐχόντων καὶ ἥττον προτιμωμένων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀγορὰν εἰπεῖν καὶ τὸ ἐν ἀγορᾷ, καὶ κατ' εἶδος σιδηρεῖς, σκυτεῖς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀφελείας. πολλάκις δὲ ὅταν μεῖζων ἢ διαφορὰ, καὶ οὕτως ἐπιπλέκει, ἥδη μέντοι τινὲς εἰσι ν, οἱ καὶ ἀφίσταντο, καὶ ποτὲ μὲν αὐτὸ μόνον ψιλὸν εἶπες, ποτὲ δὲ τὴν αἰτίαν παρέθηκας, οἷον ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας ς. τὸ δὲ ἀντὶ τῶν δεικτικῶν τὰ ἐξεταστικά παραλαμβάνειν τῆς ἀφελείας, οἷον δεικτικὸν ἐνάργειαν ἔχον, ἐκεῖνος γὰρ ἄρχων μὲν παμπόλλων ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλει ν, ἄρχων δὲ καὶ νήσω ν. ἐπιγίγνεται δὲ ποτε καὶ ἐνάργεια ἐν ἀφελείᾳ, οἷον ὁ Φιλάμμω ν, οὐχ ὅτι Γλαύκου τοῦ Καρυστίου υ. Ἀφελές δὲ καὶ τὸ μὴ ὡς ἐν προτάσει κατασκευάζειν, ὅτι καλὸν ἀλλ' ὡς ἐν συγκρίσει κάλλιον ἄλλου καλοῦ.

13.1.14 τὸ δὲ καὶ εἰπόντα τι κατὰ ἀπόφασιν τὴν ὑπερβολὴν εἰπεῖν ἀντὶ τῆς ἀρνήσεως, οἷον οὐ δ' εἰ μέλλοιμι γ ε. καὶ τὸ ἀντὶ τοῦ ἀκολουθοῦ το ἐναντίον κατὰ ἀναίρεσιν λέγειν ἀφελέστερον καὶ ἐπιμελέστερον, οἷον ἐνταῦθα, ἐπεμελεῖτο, οὗ τὸ ἀκόλουθον ἦν οὐκ ἡμέλει ι. Καὶ τὰ ἀσύνδετα τοῦ ἀφελοῦς ἐστί· λύει γὰρ τὸν ῥυθμόν.

13.1.15 τοῦτο δὲ ἐναντίον μὲν τῷ πολιτικῷ, πρέπον δὲ τῷ ἀφελεῖ, οἷον Ἀθηναίου ς, Θηβαίου ς, Ἀργείου ς, Κορινθίου ς. ἀφελές δὲ καὶ τὸ μὴ ἀθρόως λέγειν· ἀθρόως μὲν γάρ ἐστιν εἰπεῖν οἱ Πέρσαι, μερικῶς δὲ τὰ [δὲ] τῶν Περσῶν. [Καὶ τὸ ἀλλοτρίαις δόξαις ἐπερειδόμενον λέγειν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀφελοῦς ἐστί, οἷον ἐπειδὴ ἐστασίασα ν.

13.1.16 ἐπὶ δὲ εἴπῃς, ἐπειδὴ δὲ ἐστασίασαν, τραχὺν ποιεῖ τὸν λόγον.] καὶ τὸ πολλάκις μεταβάλλοντα τὰς πτώσεις τῷ αὐτῷ χρῆσασθαι ὀνόματι ἀναστρέφοντα τῆς ἀφελείας ἐστί. τοῦτο μὲν οὖν τοῦ αὐτοῦ τρόπου, τὸ μὴ ἀποκρυψάμενον μήτε τὸ πρᾶγμα μήτε τὸ ὄνομα ἀφανῶς εἰπεῖν, οἷον ἔλεγε δὲ Κύρῳ. συγγραφικὸν δὲ εἰ δεῖ τελείου λόγου, τὸ ἐπὶ τοῖς κατ' εἶδος ὀνόμασι καὶ [τὸ] ἀόριστον ἐπενεγκεῖν, οἷον Γοργία καὶ Προδίκῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖ ς. ὅταν δὲ τὸ νόημα ἐξ ἐνός τοῦ συμπληροῦντος ὀνόματος ἀπαρτίζεται καὶ ἐπὶ τελευτῆς στῇ ἐφ' ἐνὶ ὀνόματι, ὥσπερ ἐνταῦθα, ὡς δὲ πάνυ φανερόν ἦν ἀχθόμενο ς, εἰ μὴ ἔψοιντο, συνηκολούθησαν ν, συγγραφικόν ἐστί καὶ

λόγου ἦθος ἔχοντος. καὶ τὰ καθ' ἓν λεγόμενα, οἷον πάντα μὲν χαλκὸν, πάντα δὲ φοῖνικα, τῆς ἀφελείας ἐστί, τὸ δὲ κατὰ πλῆθος τῆς περιβολῆς καὶ τοῦ ἀξιώματος. Αἱ συμπολοκαὶ εἰσι μὲν μᾶλλον τῶν ἀγωνιστικῶν, γένοιτο δ' ἂν ποτε καὶ ἐν ἀφελεῖ λόγῳ, ὅταν ἡ μὲν ἀρχὴ συνεστραμμένη ᾖ, διὰ τὴν συμπλοκὴν, τὰ δὲ ἐξῆς λελυμένα, οἷον ἔκαιε καὶ ἐπόρθε ι.

13.1.17 δριμύτητα δὲ ποιεῖ καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τῆς συμπλοκῆς, ἅμα μὲν ἔκαιε ν, ἅμα δὲ καὶ κηρύγματι ἐδήλο υ, οὐχὶ διεκλήρυττεν οὐδὲ ἐκέλευε κηρύττειν. Ἐξαρκεῖ δὲ καὶ ἐν ἀφελεῖ λόγῳ οὐ μόνον αὐτὰ εἰπεῖν τὰ γενόμενα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔτυχε γενόμενα εἰπεῖν, οἷον Φίλιππος δὲ ὁ γελωτοποιὸς κρούσας τὴν θύραν ν.

13.1.18 τὸ δὲ κρούσας τὴν θύραν παραπεφύλακται μὲν, ὅτι οὐ κόψας μόνον, ἀλλὰ καὶ κρούσας λέγεται ἔνιοι δὲ οὐχ οὕτως οἷονται· ὅτι δὲ Ἑλληνικόν ἐστιν, οὐδὲν δεῖ διαφέρεισθαι. σὺ δέ, εἰ ἐβούλου πολιτικῶς αὐξῆσαι τὸν λόγον, παρετίθεις ἂν αὐτοῖς καὶ τὰς δυνάμεις, Φίλιππος ἦν γελωτοποιός, ὅστις ἐξαίφνης ἐπίσταται, καὶ ἐπειδὴ οὐδένα αὐτοῦ πλησίον κατέλαβε, τὸ μὲν πρῶτον ἔγνω εἰσπηδῆσαι, ἐδόκει δὲ αὐτῷ σηᾶναι πρὸς ἕτερον, καὶ ἔκοπτε προσελθὼν τὴν θύραν. Τὸ δὲ καὶ ταῖς τῶν ἄλλων δόξαις ἐπεριδόμενον ἔνια τῶν πραγμάτων λέγειν ἀφελοῦς ἐστιν, οἷον ὡς λέγεται.

13.1.19 πολιτικοῦ δὲ ἀνδρός ἐστί τὸ αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ πλεῖστα εἰσάγειν, οἷον ὁ μὲν Θουκυδίδης ἀφελῶς εἰρηκέναι δοκεῖ, στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλὰ, ὡς λέγεται ι, ἐὰν δὲ εἴπῃ, ἐπειδὴ δὲ ἐστασίασαν, τραχὺν ποιεῖ τὸν λόγον. Ἐνια δὲ τοῖς μὲν ἀφελέσι καλὰ, τοῖς δὲ πολιτικοῖς ταπεινά, οἷον τὸ λαγῶν βίον ζῶν· τοῦτο γὰρ ἐπὶ διασυρμῶ μὲν εἴρηται, ἔχει δὲ χώραν· ἄλλως γὰρ ἐν ἀφελείᾳ ὁ λόγος προάγεται, ἄλλως ἐν εὐτελείᾳ.

13.1.20 ὅταν οὖν τι θέλῃς διασῶραι, καθ' ἓν κόπτων εἴσαγε, οἷον ὡς ὁ Δημοσθένης, ἔξαρχος καὶ ἡγεμῶν καὶ κιττοφόρος, προσήκει δὲ ἐν ἐπιμελείᾳ καὶ διαλόγῳ ἀφέλειαν ἐν λόγῳ μεμῆχθαι ταῖς ἀρχαῖς τοῦ ἀξιώματος. καὶ ἡ εἰς ταὐτὸν κατάληξις, ἀποτεταγμένη μέντοι, ἵνα μὴ διαφθείρῃ τὸν λόγον, ἀφέλειαν ποιεῖ. Πάνυ δὲ καλὸν ἐν τοῖς ἀφελέσι τῶν λόγων τὸ τὰς πλάσεις ποιεῖν καὶ ἐνάργειαν θαυμαστὴν ἔχει, οἷον σὺ εἰ ἤθελες πλάσας εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ προσῆλθε καὶ εἶπεν ὅτι κατὰ καιρὸν αὐτοῖς ἐντετυχηκῶς εἶη, ὁ δὲ Ξενοφῶν, εἰς καλὸν γε ὑμῖν συντετύχηκα· καὶ γὰρ κόπτειν καὶ ἀρχὰς ποιεῖσθαι τῆς ἀφελείας ἐστίν.

13.1.21 ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις, ὅταν μὲν ἐξαλλάξῃς καὶ ἀπαρτίζων εἰς πολλὰς ἀρχὰς τὸν λόγον ἐπάγῃς, δοκεῖ τῆς καινοπρεπείας καὶ τῆς λεπτοτέρας ιδέας εἶναι, οἷον ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, εἶτα ἄλλη ἀρχή, ἐπὶ ταύτῃ Μίδας τὸν σάτυρον ἐθήρασεν, καὶ ἄλλη ἀρχή, ὁ [δὲ] τρόπος τῆς θηράσεως, οἷνῳ κίρνησιν αὐτὴν. αἱ μὲν οὖν τοιαῦται ἀρχαὶ καὶ τὸ ὀρθοῦν συνεχῶς οὕτω τὸν λόγον τῆς λεπτοτέρας ιδέας. τοῦ δὲ ἀρχαιοτέρου τρόπου ἀποτείναντα μιᾷ διεξόδῳ τοῦ λόγου τὸ πᾶν διεξελθεῖν ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν σάτυρον θηρᾶσαι· καὶ ὁ τρόπος πῶς; οἷνῳ κεράσας αὐτήν· ἀπὸ μιᾶς γὰρ ἀρχῆς εἰς ἓν τέλος συμπεπέρασται ὁ λόγος. καὶ ἔστι τοῦτο τοῦ Ξενοφώντος τύπου. περὶ τῶν ἀφανῶν πολλάκις εἶπον ὅτι δεῖ ὡς ἐξ ἀκοῆς λέγειν. ἀρμόζει δὲ τοῦτο καὶ τῷ ἀφελεῖ λόγῳ, οἷον ἐλέγετο, καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλὰ. περὶ τῶν μυθωδῶν, οὐχ ὅτι ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι λέγεται γενέσθαι. εἵπομεν δὲ ὅτι καὶ αἱ καινοπρέπειαι τῆς ἀφελείας εἰσὶν· οὐ χεῖρον οὖν κἀνταῦθα παραδείγματι χρῆσασθαι, ὡς ἐν τῇ Ἀναβάσει Κύρου φησὶν ὁ Ξενοφῶν, τὰ Λύκαια ἔθυσεν. πάνυ δὲ τοῦτο καινοπρεπὲς καὶ ἰδίᾳ τις σύνταξις τὰ Λύκαια ἔθυσεν. τῷ γὰρ ὀνόματι τῆς ἐορτῆς οὕτω κέχρηται ὡς αὐτῷ τῷ θυομένῳ, εἰπὼν τὸ γινόμενον κατὰ τοῦ ἐν ᾧ γίνεται καὶ δι' ὃ γίνεται· θύειν μὲν γὰρ ἐν Λυκαίοις σύνηθες εἶπεῖν, θύειν δὲ τὰ Λύκαια τῆς καινοπρεπείας, οἷον εἰ σὺ λέγοις, ἔθυσεν τὰ Παναθήναια καὶ ἔθυσεν τὰ Ὀλύμπια· σύνηθές ἐστι λέγειν καὶ θῦσαι θυσίας. [καὶ

τοῦτο σύνηθές ἐστι λέγειν.] εἰργασμένου δὲ λόγου ἐστὶ τὸ παρατιθέναι τὰ ἐκ τῶν τόπων, ποῦ καὶ τίνος πλησίον καὶ ὑπὸ τῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀναβάσει ἔχει τῇ Κύρου, ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἔρυμνα ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει. εἴτα ἡ αὐτὴ ἐπανάληψις, ὡς εἶναι καὶ ἄλλην ἀρχὴν, ῥεῖ δὲ οὗτος καὶ διὰ τῆς πόλεως καὶ εἰσβάλλει εἰς τὸν Μαϊάνδρον ποταμὸν. καὶ ἄλλο πάλιν ἐκ τοῦ τόπου ἔνδοξον, ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν ἐρίσαντά οἱ περὶ σοφίαν. ἐκεῖνο μὲν οὖν, ὡς προείπομεν, εἰδέναι δεῖ ἐπὶ τῶν μύθων, ὅτι εἰσάγεται οὐχ ὡς ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι λέγεται γενέσθαι. εἴτα καὶ ἐκεῖνο εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἀρχαῖος τρόπος, ἐπειδὴν καὶ σφόδρα ἐπὶ ἐνδόξων πραγμάτων ἦ, οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν περιέργειαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλ' ἐξαρκεῖ αὐτῷ τὰ πράγματα εἰπεῖν καὶ ὃν τρόπον ἐπράχθη, μηδὲν περιειργασμένον αὐτοῖς· τὸ γὰρ περιεργάζεσθαι καὶ διατρίβειν ἐν αὐτοῖς ἐνδόξοις οὔσι, τοῦτο ἀπάγει τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ τύπου τοῦ ἀρχαίου. ἐνταῦθα λέγεται, ὡς μὴ τι εἶπεν, ἐνταῦθα ἐστὶ Μαρσύας αὐλητής, Φρυγὸς τὸ γένος, ὃν τοσοῦτον ἐπῆρει φρονεῖν. διατριβὴ γὰρ γίνεται καὶ περιέργεια. κάκεῖνο δὲ ὅρα· ἀνέστρεψε γὰρ τὴν τάξιν· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἦν εἰπεῖν ὅτι ἦρισεν, εἴτα ὅτι ἡττήθη, εἴτα τί ἔπαθε, τὰ δὲ τοιαῦτα, ὅταν ἀναστρέψῃς τὴν τάξιν καὶ τὸ τελευταῖον πρῶτον θῇς, εἴτα οὕτως ἐφεξῆς τὰ πρὸ τούτου, τάχος ποιήσεις τῷ λόγῳ καὶ κάλλος· ὅταν εἰπόντος ὃ ἔπαθεν ὁ λόγος χητήσῃ διὰ τί ἔπαθεν· ἐρίσας οὐ περὶ αὐλητικῆς ἢ μουσικῆς, ἀλλὰ περὶ σοφίας. καὶ τὸ δέρμα ἄλλος μὲν ἂν εἶπεν ὅτι κρέμαται, ἀλλὰ πάλιν νεαροπρεπές· οὗτος δὲ καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ, ὅθεν αἰ πηγαί. εἴτα ὡς ἀναγκαῖον καὶ οὐ περιειργασμένον, διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ὅρα δὲ καὶ ἐν τούτῳ τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἀρχαίων· οὐ γὰρ εἶπε τὸ πάθημα δι' ὃ τοῦνομα προσέθηκεν τὸ τοῦ Μαρσίου τῷ ποταμῷ, ἢ τὴν συμφορὰν τοῦ αὐλητοῦ· οὐδὲν γὰρ τούτων Ξενοφῶν ποιεῖ, ἀλλ' ἀρκεῖ αὐτῷ τοσοῦτον μόνον, διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. εἴτα ἄλλη ἀρχὴ ἐξ ἐνδόξου, ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει. ὅρα καὶ ἐνταῦθα τὴν ἐγκράτειαν· οὔτε γὰρ Σαλαμίς ἐνταῦθα οὔτε στόλος καὶ πλῆθος πεζῶν καὶ τριήρων, οὐδὲ ὅπως ἡττήθη, οὐδὲ ὅπως ἔφυγεν, οὐδὲ ἄλλο οὐδέν, τοσοῦτων ὄντων τῶν προσόντων Ξέρξη, ἀλλὰ ψιλὸν ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος. μεμάθηκας οὖν ὅπως οἱ ἀρχαῖοι ἐπεξέρχονται καὶ ὅση ἐν τούτοις ἐγκράτεια. Ἐκεῖνο δὲ μάλιστα τήρει ἐν τοῖς νοήμασιν, ὅτι δεῖ τὰ συμπληροῦντα ταμιεύεσθαι καὶ τελευταῖα τιθέναι, ὡς ἂν καὶ σεμνότητος ὁ λόγος μετέχοι.

13.1.22 ὅρα δὲ κάκεῖνο, ὅτι ἐν τοῖς ἀφελέσι λόγοις, κἂν ἢ τὰ μὲν μείζω καὶ προτιμότερα τῶν πραγμάτων, τὰ δὲ ἐλάττω, αἰεὶ πρότερον τὰ ἐλάττω τιθέναι εἰώθασιν, ὡς καὶ ἐνταῦθα, μεγάλου ὄντος καὶ ἐνδόξου τοσαῦτα χρήματα Κῦρον δοῦναι τῷ Κλεάρχῳ ὃ δὲ οὐκ ἐπὶ τοῦτο εὐθέως ἦλθεν, ἀλλὰ πρότερον τὸ τῆς γνώμης εἶπεν, ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους Δαρεικοῦς. ἡ δὲ ἀρχή, Κλέαρχος ἦν Λακεδαιμόνιος φυγάς· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἔχει τινὰ θαυμαστὴν τὸ ὄνομα ἦθους δύναμιν τὸ μὴ εἰπεῖν τούτου πειραθεὶς ὁ Κῦρος ἢ τοῦτον κατιδὼν πολλοῦ ἄξιον ὄντα καὶ στρατηγικώτατον, ἀλλ' ἀπλῶς τούτῳ συγγενόμενος. καὶ τὸ ἐξῆς δὲ τὸ ἐπόμενον αὐτῷ, ὡς ἂν μάλιστα τὸ ἦθος φανείη, οὕτως ἔχει, ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους Δαρεικοῦς. Πολλάκις εἶρηκα ὅτι τὰ κατὰ σύγκρισιν τῆς ἀφελείας ἐστίν, οἷον ἐφίλει μᾶλλον τὸν Κῦρον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξη.

13.1.23 ὡς ἔχει καὶ τοῦτο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. καὶ τὸ τοῖς ἥττον ἐμφαντικοῖς χρῆσθαι ὀνόμασι καὶ τὰ μικρότερα ἐπὶ τῶν μεγάλων ὀνομάζειν τοῦ εἴδους τῆς ἀφελείας ἐστίν. ἐν τῇ Ἀναβάσει ἐπὶ τοῦ Κύρου τῶν τε παρ' ἑαυτῷ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ἐπὶ μεγάλου πράγματος ὀνομασίαι μικραί· τὸ γὰρ ἐπιμελεῖσθαι οὐκ ἔστιν ἴδιον ἄλλου τινὸς ἢ τῶν μετρίων, καὶ εἴποι ἂν τις οἴκου ἐπιμελεῖται, ἐπὶ στρατοπέδῳ δὲ ἥττόν ἐστι τοιούτῳ χρήσασθαι ὀνόματι· καὶ ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ, καὶ αὐτοῦ κατέμεινε πάλιν ἡδόμενος τῷ ἔργῳ. τὸ γὰρ τοῖς ἥττον ἐμφαντικοῖς χρῆσθαι καὶ μὴ εἰπεῖν, μεγαλοφρονῶν ἢ ἐπηρμένος τῇ νίκῃ, ἀλλ' ἡδόμενος τῷ

ἔργῳ τῆς ἀφελείας. Καὶ ἡ τοῦ χρόνου παραλλαγή τῆς ἀφελείας ἐστὶ· τὸ γὰρ παρεληλυθὸς εἰς τὸν ἐνεστῶτα ὀρίζονται, οἷον Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀντὶ τοῦ μετεπέμψατο· ὁ χρόνος γὰρ μεταβληθεὶς τὴν ἀφελείαν ἐποίησατο.

13.1.24 δεῖ γάρ ποθ' ἡμᾶς ὑποθεῖναι τὰ γεγονότα ὡς γινόμενα, οἷον καλεῖ αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ διαλέγεται αὐτῷ, ὡς νῦν γινόμενον τὸ πάλαι γεγονός, καὶ ἔστι καινοπρέπεια ἐν τῷ τοιοῦτῳ. Ἐὰν δὲ κατὰ συγκριτικὰ ἀφαιρῆς τοῦ μεγέθους, ἐπιμέλεια μᾶλλον γίνεται, ὡς ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ ὁ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεὺς νομίσας ἀπάντων τούτων Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι <sup>ι</sup>, τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ αὐτοῦ <sup>υ</sup>, Τιθραύστην καταπέμψας <sup>ς</sup>, ἀποκόπτει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν <sup>ν</sup>· καὶ τοῦτο μὲν τῆς ἀφελείας τὸ ἀποκόπτει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν <sup>ν</sup>, τὸ δὲ νομίσας διάθεσίν τινα ἔχει τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων· οὐ γὰρ εἶπεν, ἐπειδὴ κακῶς μὲν ἔσχον τὰ τῶν βαρβάρων πράγματα, τοσοῦτος δὲ ὁ θόρυβος καὶ ταραχὴ, μάχας δὲ τοσαύτας ἤττηντο, τὸ τελευταῖον κατακλεισθέντες ἐπολιορκοῦντο, οὐδὲν τοιοῦτο, αὐτὸ δὲ μόνον ἐξήνεγκε νομίσας, καὶ οὐχὶ ἅμα μὲν παροξυνθεὶς τοῖς συμβεβηκόσιν, ἅμα δὲ ἡγούμενος, ἀλλὰ νομίσα <sup>ς</sup>.

13.1.25 καὶ ἡ σύγκρισις μετὰ δὲ τοῦτο τὰ μὲν τῶν βαρβάρων ἀθυμότερα ἐγένετο· καὶ οὐκ εἶπεν, ἐν ἀθυμίᾳ δεινῇ, ἀλλ' ἀθυμότερα. καὶ τὸ μερικῶς δὲ εἰπεῖν τὰ τῶν βαρβάρων <sup>ν</sup>, καὶ οὐχ οἱ βάρβαροι καὶ τοῦτο τῆς ἀφελείας, οἷον ὅστις ἄρχων μὲν παμπόλλων ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεω <sup>ν</sup>, ἄρχων δὲ καὶ νήσω <sup>ν</sup>. Ἔτι τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν σφόδρα σημαίνεται, τὰ δὲ ἤττον, οἷον τὰ μὲν σφόδρα, διεξῆλθεν, ἐξήλασεν· τὰ δὲ ἤττον, ἐπορεύθη, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀγησιλάου, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὑπερβάλλων τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύθη ἐς τὰ τῶν Βοιωτῶν ὄρι <sup>α</sup>.

13.1.26 ἔχει δὲ καὶ ἡ καινοπρέπεια τὴν ἀφελείαν· τὸ γὰρ τοῦ προσώπου πρᾶγμα ἐπὶ τὸν τόπον μετέθηκεν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν διὰ τῆς τῶν φίλων λέγει διὰ φιλίας <sup>ς</sup>, καὶ ἀντὶ τοῦ διὰ τῆς τῶν συμμαχῶν διὰ τῆς συμμαχίδος <sup>ς</sup>. χρῶνται δὲ οἱ ἀφελεῖς καὶ τῷ ἐνταῦθα ποικίλως· καὶ γὰρ τόπου καὶ χρόνου σημαντικόν ἐστι, τὸ δὲ ἐνταῦθα καταλαμβάνει τοῦ τόπου, ἡ δὲ διάστασις ἀφελῆς· τὸ γὰρ νόημα ἀπέστησεν ἀπὸ τῶν προηγουμένων. καὶ ποτὲ μὲν τελείῳ δεικτικῷ χρῆται ἐνταῦθα <sup>δ</sup> ἢ, ποτὲ δ' ἐλλιπεῖ ἐνθα <sup>δ</sup> ἢ. Περὶ δὲ τῆς τροπῆς τῆς παρὰ τοῖς συγγραφικοῖς τῶν ἀνδρῶν τοσοῦτον δεῖ εἰδέναι, ὅτι οὐκ ἀπὸ μεγάλων δεῖ οὐδὲ σεμνῶν τὰς τροπὰς λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τῶν φαυλοτέρων ἢ κοινοτέρων, ὡς καὶ ἐν τῷ Συμποσίῳ ἔχει, τουτοιοῖς τοῖς ἀνδράσιν ἐκκεκαθαρμένοις τὰς ψυχὰς <sup>ς</sup>· τὸ γὰρ τῶν ἐκκεκαθαρμένων ὄνομα τροπὴν ἔχον ἀπὸ σκευῶν ἢ ἀγγείων, μετενεχθὲν ἀπὸ τῶν κοινοτέρων ἐπὶ τὰ σεμνότερα, ἐπὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὴν ψυχὴν τὴν τῶν ἀνδρῶν οὐ καθαρὰν τὴν τροπὴν πεποίηκεν, ἀλλὰ πεφυλαγμένην καὶ συγγραφικὴν.

13.1.27 καὶ αἱ τοιαῦται τροπαὶ συνήθεις εἰσὶ μᾶλλον τῇ ἀφελείᾳ, οἷον ἡ δὲ οἰκουμένη μέ <sup>ν</sup>, σπειρομένη δ' <sup>έ</sup>, ἀέναον τὴν τροφήν παρέχετα <sup>ι</sup>. πάνυ δὲ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ εἴδους τὸ τοιοῦτο σχῆμα. Τὰ δὲ τῆς τάξεως οὕτως ἔχειν δεῖ, ὅπως ἂν ἐκάστῳ ἀρμόζειν δοκῇ· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἱστορίαις αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τὴν τάξιν τῶν λεγομένων ἀπεργάζεται, ἐν δὲ ταῖς ὑποθήκαις καὶ διδασκαλίαις καὶ τοῖς ἀπομνημονεύμασιν, ὡς ἂν βούληταί τις.

13.1.29 Ταῦτα οὖν ἀκριβῶς τηρήσας καὶ ἐγγυμνασάμενος αὐτοῖς ποιήσεις καὶ ἀξιώματος ὄντος ἐπιμέλειαν καὶ ἐξ ἐπιμελείας ἀξίωμα, καὶ ἡ ἀφέλεια τοιαύτη ἔσται ἐν πᾶσι τὴν ἰσχὺν τῶν θεωρημάτων ἔχουσα. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐπιδέδεικται σοι περὶ ὧν προεθέμεθα, ὅσα τε θεωρήματα καθ' ἐκάστην λέξιν περὶ τε ἡθους καὶ ἀρχὰς λόγου καὶ μεταχειρίσιν νοημάτων καὶ γλυκύτητα λέξεως, καὶ ἀφελείαν πάλιν αὖ λέξεως καὶ διηγήσεις καὶ μυθώδεις ἀγωγὰς, καὶ περὶ κάλλους ἐν λόγῳ, καὶ ταῦτα καθ' ἕκαστον εἴρηται.